

VERSLAG
der
BOEKBEORDEELING

over 1915,

door de Commissiën van „JACHIN”,

onder Redactie van

J. P. TAZELAAR.

HEUSDEN.
A. GEZELLE MEERBURG.
1915.

Prijs 10 cent.
Franco per post 15 cent.

Leden der Commissiën voor de Boekbeoordeeling.

a. De leden van het Hoofdbestuur:

PROF. DR. F. W. GROSHEIDE te *Amsterdam*, Voorzitter.
D. MULDER te *Zierikzee*, 2e Voorzitter.
P. ORANJE te *Amsterdam*, 1e Secretaris.
DS. J. P. TAZELAAR te *Weesp*, 2e Secretaris.
P. KOSTER te *Valthermond*, Penningmeester.
DS. J. N. LINDEBOOM te *Zutphen*,
A. VERLEUR te *Watergraafsmeer*.

b. De H.H. Predikanten:

DS. J. DOUMA te *Watergraafsmeer*.
DS. A. DE GEUS te *Lemmer*.
DS. A. DEN HARTOCH te *Apeldoorn*.
DS. E. C. B. VAN HERWERDEN te *Rhoon*.
DS. C. LINDEBOOM te *Amsterdam*.
DS. D. POL te *Vlissingen*.
DS. G. RENTING te *Winterswijk*.
DS. W. SIEDERS te *Vlaardingen*.
DS. J. A. TAZELAAR te *Lutjegast*.
DR. B. WIELINGA te *Amsterdam*.
DS. G. WIELENGA te *Zwolle*.

c. H.H. Onderwijzers:

A. BOOT, Hoofd eener school	te <i>Groningen</i> .
J. BUIKEMA, Onderwijzer m. H. A.	» <i>Hoogeveen</i> .
J. A. DELHAAS, Hoofd eener school	» <i>Groningen</i> .
A. JONKMAN,	» <i>Amsterdam</i> .
J. SCHAAP Hz., Dir. eener kweekschool	» <i>Leiden</i> .
C. STAAL Pz., Hoofd eener school	» <i>Tiel</i> .
J. STAAL Pz.	» <i>Aalten</i> .
J. A. G. DE WAAL	» <i>Kampen</i> .
D. VAN WIJCK	» <i>Apeldoorn</i> .
J. C. WIRTZ Cz., Districtsschoolopziener	» <i>Groningen</i> .

Elke Commissie bestaat uit 3 personen.

Ieder lid der Commissie ontvangt een exemplaar van de ter beoordeeling ingezonden boekjes, en zendt zijn recensie op het daartoe verstrekte formulier bij den 2den Secretaris in, die daaruit het Verslag der Boekbeoordeeling opstelt.

Een boekje wordt goed- of afgekeurd, al naar gelang er twee of drie stemmen voor of tegen zijn.

Christelijke en - - - Wereldsche Kinderlectuur.

De maand December is inzonderheid voor de kinderlectuur het hooggetijde van het jaar. Dan vloeit de stroom met bruisende mildheid. Ook ditmaal werd ons weer heel een stapel boeken ter beoordeeling toegezonden. Zulk een berg van lectuur maakt een mensch haast verlegen. Doch, dank zij den trouwen ijver onzer Commissieleden, zijn wij er toch doorheen gekomen. En zoo heeft de Gereformeerde Zondagsschoolvereeniging »JACHIN« weder het genoegen, het Verslag der Boekbeoordeeling aan haar Afdeelingen en Leden en aan al wie er belang in mocht stellen, aan te bieden.

De Heeren G. F. CALLENBACH te *Nijkerk*, J. M. BREDEE te *Rotterdam*, W. KIRCHNER te *Amsterdam*, F. P. D' HUY te *Middelburg* en de Firma GEZELLE MEERBURG te *Heusden* zonden ons weder met welwillendheid hun nieuwe uitgaven toe.

Wijl het groote belang der zaak, dat »JACHIN« in dezen voorstaat, naar wij hopen, er eenigszins mee gediend wordt, laten wij ook thans aan de recensie der boekjes eenige Algemeene Beschouwingen voorafgaan. Ditmaal over Christelijke en Wereldsche Kinderlectuur.

In »Het Boek in 1914«, Letterkundig Jaarboek en Catalogus, uitgave MEULENHOF en Co. te Amsterdam, lezen wij een artikel, dat tot opschrift heeft: »De liefste boeken voor onze kinderen.«

»Onberekenbaar groot« zoo begint de Auteur zijn opstel, »is de invloed van het kinderboek. Daarover zijn alle opvoeders het volmaakt eens. Menigeen, die tegen de feestdagen de uitstalling van kinderboeken in de ramen der boekwinkels aanschouwt, zal zich voor de moeilijkheid geplaatst zien, om daaruit juist te kiezen, wat voor zijn kinderen geschikt is.«

Deze woorden hebben onze volle instemming. De invloed van het kinderboek is onberekenbaar groot, zoowel ten kwade als ten goede. En de overvloed van kinderlectuur wordt hoe langer hoe meer overstelpend. Kiezen is altijd een moeilijk werk. Het is het één te nemen, en het ander ter zijde te leggen. Dit nu is dubbel moeilijk, als er zooveel verschei-

denheid is; en nog ernstiger is die moeilijkheid, als er van uw keuze veel afhangt.

Kiezen is altijd een werk dat nadenkend, met ernstig beraad behoort te geschieden. Als gij nu let op de omstandigheid, dat zeer velen onmogelijk den tijd er voor afnemen kunnen, om rustig en ernstig hun keuze te bepalen, dan is het voor uw besef aanstonds duidelijk, van hoeveel beteekenis in dezen een vertrouwbare gids is, die u den weg door het doolhof wijst.

Na de opmerking, die wij boven citeerden, geeft de Schrijver van het artikel in het »*Letterkundig Jaarboek*« een overzicht van wat hij »de liefste boeken voor onze kinderen« noemt. Hij begint met de prentenboeken voor de heele kleintjes beneden de vier jaar. In deze rubriek treffen wij de zoogenaamde Panoramaboeken en linnenprentenboeken aan, met afbeeldingen van huisdieren en vogels of van allerlei voorwerpen, die het kind omringen. Voor de heele kleintjes is er niet zooveel keuze. Het genieten van deze boeken bestaat voor hen in het bekijken der platen en prenten. Dit genoegen wordt zeer verhoogd, als moeder of een der oudere broertjes of zusjes met levendige aanduiding en frissche vertelling iets meedeelt van wat de platen in kleurrijke beelden te zien geven.

Voor onze heele kleintjes is er o. i. niets beter, dan een Bijbelsche geschiedenis met platen of een prentenbijbel.

Ook het Bijbelsch Prentenboek, dat dezer dagen als uitgave der Nederlandsche Zondagsschoolvereeniging bij den heer CALLENBACH verscheen, mag hier met nadruk worden genoemd. Zie pag. 39 van dit Verslag.

Uit eigen ervaring weten wij, met hoe groot genot de kinderen luisteren naar de uitlegging van de plaatjes. 't Was hun een feestuur, telkens als de prentenbijbel op tafel kwam. En ofschoon nog niet een van hen zelf lezen kon, wisten zij, alleen bij het zien der platen, het onderschrift zonder fout te noemen.

Laten wij voor onze kleintjes hiermede beginnen. Dan zijn wij er van verzekerd, een goed begin te maken. Dan beginnen wij met *het beste!* De uren, daarmede doorgebracht, zullen voor de kleintjes onvergetelijk blijven. Wat uit moeders mond gehoord en aan moeders schoot geleerd wordt, blijft leven in het besef, ook als latere indrukken wegsterven. Want het komt als een getuigenis der liefde tot het hart en verliest zijn vormenden en leidenden, waarschuwend en vernieuwend invloed nooit geheel.

Met name wat de heele kleintjes betreft, heeft een Christen uitermate veel voor bij een wereldsch mensch. Deze bezit hier niets dan een Panoramaboek, met zijn *Hondje-waf waf* en *Poesje miauw*. Een Christen heeft in het Woord des Heeren *het* grootte Panoramaboek, dat naar boven, naar binnen en naar buiten leert zien.

Wij zouden het een onberekenbare schade achten, als prentenboeken

van allerlei aard den prentenbijbel in onze Christelijke gezinnen verdrongen. Laten onze Christelijke moeders in telkens frissche vormen voor haar kinderen over en uit den Bijbel vertellen. Dat is de besté Zondagsschool, die er zijn kan. En deze zou de over het algemeen zoo zwakke Christelijke onderwijzing in de huisgezinnen op uitnemende wijze kunnen sterken.

De tweede rubriek, welke het Letterkundig Jaarboek aangeeft, is die voor kinderen van 4—7 jaar. Op dien leeftijd beginnen zij reeds gaarne te luisteren naar het voorlezen van kleine verhaaltjes en versjes.

Hier wordt aangeprezen een boekje getiteld: »*De laarzen van mijnheer Brabbelman*«, door M. Capy. Een wonderlijk humoristisch boekje, dat handelt over een paar laarzen, die opeens beginnen te leven en een geheele familie den grootsten schrik aanjagen. Voorts »*Hansje in 't Bessenland*« en »*In de Muizenwereld*«, om bij de piano verteld te worden. »Dit boekje«, zegt de genoemde recensent, »biedt een genot voor de kinderen, wanneer zij, na de plaatjes bekeken te hebben, het verhaal hooren, opgeluisterd door piano-muziek.«

Wij willen nog eenige titels noemen. Een titel van een boek kunt ge vergelijken met het oog van een mensch. Daarin is dikwijls te lezen, wat er in zijn hart omgaat.

Wij doen dat volstrekt niet, om de verkeerde gewoonte te bevorderen van velen, die bij de keuze der boekjes alleen op den titel afgaan. Hoezeer het waar is, dat een goede titel teekenend is, er zijn dikwijls ook valsche titels, waarachter het gelaat, in plaats van zich te laten zien, zich vermomt. Wie een boek, alleen op den titel afgaande, kiest, handelt met onverantwoordelijke oppervlakkigheid en lichtvaardigheid.

De verschillende titels, die wij hier opnemen, geven ons een blik, zij het ook een oppervlakkigen blik, op de kinderlectuur, zooals die in de wereldsche kringen geliefd is. Zij duiden in het algemeen het peil aan, waarop de boekjes staan. Hoor slechts:

»*De bruiloft van Rozemarijntje*«, »*Jan Trip-Jan Tree*«, »*Om honderd daalders*«, »*Sprookjes uit Moeders jeugd*«, »*Uit m'n mouw geschud*«, »*Moes vertelt verder*«, »*Met z'n zevenen uit logeeren*«, »*Hansje Rozen-gaarde*«, »*Hein Stavast*«, »*Corrie en de Kaboutertjes*«, enz.

Is het niet zoo, geven deze titels geen aanduiding van den geest, die in deze kinderboekjes heerscht? En zoo ge daaromtrent nog in twijfel mocht zijn, helpt de Schrijver door de opmerkingen, die hij er over ten beste geeft, u geheel uit den droom. »'t Zijn allemaal«, zoo schrijft hij, »echt jolige kinderen, waar geen ziertje kwaad in zit.¹⁾ Heerlijke boeken voor onze jongens, waarbij ze zullen schateren van lachen.« Van een

---

¹⁾ De cursivoering is van ons.

»jolige(n) verteller« wordt gezegd, dat zijn vlotte verhalen allervermakelijkst van inhoud zijn: leuk, frisch, grappig. Van een meisje, Toni genaamd, wordt het getuigenis gegeven, dat zij een kind is »met een hart van goud.« De boekjes worden gekarakteriseerd als allerleukst, allergezelligst en allerprettigst. Vol echte, jongensachtige, kinderlijke ongebonden pret. »De kinderen amuseeren zich«, gelijk de Auteur het uitdrukt, »met deze verhalen, hetzij ze voorgelezen worden, hetzij het jonge goedje ze zelf leest.«

Onder de boeken, voor wat hooger en leeftijd bestemd, wordt genoemd »*De wandelende driekleur*« door F. DE SINCLAIR. Een drietal jongens: een met lichtblond haar, zoo blond, dat het wel wit leek, een met donkerblond haar en een met donker-blauwe oogen. Eén drietal hoezemvrienden.

Aangaande deze boeken voor jongens wordt getuigd, dat ze prettig en vol afwisseling zijn. Vol echt guitige, schelmsche jongensstreken en jeugdige ridderlijkheid. Daarin worden jongens geschetst, »die heel wat katekwaad uithalen, maar oprecht en goedhartig zijn.«

Deze woorden brengen ons genoegzaam op de hoogte van den geest, die deze boeken doorwaait.

Als de Schrijver aan het einde van zijn revue is gekomen, zegt hij: »Nog moeilijker dan te weten, welke boeken wij onzen kinderen zullen geven, is de beantwoording der vraag, welke lectuur geschikt is voor jeugdige volwassenen.« Zeer terecht. Deze lezers staan ten opzichte van hun lectuur reeds eenigszins anders dan de jonge kinderen. Het kind is bij het lezen van een verhaal opnemend en aannemend. Maar bij de knapen en meisjes ontwaakt reeds een geest van critiek; er bestaat, ofschoon bij den een in meerdere mate dan bij den ander, al een bepaalde voorkeur. Bij de keuze van boeken voor dezen leeftijd is een dubbele mate van voorzichtigheid noodig.

Wat ons bij de lange lijst van kinderlitteratuur in het *Letterkundig Jaarboek* opviel, was het feit, dat er schier geen enkel werk der Christelijke schrijvers voor de jeugd in voorkwam.

Noch den naam van HOOGENBIRK, noch dien van Mej. VAN DER FLIER, van Mej. IDA KELLER of van Mej. J. L. F. DE LIEFDE hebben wij er in ontmoet. Dat deze genoemd zouden worden, mocht rechtmatig verwacht, aangezien de lijst de werken bevat, die in de laatste jaren zijn verschenen. Wel moesten zij vanwege den overvloed »in groote trekken gerangschikt«, doch hier is een *heele reeks*, een afzonderlijke en vrij aanzienlijke tak van kinderlectuur, gepasseerd. En dat verstaan wij niet recht.

Dr. A. HALBERSTADT, ook in een *Letterkundig Jaarboek* een overzicht van kinderlectuur gevende, betoonde zich althans iets milder van opvat-

ting. Aan het einde van een lange opsomming maakte hij de volgende opmerking: »De genoemde boeken en werken zijn inderdaad voor alle gezinnen geschikt; ouders evenwel, die van oordeel zijn, dat reeds in de prilste jeugd eenig begrip van het Christendom moet aangebracht worden, kunnen uit de serie van CALLENBACH een keus doen in uitgaven van vijf tot negentig cents«. Die serie komt er (slechts een drietal werkjes van de veertig worden genoemd) ook wel sobertjes af, maar zij wordt toch niet geheel genegeerd. Dit heeft wel plaats in het overzicht van het Jaarboek over 1914. Alleen TINE BONNEMA's vertellingen komen er in voor. Van de werken, die besproken zijn, wordt gezegd, dat ze voldoen aan de eischen, die door den heer STAMPERIUS aan een kinderboek gesteld zijn, waarmede, zoo vervolgt de Schrijver, »waarmede wij niet willen zeggen, dat de hier niet genoemde daaraan niet voldoen«.

»Onze lijst«, zoo besluit hij, »bedoelt slechts een beknopt overzicht te geven, niets meer.« Ons dunkt; dit overzicht is al te beknopt. Bij een overzicht toch moet men een blik werpen op het *geheele* terrein. Dit brengt het denkbeeld overzicht uiteraard met zich mede. Als men nu een geheele strook van het terrein voorbijziet, dus niet overziet, maar over 't hoofd ziet, is het overzicht niet beknopt, maar o. i. bepaald *onvolledig*.

Evenwel hebben wij met erkentelijkheid het beknopte overzicht (laten wij het nu ook maar zoo noemen) gelezen. Het gaf ons althans een kijk op de niet-Christelijke kinderlectuur. En dat was voor ons van belang. Ten aanzien van de Christelijke werken voor de jeugd hebben wij zelf een vertrouwden wegwijzer in »JACHIN'S« Verslag. Het bestaansrecht dezer Boekbeoordeeling wordt des te meer duidelijk, als gij let op het feit, dat van de Christelijke boeken en boekjes in de verslagen der Letterkundige Jaarboeken of in het geheel geen notitie wordt genomen, of dat zij zeer stiefmoederlijk worden behandeld.

Door nader kennis te nemen van een beoordeeling der niet-Christelijke boeken, maakten wij onwillekeurig een vergelijking tusschen de beide categorieën: die der Christelijke en der niet-Christelijke kinderlectuur. Wij hebben den geest der laatste duidelijk kunnen proeven uit wat er in het overzicht van werd gegeven.

«Plaats naast en tegenover de titels, die wij overnamen, nu eens eenige titels van Christelijke boekjes voor de jeugd.

De plaatsvervanger, De zwarte ziel en de blanke huid, Maar één minuutje, Onverwachte Kerstzegen, Uit twee gevaren gered, Een schat uit zee, God zoekt het verlorene, Een zeeman aan wal, Een godvreezende kanonnenkoning, Uit nood en dood gered, Het weesmeisje en haar tante. Twee gewichtige Zondagen, De kracht des gebeds, God hoort het gebed, De hoop beschaamt niet, Een God, die wonderen doet, Een ontwaakt geweten, Blijdschap na drbfheid, Waarom niet

tevreden? De nieuwe blokkendoos, Hoe Suze zachtmoedigheid leerde, Uit grootvaders jeugd, Door diepe wateren, Des Heeren weg, In des Heeren hand, Op de hoogeschool des levens, Groot en godvreezend, Nog niet te laat, Kijkjes in het morgenland, De viervoetige ruiter, enz. Wij noemen slechts enkele uit de zeer vele, die in »JACHIN'S« Verslag alle zijn beoordeeld. Wat gansch anderen indruk maken deze titels, dan die, welke wij straks noemden: Jan Trip-Jan Tree, Om honderd daalders, Hansje in 't Bessenland, Hier hebt gij geheel andere gelaats-trekken. Het wordt reeds in de titels openbaar, dat bij de Christelijke boekjes een gansch andere levens- en wereldbeschouwing aan het woord komt. Zoo mogen wij het noemen, want het lijstje, dat wij gaven, toont aan, dat niet alleen onderwerpen behandeld worden uit het centrum der Christelijke waarheden, maar evenzeer uit den breeden omtrek van heel het leven met zijn sterk afwisselende omstandigheden.

Gij gevoelt het alleen reeds door de opsomming der titels, dat deze twee categorieën u inderdaad in een geheel andere landstreek brengen, met zeer onderscheiden klimaat.

Ook het doel, dat met de kinderlectuur wordt beoogd, is ver uiteen-loopend. Hoofdzaak bij de niet-Christelijke lectuur is, de kinderen te *amuseeren*. Daartoe moeten de boeken vermakelijke, gezellige, grappige verhalen bevatten. Joligheid en vroolijkheid dingen er om den voorrang. Zeker, er komt ook nog wel eenige paedagogische of intellectueele invloed bij; doch die staat vrijwel in de achterhoede. En kattenkwaad is er volstrekt geen contrabande. De gulle lach en de ongebonden pret voeren er den vrijen teugel.

In een Provinciaal blad lazen wij van zoo'n jolig boek de volgende recensie: »De titel geeft 't genoegzaam aan: kattenkwaad is hier hoofdschotel en daaraan hebben jongens in de dwalmjaren zich nog nooit zó óngansch gegeten, dat ze dit niet zouden lusten.«

De keurstempels der niet Christelijke kinderboeken zijn: *leuk, frisch, grappig*.

En nu de Christelijke kinderlectuur? Wij behoeven niet veel woorden te gebruiken, om aan te toonen, dat deze in een gansche andere richting zich beweegt. Zeker willen wij, dat de kinderen door de lectuur, die ze ontvangen, zich ontspannen. Een goed boek moet hun een rijk genot bieden. En kostelijk vinden wij het ook, als de Schrijver zijn verhaal met sijnen humor weet te dooraderen. Eveneens keuren wij het volstrekt niet af, zoo een auteur aan zijn jeugdigen lezer nu en dan eens een gullen lach weet te ontlokken. Wij zouden zoo zeggen: goede boeken van dat slag zijn er nog niet te veel. En de Schrijvers, die dit talent hebben en recht weten te gebruiken, zijn nog altijd met een lan-taarn te zoeken. Maar hoofdzaak is dit alles ons niet. Wij mikken

met de Christelijke lectuur hooger, vrij wat hooger ook. Boeken, die doortrokken zijn van een gezonden en echt Schriftuurlijken geest, zullen als vanzelf krachtiger invloed van zich doen uitgaan. Zulke lectuur voedt den geest, vormt het karakter, ontwikkelt den smaak, geeft aanleiding tot denken en toepassen. Een recht Christelijk kinderboek zal tot den lezer, als het in het kader van het verhaal pas geeft, de hoofdwaarheden van ons ongetwijfeld Christelijk geloof doen gelden. Het zal tot het kind spreken van zonde en genade, en van de verzoening door het bloed van Christus. Het zal niet nalaten te wijzen op de beteekenis des heiligen Doops en op het verbond der genade, op de noodzakelijkheid der vernieuwing des harten door de kracht des Heiligen Geestes. Een schrijver, die de inspiratie in zich gevoelt, om tot de kinderen te spreken, en daarbij door de Christelijke liefde wordt gedrongen, zal de gelegenheden ernstig gebruiken, om gouden lessen tot de jonkheid te brengen. Hij zal op den gezegenden invloed der Christelijke opvoeding krachtig den nadruk leggen. Hij zal de vreeze des Heeren in het licht stellen als het beginsel der wijsheid. Hij zal de godsvrucht als een gansch begeerlijke zaak op liefelijke wijze den kinderen aanprijzen, als die waarlijk rijk en gelukkig maakt voor den tijd en voor de eeuwigheid. Hoofdtoon, die steeds boven alle andere stemmen uitklinkt, moet hier wezen, dat er geen zaligheid is dan alleen door het geloof in den Heere Jezus Christus. En dat het Woord Gods het kostelijke middel is om tot dat geloof ons te brengen.

Zulke lectuur kan onder den zegen des Heeren de kinderen behoeden voor de dwaasheid en ongerechtigheid dezer wereld, en hen opwekken tot een wandel in de vreeze Gods. Zulke boeken leiden den lezer in tot den dienst des Heeren in het dagelijksch leven, ze wekken en versterken in het hart der jeugd Christelijke overtuiging.

Een Christelijk schrijver behoort ernstig studie te maken van het kind, opdat hij ons de kinderen geve te zien, zooals zij spelen en werken, leven en lijden, dwalen en zondigen, redeneeren en gelooven. Om het kind te teekenen in den diepzinnigen eenvoud, waardoor het zich veelal kenmerkt, daartoe behoort wel waarlijk een gouden pen. Hij moet zich in de kinderwereld thuis gevoelen, en de gewaarwordingen der kleinen deelen. Een goed en recht Christelijk kinderboek is ten volle waard ook door ouderen te worden gelezen. Het zal hen nader brengen tot hun eigen kindsheid. Elk Christen gevoelt met beschaming, dat hij bij het opgroeien meer kind moest blijven. Het echte geloof is een kinderlijk geloof, dat in kinderlijk vertrouwen zich openbaart.

Zelfs ook bij niet-geloovige menschen doet zich het verschijnsel voor, waarop wij hier het oog hebben.

Oude menschen zijn voor de tweede maal kind, zegt een oud Grieksch spreekwoord, »en het valt niet te ontkennen«, zoo voegt Dr. A. HALBER-

STADT er aan toe, »dat men, hoe verder men van zijn jeugd verwijderd raakt, met te meer belangstelling de kinderboeken doorziet«.

»Erkende paedagogen«, zoo lazen wij in het Letterkundig Jaarboek, »hebben meermalen verklaard, dat de ouders hun kinderen niets beters kunnen geven dan een mooi, goed boek.« Wij stemmen daarmede van harte in. Alleen veroorloven wij ons de vrijheid, deze uitspraak eenigszins te wijzigen, en voor de woorden »een mooi, goed boek« te schrijven: een goed, recht Christelijk boek, waarin het werkelijke leven door middel van den Christelijken geest der schrijvers of der schrijfsters (want de kinderlectuur schijnt langzamerhand in de handen van de vrouwen over te gaan) als gefiltereerd en van het verkeerde, voor zoover de beschrijving van de zonden van het kind een nadeeligen invloed zou kunnen oefenen, gezuiverd is. De Christelijke auteur, die alle dingen beziet met een geloovig oog en bij het licht der Heilige Schriftuur, zal boeken schrijven, degelijk van inhoud en schoon van vorm; boeken, die de eere Gods bedoelen, die gerechtigheid aanwijzen als een sieraad en de zonde als een schandvlek der natiën.

Schoon van vorm, zeiden wij. En daarop leggen wij nadruk. Maar al stellen wij den schoonen vorm op hoogen prijs, *eerste* voorwaarde is hij ons niet.

Ook het schoonheidsgevoel moet in de jeugd worden gevormd en ontwikkeld. Doch wat het zwaarst is, moet ook het zwaarst wegen. Als de geest en de strekking van een boekje niet zijn naar de Schrift, leggen wij, hoe hoog het ook uit litterarisch oogpunt moge staan — het ter zijde. De beschuldiging van gebrek aan artistieken zin, vreezen wij daarbij niet. Vooral, niet als wij bedenken, hoe Mevrouw BOSBOOM TOUSSAINT er steeds voor uitkwam, dat, hetgeen zij heur roeping in haar letterkundigen arbeid achtte, haar steeds ver uitging boven de waarde harer kunst.

Wie nu meenen mocht, dat voor »JACHIN's« Commissiën de stomme e bij Heere het criterium van haar oordeelvelling is, toont, dat hij nog nooit ook maar één bladzijde van ons Verslag met opmerkzaamheid heeft gelezen. Wij stellen prijs op het gebruik van het woord »Heere«, in plaats van »Heer«, omdat wij het eerste voor eerbiediger houden dan het laatste. Doch het is nog nooit gebeurd, dat die stomme e het doodvonnis over een boekje geveld heeft. Dat boekjes, waarin de Gereformeerde beginselen duidelijk naar voren treden, ons het liefst zijn, zal niemand, die zelf een beginsel heeft, bevreemden. Maar niet waar is het, zoo men mocht meenen, dat de »Gereformeerdeheid« wordt getoetst aan de stomme e van het woord Heere, in steê van aan den geest, die uit het boek

spreekt, »JACHIN« heeft vele malen boekjes onvoorwaardelijk aanbevolen, ook al waren zij *niet* kenmerkend Gereformeerd.

De Gereformeerde Zondagsschoolvereeniging neemt in haar beoordeeling van kinderlectuur wél een vast en scherp belijnd, maar geen exclusief standpunt in. Zij wenscht niets liever dan een ruim en mild oordeel te vellen. Een bedilzieke en vitterige geest legt slechts eigen enghartigheid aan den dag.

Geen beter middel, om van zulk een enghartigheid te worden genezen, dan kennis te nemen van de stapels, wij zouden haast zeggen: bergen, van wereldsche lectuur voor jongens en meisjes. Wat maken, ondanks den grooten vooruitgang, die van jaar tot jaar is waar te nemen, de Christelijke kinderboeken dan nog een poover figuur! Wie deze ver uiteenloopende verhouding, wel te verstaan wat de kwantiteit betreft, kent en den geest der wereldsche kinderlitteratuur nagaat, wordt als vanzelf milder en ruimer in zijn oordeel over de Christelijke boeken en boekjes. Hij zal van harte dankbaar zijn voor het goede, dat een schrijver biedt, ook al is hij er niet geheel door voldaan.

Dankbaar zal hij zich gevoelen aan onze Christelijke Uitgevers, die met kloeken moed tegen den breeden en bruisenden stroom der wereldsche kinderlectuur inroeien, door onzen kinderen in steeds toenemende mate boeken aan te bieden, die gezond en degelijk voedsel geven, gegroeid op den korenakker der Heilige Schriftuur.

Na deze Algemeene Beschouwingen, komen wij nu tot de recensie der afzonderlijke boekjes. Zij zijn gerangschikt naar de volgorde der inzending.

Uitgaven van G. F. CALLENBACH te Nijkerk.

Het is ons een telkens weerkeerend genot, kennis te nemen van en de aandacht te vestigen op de nieuwe uitgaven van den heer CALLENBACH, wiens activiteit, vooral op het terrein der kinderlectuur, inderdaad bewondering afdwingt.

Dit jaar werden ons uit Nijkerk 36 boeken en boekjes ter beoordeeling toegezonden. Slechts 3 moesten worden ter zijde gelegd; daarentegen konden 13 met warmte en onvoorwaardelijk worden aanbevolen.

De boekjes zien er alle frisch en vroolijk uit, gelijk de kinderen zelf voor wie ze bestemd zijn. Zoo behoort het. Een kinderboek moet in zijn uiterlijk iets vertoonen van een lentebloempje. Bijna alle kinderen

houden van bloemen. Zij plukken ze gaarne, om er zich mee te versieren.

De rijke verzameling, die de heer CALLENBACH weer aan de markt brengt, toont dat hij dit ten volle verstaat.

Zulk een collectie boeken vertegenwoordigt een zeer respectabel werk. Zij is het resultaat van de goede samenwerking tusschen schrijver, teekenaar en uitgever. De technische uitvoering van dezen gemeenschappelijke arbeid voldoet waarlijk aan alle eischen, die met billijkheid, de lage prijzen in aanmerking genomen, mogen worden gesteld.

Het trof ons, dat ditmaal de fantasievertellingen verre de overhand hadden boven de historische verhalen. »JACHIN« geeft altijd de voorkeur aan geschiedkundige boeken. Deze bieden iets voor hoofd en hart. Dat is degelijke lectuur, leerrijk en aangenaam beide. Dat is voedzame spijs. Door flinke historische boeken wordt hart en geweten bewerkt, en het verstand ontwikkeld.

De fantasievertellingen oefenen meer invloed op de zenuwen. Ze te lezen, kost geen heilzame inspanning, maar brengt dikwijls bedenkelijke spanning. Een goed boek moet ontspanning geven en tegelijk inspanning van den lezer vragen. Ook hier gaan arbeid en genot, als het goed is, saam.

Die fantasieverhalen lijden dikwijls aan het ernstig zwak, dat ze veel woorden, maar weinig inhoud hebben. Allerlei bijwerk moet hier dienst doen om het kleine motiefje uit te spinnen tot een verhaal.

't Is met zulke boekjes gelijk het in vroeger dagen ging met een kind, 't welk met zulk een langen doopjurk getooid was, dat gij het kleine schaap er haast niet in weervinden kondt. Wat een leege ruimte en wat een omhaal! Leg nu naast zulk een fantasieboekje een degelijk historisch verhaal, en gij gevoelt terstond, dat het laatste het ver van het eerste wint.

Wij willen boeken met inhoud, die de jeugdige lezers doen liefhebben, en bewonderen, wat schoon en goed, wat edel en dapper is. Zulke boeken zijn opvoedend en karaktervormend.

Tot de historische boekjes rekenen wij ook die, welke hun stof ontleenen aan den vreeselijken oorlog, die thans de volken beroert. (No. 80 en 160.) Deze werkjes zullen ongetwijfeld veel aftrek vinden. Ze zijn geheel »up to date.«

Voorals, zoo ze helder in het licht stellen, dat Gods oordeelen op aarde zijn vanwege de zonde der menschen, en dat het God is, die de geschiedenis maakt, brengen deze boekjes waarlijk een woord op zijn tijd.

Ofschoon wij het betreuren, dat het historisch element zwak vertegenwoordigd is, laten wij er aanstonds opvolgen, dat er onder de fantasievertellingen ditmaal ook zijn, die wij van harte kunnen aanbevelen.

Vele hebben uit paedagogisch oogpunt waarlijk groote verdienste, wijl ze met ernst tegen de zonden van het kinderleven waarschuwen, en de

beteekenis der Christelijke opvoeding helder in het licht stellen. Een toon, die in de kinderlectuur krachtig moet weerklinken, is, dat het ingaan tegen het uitdrukkelijk gebod der ouders, groote zonde is tegen God. Uitnemend is het, als de auteurs van kinderboekjes ernstig waarschuwen tegen de zonde van ongehoorzaamheid, hoogmoed en zelfzucht. Ook de zonde der geldgierigheid moet worden gebrandmerkt, en het leege en arme in het leven van den mensch aangetoond, die op stoffelijk goed zijn vertrouwen stelt.

Kostelijk is het, als de groote les der liefde en der zelfverloochening in de kinderboekjes nadrukkelijk wordt gegeven, en de godzaligheid wordt aangeprezen, die tot alle dingen nut is, hebbende de belofte voor het tegenwoordige en voor het toekomstige leven.

Het heeft vooral in onzen tijd zijn goede zijde, kinderen reeds vroeg tegen het socialisme, met zijn propaganda der ontevredenheid, te waarschuwen, hoewel wij het woord zelf in een boekje voor de jeugd liever niet gebruikt zien. Ook achten wij een uitdrukking als »onze *zoogenaamde* Christelijke maatschappij« in een kinderboekje niet gepast.

Sommige der fantasieverhalen zijn uit litterarisch oogpunt juweeltjes, maar het religieuze element er is zeer vaag en slap in. Hoe bekoorlijk en aantrekkelijk ze eenerzijds ook zijn, toch mochten wij ze voor onze Zondagsscholen niet aanprijzen. Wat innerlijk zwak is, krijgt door uiterlijken tooi geen kracht.

't Is een verdienste, als een boek door zijn aantrekkelijken schrijftrant boeit, natuurlijk en frisch in zijn teekeningen is, en telkens verrassend door fijne gevoelsnuances; doch dat alles is niet genoeg. Een sierlijke, maar ledige schaal is geen eere voor een tafel. Al is een boekje pit-tig en geestig, toch mag, wanneer de waarheid Gods er in tekort gedaan wordt, de schoone vorm ons niet verleiden. Wij kunnen niet volstaan met boekjes, waarvan gezegd worden kan: *er is niets verkeers in*. Wij wenschen lectuur, die veel goeds en schoons biedt. En wij vinden het bedenkelijk, ja verkeerd, als dit niet het geval is.

Wat het uiterlijke aangaat, zijn de boekjes keurig verzorgd. De tekst is meestal met flinke, duidelijke letter gedrukt. En de plaatjes zijn voor het meerendeel zoo mooi als men ze maar wenschen kan. Uitnemend is het, dat de illustraties een onderschrift hebben met verwijzing naar de pagina. Wij zijn er den Uitgever dankbaar voor, dat hij deze verbetering heeft aangebracht.

De voorwaarden, waarop de uitgaven van den heer CALLENBACH verkrijgbaar worden gesteld, zijn bekend. Hoezeer hij steeds voortgaat al schooner werk te leveren, blijven toch de zeer gunstige conditiën dezelfde. Bij bestellingen van minstens f10,— aan waarde, of van minstens 25 exemplaren, geheel naar eigen verkiezing gesorteerd, en onverschillig of men boekjes, platen of scheurkalenders bestelt, wordt slechts

de helft van de genoteerde prijzen berekend.

Op de banden, die den prijs van een boekje met 25 of 30 cent verhoogen, wordt geen vermindering toegestaan. Zoo'n sierlijk bandje verdubbelt de waarde van een boek. In verschillende, altijd frissche kleuren bewerkt, zien ze er zeer aanlokkelijk uit. Ze mogen waarlijk *prachtbandjes* heeten. Als de jongens zoo'n bandje als dat van »Naar zee«, »de postzegelverzameling«, »de speelman« zien, zullen ze een kreet van verwondering slaken; en dat van »Raphail Otthello« en »Gusta Norman« doet het oog der meisjes fonkelen.

Door de »*Winterbloemen*«, die weder vier *kloeke deelen* beslaan, kunnen de Zondagsschoolbesturen met alle uitgaven kennis maken. Elke Zondagsschool kan ook thans weder op aanvraag (mits deze aanvraag *vóór 1 December* geschiedt) één exemplaar bekomen, tegen toezending van 25 cent voor de portkosten.

De cijfers, die bij de boekjes afgedrukt staan, zijn de nummers uit den Catalogus van den Uitgever. Men behoeft in den bestelbrief alleen de nummers te vermelden. Men geve het verlangd getal exemplaren aan op de lijntjes *vóór* de nummers. Het is geraden, vroegtijdig zijn bestellingen te doen; dan is men zeker, dat de boekjes die men wenscht, ook worden verkregen.

De met een * gemerkte boekjes zijn dit jaar nieuw verschenen. De boekjes, waarbij een nummer zonder * staat, zijn herdrukken.

Wij wenschen den Uitgever een groot debiet toe. Daardoor wordt zijn arbeid het best beloond. De Zondagsschoolbesturen hebben maar voor het grijpen in deze rijke serie. Er is keus in overvloed.

Het buitengewoon succes, dat de heer CALLENBACH met zijn kinderlectuur heeft, stempelt hem tot een veroveraar, wien de uitgaaf eener nieuwe collectie telkens een nieuwe overwinning bereidt. Deze zij hem van harte gegund.

Boekje van 5 cent.

Met geïll. omslag en zwart plaatje.

- * (11). **Van hier en daar**, door OOM JAN. Geïll. omslag. 8 zwarte plaatjes. 16 blad. Prijs 5 cent.

De rij van Callenbachs uitgaven opent met een aardig boekje, voleenvoudige versjes, die bij de kleintjes wel in den smaak zullen vallen. Tegelijk een prentenboekje met 8 mooie plaatjes. De versjes, meer rijmpjes, hebben de volgende opschriften:

„Voor Grootmoeders jaardag“, „Verleiding“, „Moederliefde en Moederangst“, „Belooning“, „Gierigheid“, „Weezen“, „Moeders Hulp“, „Onvoorzichtigheid“.

Ze spreken van kindervreugd en kindersmart, van ouderzorg en ouderliefde, maar waarschuwen ook tegen verleiding en zonde. De strekking is dus uitnemend. Sommige uitdrukkingen zijn minder gelukkig gekozen. Het is toch niet waar, zooals in „Belooning“ staat, dat het de *hoogste* vreugd is voor ouders, als

hun kinderen vlijtig zijn. Het Christelijke element kon meer positief wezen. De typographische uitvoering is uitstekend.

Het is waarlijk een gelukkige inzet, die de Uitgever hier doet. Hij begint met tot de heele kleintjes zich te richten.

Eenvoudige lieve versjes, met groote, heldere letter gedrukt en met vele goede illustraties versierd, en dat voor den prijs van vijf cent, bij getallen van 2½ cent, 't kon niet uitlokkender.

Wij twifelen niet, of dit boekje, dat bij verschillende gelegenheden kan worden uitgereikt, zal bij allen steeds welkom zijn.

* (12). **Kijkjes in 't rond**, door OOM JAN. Geill. gekl. omslag. 8 zwarte plaatjes. 16 blz. Prijs 5 cent.

Zeven plaatjes met bijschriften en versjes. Gewone rijmelarij. Zonder iets dichterlijks. Ook ontbreekt alle verband tusschen de verschillende rijmpjes. Soms is de inhoud niet in overeenstemming met de illustratie. (I, regel 3 en 4.) De titels zijn: Prettig tehuis; Een goed woord; Medelijden; Winterpret; Geen Zondagswerk; Muziek; Wel te rusten.

Op één na 't laatste is voor kinderen niet kinderlijk genoeg. Doch voor 5 cent kan men niet veel verwachten. Voor de heele kleintjes is er niet zooveel.

Dit boekje is wat alledaagsch, en niet bepaald Christelijk. Slechts matig aanbevolen.

(13) **Grootmoeders versje. Een verhaal**, door A. VERHORST. Vijfde druk. Geill. omslag. 1 zwart plaatje. 16 bladz. Prijs 5 cent.

Een arme weduwe, die met een aangenomen klein kind een schamele hut bewoont, wordt door den goddeloozen eigenaar van haar huisje bedreigd, op straat gezet te zullen worden, indien ze niet spoedig de achterstallige huur voldoet. In deze droeve omstandigheden wordt zij bemoedigd door het kind, dat haar herinnert aan haar lievelingsversje: „Maar de Heer zal uitkomst geven.” Haar vertrouwen wordt bekrond. Op wonderlijke wijze ziet zij zich in staat gesteld, haren dreigenden en spottenden huisheer te betalen. Meer nog: God vernieuwt zijn hart en brengt hem tot bekeering, zoodat hij voortaan, in plaats van Grootmoeders verdrukker, haar weldoener is.

Voor kinderen een bevattelijk en boeiend verhaal. De Schrijver weet over het algemeen den rechten toon te treffen. Taal en stijl zijn goed. Grootmoeders versje geeft de strekking aan. Wie leeft in het vertrouwen, dat in bange dagen de uitkomst van den God zijns levens komen zal, vindt zich niet teleurgesteld. Treffend stelt dit verhaal in het licht, den rijkdom van Gods arme kinderen tegenover de armoede van goddelooze rijkaards. De plotselinge omzetting van den hardvochtigen huisheer is sterk „verhaaltjesachtig”. Ook de aanleiding daartoe komt ons wat gezocht voor. Overigens een lief boekje. De uitvoering is goed. Duidelijke letter. Het plaatje is niet onaardig.

Wij willen het onzen kinderen nog steeds gaarne in handen geven.

Boekjes van 7½ cent.

Met geill. omslag en zwart plaatje.

(21) **Baas Klaas. Een vertelling**, door A. J. HOOGENBIRK. Vierde druk. Geill. omslag. Een zwart plaatje. 24 bladz. Prijs 7½ ct.

„Baas Klaas” is een oude, alleenwonende man, die het met hard werken zoover gebracht heeft, dat hij op zijn vijftigste jaar stil kan gaan leven.

Hij kent geen ander genot dan zijn eten, zijn hond en zijn kat, en hij is zóó gierig, dat hij voor niemand iets over heeft. Een arme onderwijzersvrouw, die

zijn huiselijke zaken bezorgt, weigert hij 6 gulden te leenen, hoewel zij die zeer noodig heeft.

Een Fransch boek, dat hij goedkoop gekocht heeft, in de hoop, het duurder te kunnen verkoopen, is het middel, waardoor zijn zelfzucht wordt gebroken. Door Gods genade bekeerd, is de vroeger zoo hebzuchtige man een vriend en weldoener der arme onderwijzersfamilie.

Een groote verdienste van den heer HOOGENBIRK. is deze, dat hij ook in zijn kinderwerkjes door de historische of typographische bijzonderheden, die hij getrouwelijk schildert, dadelijk zelfs de eenvoudigste vertelling meer of minder „gewichtig” weet te maken. Zijn figuren zijn daardoor meer naar 't leven dan dat bij andere Schrijvers het geval is, terwijl de kleine lezers en lezeressen tegelijk door middel van zijn werkjes leeren inleven in vroegere toestanden, en kennis maken met oude gebruiken, enz. Zijn boekjes zijn in den goeden zin des woords „voor verstand en hart.”

„Baas Klaas” maakt daarop geen uitzondering.

De weg, waarop „Baas Klaas” met den Christus bekend wordt (het koopen van een Fransch boek, dat hij moet laten vertalen, eer hij er iets van verstaan kan), is o. i. wel eenigszins gezocht.

De heer H. heeft eenen lossen stijl. Vooral bij kinderlectuur is dit een verdienste. Doch het gevaar van een weinig onnauwkeurig te wezen, ontgaat hij daarbij niet altijd. Woorden als „makkelijk” en „merken” zagen wij liever vervangen door „gemakkelijk” en „bemerken.” „Hij heeft ons uitgesteld”, is geen Nederlandsch. De Auteur gebruikt hier gewoonlijk „Heer” in plaats van „Heere.”

De vorm is goed. Tegenover den titel een pittige illustratie. Duidelijke letter.

De tekst uit Gods Woord, waardoor de Geest Gods dezen man in het hart grijpt: „Werkt niet om de spijze, die vergaat, maar om de spijze, die blijft tot in het eeuwige leven”, geeft duidelijk de strekking van dit verhaal aan. De zonde der geldgierigheid, het ledige en arme in het leven van den mensch, die op het goed zijn vertrouwen zet, worden met krachtige trekken geteekend, en daartegenover de godzaligheid aangeprezen, als die tot *alle* dingen nut is. De Schrijver teekent ons de „Bijbelsche bekeering.” Hij stelt zich niet tevreden met een zedelijke verbetering, maar wijst op de vernieuwing des harten door 's Heeren Geest en Woord. Met vrijmoedigheid bevelen wij dit boekje ter verspreiding op onze Zondagsscholen aan.

(26) **De nieuwe Blokkendoos.** *Een Kerstverhaal*, door JOHANNA. Tweede druk. Geill. omslag. Een zwart plaatje. 24 bladz. Prijs 7½ cent.

Een eenvoudig verhaal, dat voor kinderen bestemd en ook zeer geschikt is. Bernard ontvangt op den eersten Kerstdag: den dag, waarop hij verjaart, een mooie blokkendoos, waarnaar hij vurig verlangd heeft. Den volgenden dag hoopt hij met zijn jonger broertje August naar het Zondagsschoolfeest te gaan, waarvan de kinderen zich veel voorstellen. August echter is 's morgens wat ongesteld en kan daarom niet gaan. Zoo gaarne zou hij, terwijl Bernard naar 't feest is, met diens blokkendoos spelen, doch deze wil dat niet hebben. Bernard heeft geen genot op 't feest. Onder het vertellen der Kerstgeschiedenis, die ons de zelfverloochenende liefde van Jezus tot zondaren predikt, gevoelt hij, hoe liefdeloos hij tegenover zijn broertje gehandeld heeft. Hij krijgt berouw over zijn zonde, belijdt zijn zelfzucht voor God en laat zijn broertje den volgenden dag naar hartelust met zijn blokkendoos spelen.

De uitvoering is keurig, de lettersoort flink, zooals wij die voor kinderoogen gaarne wenschen. En een keurig plaatje tegenover den titel.

Met het opvoedingssysteem van de moeder in betrekking tot het eigendomsrecht van de kinderen, kunnen wij ons niet volkomen vereenigen. Kinderen moeten ook *leeren*, wat voor een ander over te hebben. Een stil gebed is hier

niet voldoende. Op de verkeerdheid moet het kind gewezen worden en soms moet het *gedwongen* worden, iets af te staan. Voor een op zichzelf staand geval kan het misschien goed zijn, zooals hier, de zaak geheel aan het kind over te laten, doch als algemeene regel kunnen wij er niet mee instemmen.

De liefdelooze handelwijze van den knaap, de overweging, dat liefde tot God moet blijken in liefde tot den naaste; en dat het niet genoeg is, gaarne over den Heiland te *spreken*, maar dat men ook den wil Gods moet *doen*, alsmede het kinderlijk berouw van den knaap zijn goed geteekend. Tevens wordt ook over de beteekenis van het Kerstfeest en in verband hiermede over de liefde van den Heere Jezus voor zondaren gesproken.

Ofschoon wij niet elke uitdrukking voor onze rekening nemen, bevelen wij toch dit boekje gaarne aan. De Schrijfster slaat hier een toon aan, die in de kinderlectuur krachtig moet weerklinken nl., dat zelfzucht zonde is, dat wij tegen eigenlievendheid strijden en ons zelve verloochenen moeten. Alleen voor zichzelf te leven, maakt ongelukkig. Gouden lessen voor de jeugd inderdaad.

34 De onverwachte wandeling. *Een verhaal*, door A. VERHORST. Vierde druk. Geïll. omslag. Een plaatje in zwartdruk. 24 bladz. Prijs 7½ ct.

De Walchersche kleermaker Zorgvliet is in den tijd der Fransche overheersing, omstreeks 1810, zeer verarmd. Hij kan zijn vrouw en zijn twee kinderen geen brood meer verschaffen. Worstelend behoudt hij echter het geloof in zijn getrouwen God en Vader, die hem dan ook redt. De weduwe van een Fransch officier klopt in een kouden Kerstnacht aan zijn arme woning, en wordt door hem naar Middelburg geleid. Deze onverwachte nachtelijke wandeling bezorgt hem een belooning en een blijvende verbetering van zijn levensomstandigheden.

De verhaaltrant kon hier en daar wat lossen zijn, maar over 't geheel zullen onze kinderen dit boekje gemakkelijk en met genot lezen. 't Is een eenvoudig en aangrijpend schetsje.

Het prentje voorin munt niet uit. Zoo is geen nachtelijke ontmoeting. De omslag is o. i. te vol geteekend. Echter zullen vele kinderen hem misschien mooi vinden.

„Aanbiddelijk zijn 's Heeren wegen. Zijn oogen zijn over de rechtvaardigen en Zijn ooren tot hun gebed. Hij zal hen niet begeven, noch verlaten in eeuwigheid”. Deze waarheid bedoelde de Schrijver te illustreeren. Het is hem gelukt.

't Is een mooi boekje, geschikt voor al onze Zondagsscholen.

Inhoud, prijs en uitvoering maken het voor niet te jeugdige leerlingen alleszins aanbevelenswaardig. Als wij een aanmerking wilden maken, zou het deze zijn, dat het Fransch niet is aan te bevelen in een boekje voor kinderen, al staat het Hollandsch er ook naast.

Boekjes van 10 cent.

Met geïll. omslag en een plaatje.

35. Gij gaat vele muschkens te boven, door ADELPHA. Vijfde druk. Met geïll. omslag. Een plaatje in zwartdruk. 32 blz. Prijs 10 cent.

Willem Karsen, een arbeider, is zonder werk. Daardoor treedt armoede zijn woning binnen. De moeder vraagt Geertje, haar dochterje, wat de meester op school heeft verteld. Deze antwoordt: „Van de musschen, moeder, hoe onze lieve Heer altijd zorgt, dat er juist genoeg voor hen ligt.“ De moeder verklaart deze woorden nu voor haar kinderen. Geertje gaat met haar broertje Hendrik naar de Zondagsschool. Een ongeluk, dat Hendrik treft, door een rijtuig van

aanzienlijke lieden, is aanleiding, dat er voor het gezin van Karsen uitredding komt.

Dat taal en stijl goed mogen heeten, zijn wij van Adelpha gewoon. De inkleeding van dit verhaal is wat gefantaseerd. Het streven naar pakkende momenten is wel eens oorzaak, dat de natuurlijkheid er onder lijdt. Zoo is het b.v. vreemd, dat een klein meisje, 't welk nog niet eens den weg naar huis kan vinden, als een Zondagsschoolonderwijzeres van den Heere Jezus kan vertellen (blz. 20—22).

De titel drukt de strekking uit. Wel wordt gezegd, dat wij door het geloof in Jezus moeten zalig worden, maar van het zoenverdienend lijden van Christus gewaagt de Schrijfster niet. Een vader, met wien Karsen door een samenloop van omstandigheden in aanraking komt, sterft, naar zijn dochter gelooft, om naar den Heere Jezus te gaan, ofschoon hij in zijn leven zich van Hem afkeerde. Eerst door Gijske's gesprekken, zoo heette de dochter, was hij tot betere gedachten gekomen. Liever hadden wij in dit verhaal wat minder gezangversjes aangetroffen. Ook het constante „Heer“ voor „Heere“ hinderde ons.

Matig aanbevolen

(51) **Waarom niet tevreden?** door JOHANNA. Vierde druk. Geill. omslag. Een zwart plaatje. 31 bladz. Prijs 10 ct.

„Waarom niet tevreden?“ Deze vraag past in heel het verhaal. Allereerst op Rika, het dochtertje van den eenvoudigen fabrieksarbeider. Zij is afgunstig op de mooie jurken, die de dochtertjes van den fabrikant dragen. Die vraag past op een van de jonge dames van den fabrikant, welke „die afgezaagde jurken“ zoo naar vindt. Die vraag past op Rika's buurman, die zijn eigen ziek en tevreden dochtertje niet verstaat. Rika is zowat de hoofdpersoon en wordt genezen van haar kwaal door middel van de vermaningen van vader en moeder. Door de gesprekken met een ziek buurmeisje, Geertje Plaat, die in haar krankheid tevreden is, komt zij tot het inzicht, dat het ware geluk niet in de aard-sche, maar in de hemelsche schatten gelegen is.

Het verhaal loopt vlot. Hier en daar kon de stijl wat beter verzorgd zijn. Bijvoorbeeld, de zin „de bewoners bestonden uit fabrieksarbeiders“ is te slordig. „Maakt gij *terwijl* de mand eens ledig“, (pag. 11) is geen goed Nederlandsch. Maar over 't geheel zal de jeugd dit werkje prettig lezen. De Schrijfster gebruikt steeds „Heer“ voor Heere.

De prentjes zijn lief. De papegaai op den omslag maakt een goed figuur en is ook zinrijk. Hier wordt kostelijke lectuur geboden voor zeer geringen prijs.

De strekking is, te doen zien, dat de begeerte naar stoffelijk genot het hart niet tevreden stelt, maar zeer ongelukkig maakt. Naar de betere en blijvende goederen strekke de ziel zich uit. Het kranke, buurmeisje is een gelukkig voorbeeld door haar onderworpenheid in haar lijden. Sterker had mogen zijn geteekend het schuldige van dat jagen naar geld en goed. Het heeft vooral in onzen tijd zijn goede zijde, kinderen reeds voor het socialisme, het „evangelie der ontevredenheid“ te waarschuwen, hoewel wij dit woord in een boekje voor de jeugd liever zouden missen. Dit geldt ook van de uitdrukking „onze zoogenaamde Christelijke Maatschappij.“ De verwarring van *social* en *socialistisch* (blz. 7) had de Schrijfster moeten vermijden.

Doch deze vlekjes willen we gaarne door de vingers zien. Zulk een boekje kan onder den zegen des Heeren arts en bijden tegen de schier algemeen heerschende krankheid der ontevredenheid. Het verdient voor kinderen hartelijk aanbevolen, maar ook door vele volwassenen gelezen en behartigd te worden. Mild worde het verspreid.

Boekjes van 12½ cent.

Met geïll. omslag en een gekleurd plaatje.

- * (64) **Beertje**, door ALETTA HOOG. Geïll. omslag. 1 gekleurd plaatje en 2 zwarte tusschen den tekst. 15 blz. Prijs 12½ cent.

„Beertje“ is Jannetje's kleine speelbeer, waarop ze zeer gesteld is. Op de Zondagsschool hoort ze wat een offer is, en als de juffrouw vraagt, wie er een offer heeft, bv. iets van zijn speelgoed voor een ziek jongetje, treft haar dit diep. Een week later brengt zij haar offer; de juffrouw krijgt „Beertje“, om dien aan den zieken Henkie te brengen.

Als dit ventje later weer beter is, geeft hij het beestje terug.

Aardig verteld, kinderlijk, niet kinderachtig. In plaats van „Heer“ en „Heer Jezus“ zouden wij liever gebruiken Heere, en Heere Jezus. Haar bedoeling den kinderen levendig en duidelijk kenbaar te maken, valt de Schrijfster niet moeilijk. Ze heeft onmiskienbaar talent om den juisten toon te treffen. Maar de omschrijving, die ze van een „offer“ geeft, is onvolledig. „Als weaan een ander iets geven, dat we heel graag zelf zouden gehouden hebben, dan is dat een offer.“ Blz. 7.

En een zeer groot gebrek is, dat de Auteur, als ze 't heeft over 't offer, dat de Heere Jezus *vraagt*, niet tevens wijst op de beteekenis van het offer, dat Hij *bracht*. In dit verband had zij daarvan stellig niet mogen zwijgen. De strekking is de kinderen op te wekken voor anderen iets over te hebben en alzo hen naastenliefde te leeren betrachten. Hierin is Aletta wel geslaagd. Doch een der recensenten voegde er aan toe: Als deze voorstelling maar niet te veel „brave“ kindertjes kweekt. Wij kunnen dit boekje slechts matig aanbevelen.

- * 65. **Nora en Dora**, door ALETTA HOOG. Geïll. omslag. 1 gekleurd plaatje. 16 blz. Prijs 12½ cent.

Nora is ongehoorzaam: tegen Moeders zin wil zij na schooltijd poppen gaan koopen, die zij vóór Kerstmis wenscht aan te kleeden voor de kinderen van het „Gasthuis.“ Onderweg botst zij tegen een fietser aan, ten gevolge waarvan zij het dijbeen kneust en dagen lang rust houden moet. Als zij nu verdrietig en ontevreden is, komt Tante Bets, de verpleegster in de kinderafdeling van het „Gasthuis“, haar opbeuren, en vertelt haar van een harer patienten, van Dora, die ondanks haar lijden geduldig en blijde is, omdat ze verstaat, wat het beteekent: God te dienen met blijdschap. Nora wordt door Dora's voorbeeld beschaamd en tot inkeer gebracht: gaarne wil zij met Dora kennis maken, doch eer zij volkomen hersteld is, is Dora heengegaan, om God te dienen met blijdschap *zonder pijn*.

Een doorlopend verhaaltje zonder verdeeling in hoofdstukken. De plaatjes zijn keurig uitgevoerd: het titelplaatje heeft ook een onderschrift met aanwijzing der bladzijde.

De Schrijfster gebruikt steeds „Heer“, in plaats van „Heere“. Met den eersten zin is zij niet gelukkig: „Moeder, kijk 's wat aardige lapjes of ik heb!“ Al wordt het vaak zoo gezegd, dit gebruik van „of“ verdient toch geen aanbeveling. „Bliksemsnel“ pag. 6, past in een kinderboekje niet.

Over 't geheel is de stijl goed. Boeiende verhaaltrant en kinderlijke toon. Aletta Hoog biedt aangename lectuur, die door de jeugd gaarne wordt gelezen. „Wees geduldig in de verdrukking“ en „Dient God met blijdschap, ook bij teleurstelling en smart“, zijn de vermaningen, die op den voorgrond treden. Er zijn wel goede elementen in dit verhaaltje: jammer, dat een Kerstboom en de kinderkerk als gewone zaken in het Christelijk kinderleven genoemd worden. Wij sympathiseeren met geen van beide. De Schrijfster heeft blijkbaar kinderen op het oog niet uit onzen kring.

De heerlijkheid van den hemel zal niet wezen, dat de verlost en God dienen *zonder prijs*, maar *zonder zonde*. Hier ligt de zwakke steê van dat overigens wel lieve boekje. De wonden der zonden moesten er dieper in gepeild worden. Toch kunnen wij het wel aanbevelen.

- * (80) **De jonge waterdrager van Rawa Roeska.** Een gebeurtenis uit den Oostenr. Russ. Oorlog in 1914, door P. A. SPARENBURG Jr. Geïll. gekl. omsl. 1 gekl. plaatje. 16 bladz. Prijs 12½ ct.

Een Rutheensch meisje, uit Hongarije, dat lezen noch schrijven geleerd heeft, ziet eerst haar broer, daarna ook haar vader naar het oorlogsveld gaan.

Met haar moeder blijft zij achter. Over den landweg, waaraan haar woning staat, trekken telkens soldaten naar het front. Zij voorziet die van water. Zij gaat zelfs naar het oorlogsterrein, waar zij de strijders in de loopgraven frisch water aanbiedt. Als zij ook binnen de vuurlinie komt, wordt zij gewond. Een harer voeten moet afgezet worden, en zoo komt zij te Weenen in 't hospitaal. Vanwege den Keizer wordt zij verzorgd en door velen met rijke geschenken vereerd.

Een vlot geschreven verhaaltje, dat de kinderen, vooral nu wel, met graagte zullen lezen.

Een fout is, dat de Schrijver te weinig teekent en te veel zelf aan 't woord is. Dat hij eindigt met een gepast woord ter toepassing, wekt onwillekeurig een glimlach. De Uitgever heeft het uiterlijk van dit boekje onberispelijk verzorgd.

Mooie plaatjes: zoowel op den omslag als voor het titelblad, versieren het. De strekking is niet duidelijk.

Misschien wil de Schrijver in het licht stellen, hoe zelfs kinderen nuttig kunnen zijn, en dat er aan weldoen zegen verbonden is. Het lijkt er wel wat op, dat hier de oude opvatting nog wordt voorgestaan, dat de deugd altijd beloond wordt. Voor Roomsche kinderen, zal het boekje — indien zij het lezen — een versterking zijn van de overtuiging, dat men goede werken moet doen. Voor Gereformeerde kinderen is 't ook wel prijselijk, dat zij goede werken doen, als zij maar in 't oog houden dat er geen verdienstelijkheid in ligt. Wij hadden wel gewild, dat de Schrijver dit duidelijker in 't licht had gesteld. Het boekje is vrij kleurloos, neutraal, ook al wijdt de Auteur aan het slot nog een enkel woord aan den Zaligmaker, die voor de Zijnen stierf.

Wij zien niet veel nut in het verspreiden van dit boekje en kunnen het slechts matig aanbevelen.

Boekjes van 15 cent.

Met geïll. omslag en een plaatje in kleurendruk.

- * (102) **Toen vader op zee was.** door A. N.—S. Geïll. gekl. omsl. 1 gekl. pl. 24 blz. Prijs 15 cent.

In een badplaatsje woont in de duinen een vrouw, wier man als matroos op zee vaart. Ze heeft twee kinderen, een jongen van 11 jaar en een meisje. Gedurende de afwezigheid van haar man wordt een derde kind geboren, en wijl door de lange afwezigheid van den huisvader de geldmiddelen opraken, komt de moeder in nood. Haar zontje hoort haar 's nachts bidden en wil gaarne wat voor moeder doen. Geholpen door een vindingrijke tante, maken de kinderen doosjes met zeeschelpen en Jaap brengt zijn moeder een gulden. Nu komt ook een brief, die vaders aankomst meldt. De gebeden zijn verhoord en er is weer blijdschap in 't gezin. — De inhoud is eenvoudig en natuurlijk, maar kon rijker zijn, als de idee van gebed en gebedsverhooring wat meer uitgewerkt was.

Het uiterlijk verdient allen lof.

Taal en stijl zijn best verzorgd. Een paar opmerkingen:

Op blz. 21 staat: „Ze knikte vastberaden, dat ze *niet* kwam.” Knikken doet men bij toestemmen en bevestigen, maar niet bij ontkenning of als aanduiding, dat men iets *niet* wil. Beter ware „ze schudde”, enz. — Op bladz. 22 komt voor: „echode”. Op de plaatjes heeft het meisje bloote voeten en de jongen heeft schoenen aan. In de vertelling dragen ze beiden klompen.

De wijze, waarop de Schrijver (Schrijfster) een en ander vertelt, is boeiend en pakt. Keurig weet ze den lezers de verschillende bijzonderheden mede te deelen, bijv. de wandeling van 't huisje, 'dat de kinderen bewoonden, naar 't plekje waar ze schelpjes gingen zoeken, is mooi weergegeven, en de afrekening, die Jaap hield met den ondeugenden Kees, is echt natuurlijk geschetst.

De strekking is, te laten zien, dat men zich in alle omstandigheden tot God om uitkomst moet wenden en op Zijn trouw zich verlaten. Daarmee kunnen we ons van harte vereenigen. Het onderwerp had, zonder uit den kindertoon te vallen, nog wat rijker belicht kunnen worden. Waarom het schoone vers: „Beveel gerust uw wegen” niet in zijn geheel opgenomen of althans een geheel couplet? Wie het niet kent, heeft aan die paar regels niets.

Jaaps vechtpartij had wat strenger critiek kunnen hebben. Nu is 't bijna, of 't in den haak is, daar volwassenen het goed keuren.

Ons hoofdbezwaar is: de inhoud van dit boekje is veel te algemeen; van Christus en Zijn zoenverdienend lijden wordt met geen woord gesproken.

Daarom kan onze aanbeveling slechts matig zijn.

* (110) **Piet krijgt toch een spoor**, door H. STREEFKERK. Geill. gekl. omslag. gekl. plaatje. 24 blz. Prijs 15 cent. Bekroond door de Nederlandsche Zondagsschoolvereniging.

Een echt jongensboekje van een fijnvoelend en scherp teekenenden Auteur.

Piet heeft in een grooten winkel een spoortrein gezien en wil dien graag hebben. Hij mag er voor sparen, maar als hij het geld bij elkaar heeft, komt hij bij een arm en ziek kind, dat versterkende middelen behoeft, geeft een gulden en krijgt met Kerstmis van zijn oom toch den vurig begeerden spoortrein.

De kleine spring-in-het-veld is met veel talent geteekend.

Taal en stijl zijn goed verzorgd; de eenige aanmerking, die we hier maken is, dat kinderen uit de groote stad, door een dienstbode naar school gebracht, niet zoo eindeloos zitten te tobben met woorden als: locomotief, conducteur en machinist. Al zullen de lezers in deze onbeholpenheid veel plezier hebben, toch is de voorstelling in strijd met de werkelijkheid. Stadskinderen sukkelen niet zoo met dergelijke woorden, die zij dagelijks hooren.

De echt jongensachtige, goed gemeente mildheid van Piet die onder den indruk van het bezoek aan de arme vrouw, haar en haar kind wel alles wil geven, is levendig en mooi weergegeven. Zij is zeker als een voorbeeld bedoeld, en zal zoo ook door de kinderen worden begrepen, want de teekening is in bijzonderheden levendig en met liefde uitgevoerd.

Dat de jeugd gewezen wordt, op het beoefenen van weldadigheid, is ongetwijfeld goed. Het bedenkelijke is maar, dat de kinderen in dit boekje steeds weldadigheid kunnen oefenen zonder schade, ja zelfs met voordeel. Waar blijft zoo de zelfverloochening voor het bewustzijn der lezers? En wat nog veel erger is, van de verzoening door Christus leest ge in dit werkje niets, het blijft geheel bij het braaf menschenlijke staan, en laat die braafheid zeer in het oog vallend en heel spoedig beloond worden.

Religieus motief wordt bij Piet niet gevonden. Het eenige godsdienstige in het verhaaltje is ook slechts, dat Piet met zijn vader ter kerk is geweest. Het boekje heeft veel van het *brave-Hendrik-achtige* uit het begin der 19e eeuw. Men kan het, zonder ergernis te wekken, uitdeelen op alle Zondagsscholen: van moderneren, van Roomschen, zelfs een Jood zal er zich niet aan ergeren.

De uitvoering is onberispelijk verzorgd. Het boekje ziet er frisch en bekoorlijk uit. De omslag geeft door een mooi plaatje den kleinen held te zien met zijn locomotief in de hand. En de illustratie tegenover den titel boeit het kinderoog evenzeer. De Schrijver bezit ongetwijfeld een benijdenswaardig talent om voor kinderen te schrijven.

Dit boekje is door de Nederlandsche Zondagsschoolvereeniging bekroond — en 't is inderdaad een fijn gebeeld zilver schaalje — maar de gouden appel der waarheid ontbreekt er aan, daarom mogen wij het zeer tot ons leedwezen voor onze Zondagsscholen niet aanbevelen.

* (111) **Van Jaap en Joop en de rozestekjes**, door R. THAROD. Geïll. gekl. omslag. 1 gekleurd plaatje. 24 bladz. Prijs 15 cent.

Een verhaaltje met een leelijken titel, onbeduidenden inhoud, en van slappe moraal. Jaap en Joop waren tweelingen, stadskinderen, die weinig van lucht en zon genoten. Eens mochten zij bij oom Barend op bezoek, die bloemist was en zelf geen kinderen had. Bij hun vertrek gaf hij ze ieder een rozestekje mede met de belofte, dat, indien ze hun stekje goed verzorgden en groot kregen, ze later bij Oom in de bloemisterij mochten komen. In den winter, die volgde, werd Joop ernstig ziek en moest weken lang in het Ziekenhuis doorbrengen. Gedurende dien tijd ging Joops plantje kwijnen en stierf, terwijl dat van Jaap frisch en groen stond. Na veel strijd, verwisselde Jaap de plantjes, toen Joop herstelt terugkwam. Deze op zijn beurt schreef nu Oom Barend een briefje, met verzoek, Jaap toch ook maar bloemist te laten worden. Ooms toestemmend antwoord maakte beide kinderen gelukkig.

Het verhaaltje is verdeeld in 6 hoofdstukken zonder opschrift. De plaatjes zijn goed; het plaatje tegenover den titel heeft een onderschrift met aanwijzing der bladzijde. Op taal en stijl valt niet te roemen. De titel geeft rozestekjes, terwijl in den tekst rozenstekjes voorkomt. Blz. 7: „Hoe heb jelui me zoo gauw herkend?“ *verbaasde zich Oom*. Blz. 9: ... „maar dat wat hem betrof, hem trokken de jongens wel aan.“ Het herhaaldelijk gebruik van „want“ op blz. 11 is leelijk, evenals „naar Zondagsschool“ blz. 4 en „onder schrijfles, blz. 10. „Ik heb zelf geen kinderen en er spijt genoeg van.“ Blz. 17, „den dag, die achter *hun* lag“. Ons dunkt, die „stijlbloemen“ zeggen genoeg. Bovendien is in 't algemeen de stijl nergens vlot. De achtste regel van blz. 1 vertoont reeds een grove taalfout.

Het viel ons op, hoe dikwijls in dit boekje het woord „prettig“ voorkomt. Uitdrukkingen als: „Onze lieve Heer is nog veel mooier en liever dan dominee,“ (pag. 4), en: „Stil voegden ze er allebei nog een bedankje bij aan onzen Lieven Heer, die hen naar den tuin liet gaan, die even mooi was als het Paradijs“ (pag. 9) — zijn ten eenenmale bij ons contrabande.

Oom Barend komt 's Zondags op bezoek, ofschoon hij er voor reizen moet met de boot.

Wel staat tegenover dit velerlei gebrek, dat de zelfverloochening van Jaap en de liefde, die de broertjes elkaar toedragen, navolgenswaardige voorbeelden zijn. De jongens zullen het misschien wel met genoegen lezen. Doch dit kan onze maatstaf ter beoordeeling niet zijn. Een boekje met zoo weinig diepgang, en zoo gebrekkig naar den vorm, kunnen we geenszins aanbevelen.

Boekjes van 20 cent.

Met geïll. omslag, een gekleurd plaatje en pentteekeningen tusschen den tekst, of met twee gekleurde plaatjes.

- (115) **Blinde Jozef.** Een verhaal, door A. J. HOOGENBIRK. Tweede druk. Geïll. gekl. omslag. 1 gekl. en 3 zwarte plaatjes tusschen den tekst. 39 blz. Prijs 20 cent.

De heer Hoogenbirk is hier weder aan het woord. Hij handelt van een misdeelde naar het lichaam, met groote talenten naar den geest; van een blinden jongen, die, vroeg wees geworden, door Gods Voorzienigheid op bijzondere wijze geleid wordt tot het vak van orgelmaker, waartoe de gaven in hem gelegd waren en waarin hij grooten roem verwierf. Er is echter iets onwaarschijnlijk in deze geschiedenis. En wel in dit opzicht, dat men den jongen, die toch reeds in aanraking kwam met een organist en een onderwijzer, die zijn liefde tot de muziek kenden, feitelijk aan zijn lot overlaat tot op het oogenblik, dat de blinde zich in de kerk heeft doen insluiten en den koster, benevens de bureu, op een minder gewenscht nachtconcert onthaalt. Daarna moet hij nog een jaar wachten, voordat een dokter hem onder zijn bescherming neemt. Aan 't slot van het boekje wordt terecht gezegd, hoe God wil, dat de gaven en krachten, die Hij verleent, ook Hem ter eer worden besteed. Jammer is echter, dat te weinig blijkt bij Joseph Strong van de begeerte, om in zijn werk den Heere te dienen en te verheerlijken. Vooral, wijl hij van de kennis der waarheid niet was ontbloot, gelijk uit het begin van het verhaal blijkt, zouden we gaarne hebben gezien, dat die begeerte meer ware aan het licht gekomen. Het Christelijke element is in dat verhaal niet sterk. Wel worden de leidingen Gods erkend in het leven van den jongen, maar daarbij blijft het ook.

Deze vertelling is hier en daar wel wat romantisch bijgewerkt. Dat nachtelijk orgelspel in die donkere, holle kerk, en de spookachtige verschijning van den geheimzinnigen orgeltrapper, zijn sterke kleuren, zooals wij ze op het palet van dezen schilder, die al zoo menig juweeltje geteekend heeft, niet gewoon zijn. Daarentegen is de afloop van het verhaal o. i. wat sober, althans niet in evenredigheid met het ietwat geheimzinnig geheel.

De uitvoering van dit boekje is voortreffelijk. Wat een flinke, heldere druk. 't Is model in een boekje voor de jeugd. Het plaatje bij den titel is zeer mooi. Het gelaat van den koster wekt bij zulk een nachtelijk avontuur wel eenig bezwaar. De trekken zijn meer vroolijk dan bedenkelijk. De zwarte plaatjes zijn eveneens heel mooi.

Ook hier gebruikt de Schrijver steeds „Heer“.

De strekking is gezond. God schenkt aan ieder mensch, ook aan de ongelukkigen naar het lichaam, bijzondere gaven, die zij door ijver en vlijt tot ontwikkeling hebben te brengen. Duidelijk komt Gods liefderijke zorg uit voor den blinden jongen in de talenten, hem geschonken en in den weg, waarlangs hij tot de ontwikkeling dier gaven geleid wordt. Laatst, maar niet het minst, kan het gedrag van de jeugd uit de omgeving van den blinden Joseph, vooral haar voorkomendheid en hulpvaardigheid, inzonderheid aan de jeugd van onzen tijd tot een alleszins navolgenswaardig voorbeeld strekken.

Niet altijd kan helaas, de houding van kinderen ten opzichte van ongelukkigen, misvormden en hulpbehoevenden geprezen worden.

Wij bevelen dit boekje hartelijk aan.

- (126) **Wimpie.** Een vertelling, door J. L. F. DE LIEFDE. Tweede druk. Geïll. gekl. omslag, 40 bldz. 1 gekleurd, 1 zwart plaatje en verschillende pentteekeningen tusschen den tekst. Prijs 20 ct.

Een lief bloempje, dat onze kinderen met blijdschap zullen plukken. Het

bevat een aardige vertelling van een kereltje, kleine Wimpie, die 's avonds bij het te bed gaan moeders gebed nazeide en er toe kwam, om zelf te gaan bidden, dat de Heere hem mocht bewaren.

Dit boekje staat o. i. hoog in de kinderlectuur. Het gaat in zijn aardig gegeven en allersmakelijksten verhaaltrant ver uit boven 't gewone peil.

't Is ongekunsteld van toon, prettig van taal en stijl, levendig in voorstelling en uitbeelding. Ook de illustratie is uitnemend. Goed gedacht en sprekend weergegeven. Over het algemeen is de woordkeuze juist. In de uitdrukking op pag. 6: „Moeder praatte tegen den Heere Jezus” en: „Bidden is spreken tegen den Heer”, moet *tegen* door *tot* worden vervangen. Een uitdrukking als „och gunst” zagen we liever vermeden. Hoeveel de opvoeding eener vrome en verstandige moeder er toe bijdraagt, om kinderen tot een biddend leven te brengen en daardoor ook tot een leven der gehoorzaamheid, is de veelszins uitnemende strekking van dit verhaaltje.

De Schrijfster gebruikt steeds „Heer“ voor „Heere”.

Dit is nu eens in 't geheel niet een preekerig verhaal voor kinderen. Zede-preekjes, zooals die in de lectuur voor de jeugd zoo dikwijls voorkomen en waarmede de kleine lezer meestal zoo weinig op heeft, treffen wij hier niet aan. Het zout ligt hier niet naast de spijs, maar zit er in. En zoo behoort het. Wij bevelen dit schoone boekje met warmte aan. Zoo'n perzik smaakt naar meer.

* (127) **Hanna's Kerstfeest**, door S. J. LOOSJES-BRUTEL DE LA RIVIÈRE. Geïll. gekl. omslag. 1 gekleurd en 5 zwarte plaatjes. 39 blz. Prijs 20 cent.

Verhoef, een oppassend werkman, sterft en laat een weduwe met vier kinderen achter. De taak, vader en moeder tegelijk te moeten zijn, wordt voor de weduwe nog verzaard door de zelfzuchtige Hanna, haar tweede dochtertje, die zich ook telkens haar eenvoudige omgeving schaamt. Straks wordt haar oudste zusje ziek en in plaats van moeder te helpen en Corri gezelschap te houden, denkt ze alleen aan eigen genoegens. Als ze gaat „schaatsen“, neemt ze moeders horloge stilletjes mee en laat dat vallen, zoodat het stilstaat. Alles verbergt ze. Ten slotte kan ze zich niet meer goedhouden. Nadat zij onder een Kerstpreek tot inkeer is gekomen, vertelt ze alles aan moeder en belooft een ander meisje voor moe en zus te zullen zijn.

Om meisjes een denkbeeld te geven, hoeveel verdriet ze moeder aandoen, door alleen aan eigen genoegens te denken, zou het goed kunnen zijn, dit boekje te laten lezen. Zelfverloochening en strijd tegen karakterzonde wordt er in geieerd! Wij hadden gaarne gezien, dat aan 't slot moeder haar Hanna vooral op de *zonde* gewezen had, en dat zij niet met een kus „haar goede voornemens“ bezegeld had, doch dat ze samen hadden gebeden. Psalmversjes schijnen hier contrabande te zijn. Grootvader geeft gelukkig zeer behartigenswaardige wenken.

Het verhaal „loopt“ goed. De stijl is naar behooren verzorgd. De Schrijfster vertelt smaakvol en boeiend. Wat het godsdienstig element aangaat, is het boekje meer wettisch dan evangelisch. Dit kan verzwakkend werken wanneer (als op blz. 34) het Kerstfeest wordt voorgesteld als een feest, dat ons opwekt om God lief te hebben.

Een tweetal citaten moge voldoende zijn, om te bewijzen, dat het Gereformeerde karakter hier geheel ontbreekt, wijl nergens van 's menschen zonde en onmacht, van vernieuwing des harten door den Heiligen Geest en van genade sprake is. Op pag. 34 leest ge: „Opeens hoorde ze den dominee zeggen: Waar God ons zoo heeft liefgehad, dat Hij ons den Zaligmaker heeft gegeven, moet het Kerstfeest ons opwekken om ook van onzen kant God lief te hebben. Maar hoe kunnen wij dat? Niet door het alleen te zeggen, maar door Gods geboden te onderhouden en elkander lief te hebben. Gods geboden kent ge en elkander

liefhebben. ge weet het allen, het is onszelve aan anderen geven, onszelve of offeren. Als het Kerstfeest ons zóó doet zijn, is het eerst een vol Kerstfeest voor ons. Dan is ook voor ons de Zaligmaker in Bethlehem geboren." En op pag. 35: „Wat de dominee verder zeide, hoorde zij niet, maar onder het nagebed vroeg zij aan God ernstig haar te helpen, om zoo te kunnen zijn, als de Heer wilde.“ Voor Gereformeerde Zondagsscholen kan dit boekje *niet* dienen.

Boekjes van 25 cent.

Met geïll. omslag, een gekleurd plaatje en penteekeningen tusschen den tekst.

(142) **De timmerman van Nimes.** door A. J. HOOGENBIRK. Vijfde druk. Geïll. omslag. 1 gekleurd plaatje en 1 in tintdruk, benevens 5 zwartjes tusschen den tekst. 47 bladz. Prijs 25 ct.

Dit mooie boekje vraagt in bijzondere mate onze aandacht. 't Is de eersteling op dit terrein van den geliefden Auteur, welke later door zeer veel goeds en schoons is gevolgd. Na veertig jaren, beleeft dit verhaal een vijfden druk. Of schoon het oud is, 't is geenszins verouderd. Dit boekje draagt eenigszins het karakter van een jubileum-uitgaaf. Het bevat het voorbericht bij den eersten en een woord vooraf bij den vijfden druk.

„Met bijzonder genoegen“, zoo zegt de Schrijver, „leid ik deze nieuwe, vijfde uitgaaf bij de lezers in.

't Is nu een 40 jaar geleden, dat de timmerman voor het eerst verscheen; de eersteling, in zekeren zin althans, van de lange reeks verhalen voor jong en oud die ik verder mocht geven. God heeft dit boekje den weg voorspoedig gemaakt. „Blijve er Zijn zegen op rusten.“

De Uitgever heeft het een nieuw kleed aangetrokken en indien wij de eerste uitgaaf met dezen vijfden druk konden vergelijken, zou verrassend in het oog vallen, hoezeer wij op den weg der kinderlectuur, ook wat den vorm aangaat, met reuzenschreden zijn vóóruit gegaan. Dit werkje met zijn mooien omslag, sprekende plaatjes en pittige zwartjes lokt inderdaad tot lezen uit.

Jacob Moderan, wiens broeder Julius in den tijd der Hugenoten te Nimes om de belijdenis der waarheid werd verbrand, geeft in dit verhaal een bewijs van beleid, opofferende liefde, volhardenden ijver en geduld. Het doorvlijen van de staven van een zwaar ijzeren hek, waaraan hij drie weken lang alleen des nachts werkte, werd het middel om den gevangene te bevrijden.

Ook deze eersteling vertoonde reeds het stempel, die al de werkjes van dezen vruchtbaeren Schrijver kenmerkt en siert: de inhoud is aantrekkelijk en wordt door vele nuttige leeringen en treffende opmerkingen gekruid.

Gaarne geven wij dit boekje daarom onze hartelijke aanbeveling mede op zijn nieuwen tocht. Het moge nog voor velen tot rijken zegen strekken.

* (146) **Het nieuwe huis,** door JOHANNA. Geïll. gekl. omslag. 1 gekleurd, 1 zwart plaatje en 3 tusschen den tekst. 48 blz. Prijs 25 cent.

Een zeer goed, levendig geschreven, natuurlijk verhaal, dat Schrijfster en Uitgever eere aandoet! Het bevat vele recht Christelijke motieven. Johanna brengt ons in kennis met de familie Borgman, die een nieuw huis zal betrekken. 't Is nog niet geheel en al klaar, maar de nieuwsgierigheid van den kleinen Albert klimt met den dag. 't Is hem streng verboden, op de ladders te klimmen, enz. Toch is Albert ongehoorzaam. Hij kan de verleiding geen weerstand bieden, weet het nog niet afgewerkte huis binnen te komen, krijgt daarbij een ongeluk en ligt nu eenzaam en hulpeloos in een der holle kamers op den grond. Dan komt het berouw. Dan bidt Albert om vergiffenis, dan vertrouwt hij ook, dat God hem niet verlaten zal. Zijn roepen om hulp wordt

door een voorbijgaanden jongen gehoord. Deze waarschuwt de ouders, en spoedig is Albert met vereende kracht naar huis gebracht, waar hij natuurlijk liefderijk wordt verpleegd. De herinnering aan de gevolgen zijner ongehoorzaamheid, bewaart hem ook later tegen de verleiding tot het kwade.

De uitvoering van dit boekje laat niets te wenschen over. De plaatjes zijn mooi. Storende taal- en stijlfouten komen niet voor. De druk is prettig. Het boekje lokt uit tot lezen. Onze kinderen kunnen uit dit verhaal veel leeren. In één opzicht vinden we het, hoe vreemd het ook moge klinken, te degelijk. De kleine Albert maakt in het leege huis een heelen zielestrijd door. Daarbij raakt het kinderlijke o. i. wel eens zoek.

De strekking is echter uitnemend. In niet al te schrille kleuren worden de gevolgen der ongehoorzaamheid geteekend; op de noodzakelijkheid van oprecht berouw en van het ontvangen van schuldvergifenis gewezen. Al is Albert dan ook soms wat te „oud“ voor zijn jaren, toch kunnen wij zijn geschiedenis gerust ter lezing aanbevelen. De goede zorg van het jongere zusje, die, als Albert weer eens ongehoorzaam dreigt te wezen, met het eenvoudige vraagje: „Weet je het nog?“ hem tegenkomt, is echt geteekend.

Zonder aarzelen bevelen we dit verhaaltje aan. Moge het den jeugdigen leerlingen niet alleen genoeg verschaffen, maar ook een zegen bereiden!

Boekjes van 30 cent.

Met geïll. omslag, gecartonneerd en 3 zwarte plaatjes.

* (152) **In de huifkar**, door R. W. VAN ASCH. Geïll. gekl. gecartonneerde omslag. 1 gekleurd, 2 zwarte plaatjes. 54 blz. Prijs 30 cent.

Twee kinderen, Jan en Heintje, komen uit school; een huifkar komt voorbij, ze klimmen er van achter op. 't Érgste is, dat de bodewagen zoo hard gaat rijden, dat ze er niet af durven springen. Jan's pet waait af; het gaat regenen en onweeren; ze worden doodsbenauwd. De bode ontdekt ze niet, voor hij thuiskomt. Bij de ouders natuurlijk groote ontsteltenis. Overal wordt vergeefs gezocht. Een bange nacht wordt doorgebracht. Den volgenden dag wordt alles opgehelderd.

Taal en stijl zijn over 't algemeen eenvoudig en zeer goed, meestal niet te hoog voor kinderen en natuurlijk. Ook de correctie is goed; foutief is *sneedje* (pag. 37). Overal staat „Heer“ in plaats van „Heere“. Robert wordt voortdurend met dubbele *b* geschreven.

Waar de Auteur zoo juist den echten kindertoon weet te treffen, en de plaatjes zeer goed zijn, doet het ons te meer leed, dat de inhoud van dit boekje niet beter is. 't Is onbegrijpelijk, dat iemand met zulk een onbeteekenend voorval, 54 blz. weet te vullen! Hoogst waarschijnlijk is, dat de kinderen niet roepen en schreeuwen.

't Verhaal is uit het leven gegrepen. Bijzondere dingen en wonderlijke zaken komen er niet bij te pas. De personen, de volwassenen tenminste, worden hier ons voorgesteld als Christenen in handel en wandel, die 't Christelijk leven van theorie tot praktijk maken, zonder veel woorden. Dat geeft aan 't boekje een eigenaardige bekoorlijkheid. De ouders bidden om de thuiskomst der kinderen en gelooven nu, dat ze behouden terug zullen keeren. Wij kunnen ons echter moeilijk voorstellen, dat deze in de omstandigheden, waarin zij verkeerden, te bed kunnen gaan. Een strekking treedt in dit verhaaltje niet duidelijk aan het licht. Zelfs komt niet eens voldoende uit, hoeveel leed kinderen door hun ongehoorzaamheid hun ouders kunnen veroorzaken. Misschien wil het aantoonen, dat ongehoorzaamheid gestraft wordt. Van zonde en schuld wordt

echter niet met nadruk gesproken. Naar ons oordeel zijn de Gereformeerde Zondagsscholen met zulke negatieve lectuur niet gebaat.

Wij kunnen dit boekje slechts voorwaardelijk aanbevelen,

* (160) **Klein Anneke**, door IDA KELLER. Gekl. geïll. omslag. Gecartonneerd. 1 gekleurd, 2 zwarte plaatjes. 53 blz. Prijs 30 cent.

Jacob Verhees, mandenmaker, wordt longlijder, verliest zijn vrouw en gaat maatschappelijk zeer achteruit. Armoede is het deel van het gezin. Het oudste meisje, Anneke, een meisje van een jaar of twaalf, zorgt voor 't huishouden en verkoopt het mandwerk, dat vader op zijn bed nog vlechten kan. Verhees is een godvreezend man. Zijn geloovig vertrouwen, dat de Heere uitkomst geven zal, wordt niet beschaamd. Twee uitredingen vermeldt het verhaal: eens door een half idioten jongen en een hem onbekend dienstmeisje. Een ander maal toont Anneke medelijden met een verdwaald Belgisch vluchtelingetje en komt daardoor in aanraking met een dame van 't Steuncomité (het verhaal is „up to date“), die de zorg voor 't gezin op zich neemt. Deze vertelling is eenvoudiger van vorm dan wel met vroegere boeken van Ida Keller 't geval was. Toch kon de Schrijfster in de richting van zelfbeperking nog wel iets meer doen: korter zinnen en niet te hoogdravend; indien zij wat kinderlijker was, zouden haar boeken ook beter voor kinderen geschikt zijn. Mogelijk, dat de stijl daardoor in vlotheld zou winnen. 't Is de Schrijfster hier niet gelukt den rechten kinderlijken toon te treffen. Dwaas is de verzuchting van een negenjarigen jongen: „Vervelend, dat *poffen*“ (blz. 11). Dat huizen, als soldaten onberispelijk in de rij staan (25), is geen mooie vergelijking. Als Anneke's vader zoo arm is, waarom behield Anneke dan het gekregen dubbeltje? Is dat niet wat onnatuurlijk? (47). Vader kon het toch zoo goed gebruiken.

De „toevalligheden“ zijn in dit verhaal niet zoo groot, dat ze tot het onwaarschijnlijke gaan behooren. Na lezing zegt men — 't boekje zij fantasie of werkelijkheid — 't is in ieder geval mogelijk, dat de dingen zoo gepasseerd zijn. Dit in aanmerking genomen, kan 't verhaal dienst doen tot opwekking van geloovig vertrouwen in dien God, die naar Zijn belofte voor zijn kinderen zorgt, ook in de dingen van 't tijdelijke leven. De strekking is te prijzen. Duidelijk treedt hier in het licht, dat de zegenende ziel zal vet gemaakt worden.

De groote fout in deze vertelling is, dat alles juist om de tijdelijke dingen draait, om redding uit armoede. Er wordt geleerd, dat God daaruit zeker helpt. Van zonde, geloof, bekeering is nergens sprake, al wordt de waarheid dezer dingen ook niet ontkend. Wie anderen weldoet, zal gezegend worden, dat is een stelling, die in dit boekje telkens wordt gepredikt. Maar dan zijn schier alle menschen „vroom“. Tot zelfs een vrouw uit het Amsterdamsche straatpubliek.

Op bl. 24 vinden we deze „fraaie“ passage: „En dan (nl. in tijden van nood) „leert men wel bidden, al is het nog zoo woelig en zoo druk om ons heen, „want dan bidt de Heilige Geest zelf voor ons met onuitsprekelijke verzuchtingen, onafhankelijk van de woorden en de klanken die wij stamelen, en van „dat bidden verstaat God wel den zin. Op adelaarsvleugelen verhief zich het „zinkend geloof van vader Verhees tot voor den troon der genade; zekerlijk, „hij zou verhooring vinden om geholpen te worden ter bekwaamer tijd; echter „niet op zijn tijd, maar op Gods tijd.“ Dit gebaspel met teksten betreft n.b. redding uit tijdelijken nood. Overigens kan dit boekje worden aanbevolen.

* (161) **Onder het dakvenster**, door MARIA LAARMAN. Geïll. gekl. omslag. Gecartoneerd gekleurd. 1 zwart plaatje 54 blz. Prijs 30 cent.

Met zijn keurig plaatje op de omslag presenteert dit boekje zich voortreffelijk. Daarbij is het vloeiend en boeiend geschreven. Het munt uit door eenvoudige woordkeus en goeden zinsbouw.

Jammer, dat de inhoud te weinig zeggend is.

De onderwijzer van de Zondagsschool heeft verteld van Daniël, die geopende vensters naar Jeruzalem had. Dit brengt een meisje op de gedachte, dat ze ook een plekje hebben moet, waar ze „alles aan den Heer vertelt.“ Dat plekje vindt ze onder het dakvenster. Daar klaagt zij over de armoede van haar vader en bidt om uitkomst; daar zucht ze om werk en om de herstelling uit ziekte; daar dankt ze ook voor de uitkomst en voor de verhooring van haar gebed.

De Schrijfster wil blijkbaar op de jeugdige lezers invloed ten goede oefenen. Zij moeten ook, „alles aan den Heer vertellen“, m. a. w. in gemeenschap met den Heere leven en veel dicht bij Hem verkeereren.

Als het haar bedoeling is, de kinderen op te wekken tot gebed en te overtuigen, dat God een hoorder is der gebeden, die op Zijn tijd en wijze schenkt, wat de bidder behoeft, kan het ongetwijfeld groot nut doen.

De kinderen zullen het lezen en herlezen, want de verschillende passages, die in dit verhaal de aandacht trekken, zijn goed geteekend.

Doch ons bezwaar is, dat de uitwerking der schoone gedachte, zoowel naar den inhoud als naar den vorm, te *slap* is.

Daarom kunnen wij het tot ons leedwezen slechts matig aanbevelen.

* (168) **Lena en haar nichtjes**, door H. STREEFKERK. Geill. gekl. omslag. Ge-cartonneerd. 1 gekleurd en 2 zwarte plaatjes. 54 blz. Prijs 50 cent.

Lena Verhoog, wier vader een groote meubelzaak heeft, voelt zich te voornaam voor haar nichtjes, dochters van den overleden broeder haars vaders. Bij een ontmoeting op Zondag was zij ontstemd, omdat haar vriendinnetjes die nichtjes, welke zij niet kan uitstaan, zoo aardig vonden. Thuis door vader gevraagd naar de reden van die ontstemming, had ze er om gelogen. Oom Ru wil met Lena en haar vriendinnetjes een daagje naar buiten; maar de nichtjes moeten ook meê. Als de dag komt, zijn de nichtjes verhinderd wegens ziekte van haar moeder. Lena blij. Het uitstapje, vroolijk begonnen, eindig droevig: Lena raakt te water, en wordt met groote moeite door haar oom gered. Lena komt thuis, moet naar bed, begint er over na te denken, als zij zóó eens gestorven was... en in haar hart wordt schuldbesef geboren, gevolgd door schuldbelijdenis van haar leugen; haar hoogmoed is gebroken; en zij toont dit metterdaad aan haar nichtjes, wier nederige stand haar nu niet langer een doorn in 't oog is.

De Schrijver heeft er slag van de jeugdige lezers te boeien. De dialoog is kinderlijk. De uitvoering is goed. De plaatsjes zijn mooi. En de prijs is billijk. 't Woord „erker“, technisch bouwkundige term, zal wellicht door de meesten niet worden begrepen.

De strekking is uitnemend: het boekje kan dienen om ook jonge kinderen te ontdekken aan zonden, die zoo licht tot heerschappij komen in de jeugd. De genade, vooral de genade van Christus en van zijn verzoenend bloed had iets duidelijker en klaarder kunnen uitkomen. Door zijn natuurlijkheid zal dit boekje voor de kinderen veel aantrekkelijkheid hebben. Een zoo verdienstelijke vertelling kunnen wij hartelijk aanbevelen.

Boekjes van 35 cent.

Met geill. omslag, gecartonneerd en 3 zwarte plaatjes.

* (176) **Een jongen, die overwint**, door J. C. HOMOET. Geill. gekl. omsl. Ge-cartonneerd. 1 gekleurd, 2 zwarte plaatjes. 62 blz. Prijs 35 ct.

Als de Heer Homoet de pen hanteert, is die in bekwame handen. Dat blijkt ook hier. Het thema van dit verhaal is belangwekkend, en de strekking alleszins te prijzen.

Valsche schaamte en lafhartige vrees doen vaak veel kwaad en beletten de oprechte belijdenis van schuld. Zoo wordt het kwaad verergerd, vooral als dan een ander wordt verdacht. — Alleen de overwinning van deze schaamte en vrees en de oprechte belijdenis geven den vrede des harten weer.

In een reeks spannende tooneelen wordt deze uitnemende strekking met talent naar voren gebracht.

Jochem van den melkboer moet voor zijn moeder een boodschap doen en Frans van den notaris gaat met hem mee. Tegen het verbod van zijn moeder, gaat hij met Frans het bosch in. De laatste begint daar een vuurtje te stoken, waardoor een hoop hout in brand geraakt. Een onnoozele, doofstomme jongen wordt van de brandstichting verdacht, en Jochem, die beter weet, zwijgt. Frans die bij 't vluchten in een kuil gevallen was, was daardoor ongesteld geworden, zoodat hij het niet had kunnen zeggen. Jochem redt den doofstommen jongen uit het water en wordt geprezen, maar zijn geweten klaagt hem aan, dat de ongelukkige door zijn lafhartigheid onder verdenking ligt. — Door een verhaal op het Kerstfeest wordt zijn gemoed zoo ontrust, dat hij alles belijdt. Op zijn belijdenis volgt vergiffenis en alles loopt nog goed af, doordat hij ten slotte zijne lafhartigheid heeft overwonnen. — Een aardig verhaaltje, waarin dat uit de zendingswereld heel handig is ingeschoven.

Het boekje ziet er aantrekkelijk uit. Het is gecartonneerd, heeft een plaatje op den omslag en twee mooie, zwarte plaatjes alsmede een gekleurd van binnen.

Bij de plaajes wordt verwezen naar den tekst, wat zeer aanbevelenswaardig is. De hoofdstukken hebben opschriften.

Met groot genoegen hebben we het verhaal gelezen. Wij konden ons telkens zoo goed verplaatsen, in den gedachtengang der jongens. En al is 't waar, dat we, soms wel eens bij ons zelve dachten, wat komt alles toch mooi bij elkaar, onmogelijk achten we het niet.

De strijd in 's Jochems gemoed, die zwijgt en gevoelt, dat hij laf is omdat een ander verdacht wordt van het kwaad, dat hij heeft bedreven, wordt mooi geteekend. En hoe hij tot de overwinning gedrongen wordt door het verhaal van den bekeerden heidenknaap, is een treffende episode van de vertelling en maakt deze nog belangwekkender.

Wij twijfelen niet, of dit boekje kan tot zegen zijn. Kinderen, die er tegen opzien, om 't verkeerde, dat ze deden, vooral als hun geweten spreekt, te openbaren, zullen, na het lezen van de „lotgevallen“ van Jochem, wellicht moed krijgen, om die inwendige stem gehoor te geven.

Wij hebben voor dit verdienstelijk verhaal veel lof.

* (179) **Als ik groot ben**, door JOHANNA. Geill. gekl. omslag. Gecartonneerd. 1 gekleurd en 1 zwart plaatje. 62 bladz. Prijs 35 cent.

Een echt jongensverhaal, dat ons vertelt van Willem Dijkstra, een arbeiderszoon, die gaarne, als hij groot is, zijn moeder zal helpen. Vroeger dan hij had kunnen denken, breekt de tijd aan, dat hij werkelijk voor zijn moeder en voor zijn broertjes en zusjes moet zorgen. De Vader sterft en Wim, die juist van school af kan, beproeft tuilmansjongen bij den dokter te worden, wat mislukt. Maar de aandacht der echtgenoot van den dokter is op den jongen gevestigd en zij zorgt er voor, dat hij bediende wordt in een kruidenierswinkel, dat hij een wagentje krijgt, waarmee hij kruidenierswaren venten en bezorgen kan, terwijl ze vriendinnen en kennissen opwekt, om van den kleinen kruidenier te koopen. Alles gaat voorspoedig. Een enkele, kleine teleurstelling verdonkert slechts voor een oogenblik Wims tamelijk vlakken levensweg.

Door zijn voorbeeldig gedrag, gesterkt door het Woord en het gebed zijner vrome moeder, maakt hij goede vorderingen, totdat hij, na 10 jaar, als *groot* kruidenier zelf een winkel kan openen in een naburige plaats. „Als ik groot ben“, had hij gezegd, en nu was hij groot, doch hij vergat niet, wat hij altijd

beloofd had, nl. voor zijn moeder te zorgen.

We lazen dit boekje met bijzonder genoegen. „Als ik groot ben“, is het ideaal van elken flinken jongen, maar de verwerkelijking van dit ideaal wordt lang niet altijd gezocht in den weg als hier ons zoo treffend geteekend wordt. De Schrijfster legt er nadruk op, dat Gods gedachten omtrent den gang van ons leven doorgaans anders zijn dan de onze en dat, indien onze wenschen ook worden vervuld, dit meermalen langs gansch anderen weg geschiedt, dan we dit hadden verwacht. In het voorbeeld van Willem zien we, dat kinderen, die hun roeping omtrent hun behoeftige ouders getrouw betrachten, Gods zegen in het tijdelijk leven dikwijls ondervinden. Voorts komt duidelijk uit, dat God een Rechter der weduwen en een Vader der weezen is; dat kinderlijk geloof en vertrouwen op God niet beschaamt; dat vlijt en nauwgezetheid in afwachting van Gods zegen beloond worden. Altemaal recht Christelijke gegevens. De opmerking zij ons echter geoorloofd, dat de held van 't verhaal wel een klein beetje meer „jongensachtig“ had mogen zijn. Zijn „strijd om 't bestaan“ wordt hem daarbij o. i. een weinig te gemakkelijk gemaakt.

Ook dit verhaal van Johanna ademt een goeden Christelijken geest. Wij zouden echter de opmerking kunnen maken, dat in dit boekje wel wat veel wordt gesproken van het vertrouwen op den hemelschen Vader, en slechts een enkelen maal — nl. aan het slot, bij het sterven van Marietje — van het geloof in den Heere Jezus, door Wien de geloovige toch alleen tot den Heere als zijn hemelschen Vader naderen kan. Ook is de uitdrukking: „de lieve Heere“ o. i. niet aanbevelenswaardig.

Overigens hebben wij voor dit Christelijk verhaal allen lof. De Schrijfster verzuimt niet, op boeiende wijze te doen uitkomen, dat zorg noch arbeid zonder 's Heeren zegen ons gedijt, maar dat aan Gods zegen ook bij ons dagelijksch werk, alles gelegen is.

Ook de typographische uitvoering is goed. De plaatjes zijn mooi. Met volle vrijmoedigheid bevelen wij dit boekje hartelijk aan.

Boekjes van 40 cent.

Met geill. omslag, gecartonneerd en 3 plaatjes in zwart- of kleurendruk.

(192) **Jaap's gebed**, door W. J. D. VAN DIJCK. Met een aanbevelend woord van Ds. W. G. SMIT. Vijfde druk. Geill. gekleurd omslag, gecartonneerd, één gekleurd en twee zwaarte plaatjes. 76 pag. Prijs 40 cent.

Een zeer degelijk boekje, dat we, zoowel naar inhoud, als naar strekking en vorm, van harte kunnen aanbevelen.

Jaap is het jongste kind van een smidsknecht, die aan den drank is geraakt, zijn huiselijk leven verwoest en in een twist met zijn vrouw zijn kleinen Jacob voor zijn leven ongelukkig heeft gemaakt. *Jaap's gebed* is de bede, die hij met zijn zusje tot den Heere opzendt, om een Bijbel, waarin zij de Kerstgeschiedenis kunnen lezen. Jaaps bidden en de inhoud van het gebed worden de middelen, waardoor de man tot inkeer, het huisgezin tot rust en de liefde en de vreeze Gods inwoneressen des huizes worden. Het geloof van de kleinen wordt niet beschaamd: de Bijbel komt er.

De Heer Van Dijk, Schrijver van „Selcart“ en meerdere keurige verhalen, heeft goed slag van vertellen. Hij weet allerlei schoone opmerkingen te geven en het geheel zeer aangenaam voor te stellen. De straatprediker maakt bepaald een schoonen indruk; en de fabrikant, door wien het gezin gered wordt, is een innemend persoon.

Het verhaal is levendig, vol actie, boeiend, zuiver van taal, eenvoudig en duidelijk.

Alleen den „ring van Gyges“ zouden we liever niet hebben aangetroffen in dit verhaal. Dat ding is reeds lang uit den tijd. Hierbij komt nog, dat de Schrijver hem o. i. waarlijk niet noodig had.

Op blz. 23 spreekt de Auteur van een *zorgeloos* kind, terwijl hij bedoelt: een *onbezorgd* kind.

Overigens is er niets op den vorm of op taal en stijl aan te merken. Op dit boekje past volkomen Callenbachs devies; „Goet, frisch, clær.“. De gecartonneerde omslag, de plaatjes, de heldere druk en de lage prijs, alles maakt het boekje aantrekkelijk.

De strekking is: „Een krachtig gebed des rechtvaardigen vermag veel.“ Dat gebed moge dan van een ongelukkig kind zijn, als het maar door Gods Geest gewerkt wordt, heeft het evenveel kracht als van den man Gods, Elia. Deze strekking wordt door den Auteur op schoone wijze in het oog gehouden, en zal door elk lezer wel verstaan worden.

Ook wil de Schrijver doen uitkomen, welke slechte gevolgen het misbruik van sterken drank met zich sleept, en dat in den weg der waarachtige bekeering deze vijand zeker kan worden overwonnen.

In alle opzichten voldoet dit verhaal aan onze wenschen. 't Is zeer aantrekkelijk en daarbij leerzaam. Wij aarzelen dan ook niet, dit schoone werkje warm aan te bevelen. Onze kinderen mogen het vroeg lezen. Ds. Smitt zegt in zijn „Woord vooraf“ terecht: „Ook ouden van dagen zullen met het boekje ongetwijfeld met veel genoeg kennis maken. „Jaaps Gebed“ is waard in ieder Christelijk gezin gelezen en herlezen te worden.“

* (201) **De weg naar den hemel**, door IDA KELLER. Geill. gekl. omslag. Ge-cartonneerd. 1 gekleurd, 2 zwarte plaatjes. 78 blz. Prijs 40 cent.

Een mooi boekje, niet een zeer belangwekkend gegeven. Boeiend door groote afwisseling, geeft het alles, wat den jeugdigen lezer van het begin tot het einde in spanning houdt. 't Is bekend, dat deze Auteur er slag van heeft, om frisch en natuurlijk tafereeltjes uit de kinderwereld weer te geven.

Het verhaal geeft ons de lotgevallen van een verwaarloosden knaap, genaamd Tob. 't Eerst maken we kennis met hem op een Zaterdagavond, toen hij tramkaartjes verkocht. Daar kwam hij in aanraking met een heer, die hem verder in 't oog hield. Tob woonde in een Amsterdamsche achterbuurt en verzorgde een gebrekkig broertje. Zijn vader was een dronkaard, zijn moeder was dood. Na heel wat wederwaardigheden, kwam hij in kennis met een juffrouw Krook, die hem 't eerst er op wees, dat hij op den verkeerden weg wandelde en hem naar de kerk bracht. Op zekeren keer dat hij er weer was, had de leeraar tot thema van zijn tekst gekozen: „De weg naar den Hemel“ naar aanleiding van Matth. 7 : 13 en 14. „Ga in door de enge poort“, enz. De knaap werd door de woorden van den prediker getroffen, en van dien tijd af kreeg hij den Heere Jezus lief en trachtte hij in Zijne voetstappen te wandelen. Ten slotte werd hij boekdrukker en gebruikte hij zijn ledige uren, om zijn medemenschen 't Evangelie te verkondigen.

De bedoeling der Schrijfster zal wel geweest zijn, den lezers ook den weg naar den hemel te wijzen. Hier is helaas, haar wegwijzing vaag en niet helder. Wij hadden gaarne gezien, dat zij den zondaar meer als *zondaar* had geteekend. Hoewel niet bepaald een algemeene verzoeningsgeest in het boekje heerscht, komt het borgtochtelijk lijden van onzen Heiland niet genoeg uit. De overgang van den breeden weg op den smallen weg gaat o. i. wat vlug. Er wordt wel gesproken van Jezus als „de weg“, maar hoe men op dien weg komt, wordt niet duidelijk aangewezen. Van vernieuwing des harten door den Heiligen Geest, wordt niet gerept. De overgang van den breeden weg op het smalle pad gaat ook hier weer wat vlug.

Doch deze aanmerking verhindert ons niet, dit boekje aan te bevelen. Al

had het nóg schooner en ernstiger kunnen en ook behooren te zijn, het is toch ook reeds schoon en aangrijpend door wat het biedt. Moge het vooral ook op de Amsterdamsche Zondagsscholen worden verspreid. Wij twijfelen niet, of het zal bij vele kleine en ook wel groote lezers een diepen indruk nalaten.

* (206) **Het verlorene gevonden**, door S. J. LOOSJES-BRUTEL DE LA RIVIÈRE. Geïll. gekl. omslag. Gecartonneerd. 2 zwarte plaatjes. 78 blz. Prijs 40 cent. Bekroond door de Nederlandsche Zondagsschoolvereniging.

Dit boekje, dat een bekroning is waardig gekeurd door de Ned. Zondagsschoolvereniging, kunnen ook wij voor onze Zondagsscholen aanbevelen. Het is in een Christelijken geest geschreven. Er komen aangrijpende momenten in voor. Herman, de zoon van dominee Roevers, wilde zich wreken op Jan Bakker, en spande daartoe met zijn vrienden in 't donker een touw over den weg, om hem te doen vallen. Het opzet trof echter niet Jan, maar de oude Marijke, die eenzaam in een klein huisje woonde. Nu volgde het berouw en de jongens deden al wat zij konden, om hun misdrijf tegenover de oude vrouw goed te maken. Zoodoende ontstond een hartelijke verhouding tusschen haar en de jongens, aan wie ze het verhaal deed van haar eenigen zoon, die vele jaren geleden naar Amerika gevlucht was, omdat hij als leerling op een drukkerij in drift den meesterknecht een zethaak naar 't hoofd geworpen had en nu voor de gevolgen vreesde. Na dien tijd had ze nooit meer van hem vernomen. Een advertentie, door dominee Roevers in Amerikaansche couranten geplaatst, en die haar zoon op wonderlijke wijze te lezen kreeg in het huis van den meesterknecht, later ook naar Amerika getrokken, deed den zoon, die inmiddels gehuwd en vader van twee kinderen geworden was, besluiten tot zijn moeder terug te keeren. Later kwam hij met zijn gezin naar het oude vaderland, waardoor de oude vrouw den innigsten wensch haars harten vervuld zag.

Het verhaal is verdeeld in 8 hoofdstukken zonder opschrift. De vertelling is vlot en boeiend. Een paar malen moesten we een streepje zetten: op blz. 8: *catechisatie-onderwijs* dunkt ons een pleonasme te zijn; 't moest wezen: *catechetisch onderwijs* of *catechisatie*, zonder meer. Op blz. 23 en 29: *nooten* en *hazelnooten*. Op blz. 62: *belooven*. De Schrijfster gebruikt overal *Heer* in plaats van *Heere*. De plaatjes zijn uitnemend geslaagd en voorzien van een onderschrift met aanjwijzing der bladzijde.

De bedoeling der Schrijfster vindt haar uitdrukking in het spreekwoord: „Een uur van onbedachtzaamheid kan maken, dat men jaren schreit.“ De treurige gevolgen der zonden van drift en plaagzucht komen helder in het verhaal uit. Met het oog daarop is het een leerrijke geschiedenis. Doch het godsdienstig element achten wij te zwak. Van een hartelijk leedwezen over de zonde en een toevlucht nemen tot Christus, Wiens verzoenend bloed reinigt van alle zonden, vinden we geen gewag gemaakt. 't Heet eenvoudig: „Want zie, Ik ben *bij* u, *alle dagen*, tot aan de voleinding der wereld.“ Dit Bijbelwoord „bracht hem alles weer te binnen en deed hem hulp zoeken bij den Heer, dien hij ook vroeger had liefgehad“.

Ook keuren wij af, dat de kleine Mary in den mond gelegd wordt: „Wordt Dicky dan een engeltje en kan hij Mary en Vader en Moeder uit den hemel zien?“ Zoo moeten wij tot onze kinderen van het hemelven niet spreken. De hulp aan Jan Bakker, door Willem Bruinsma bewezen (blz. 71), komt ons voor, overdreven philanthropie te zijn, terwijl de ontmoeting van Bruinsma en Audersen in Amerika, hoewel niet onmogelijk, aan het ongeloofelijke grenst. Zoo iets moest, naar het ons dunkt, alleen voorkomen in een verhaal, dat op feiten berust. Overigens zijn de karakters, in het boekje geteekend, uitnemend. Hoewel wij deze aanmerkingen niet mochten terughouden, kunnen wij het boekje wel aanbevelen.

Boeken van 50 cent.

Met geill. omslag, gecartonneerd en 4 zwarte plaatjes. In fraaijen linnen band verkrijgbaar tegen verhooging van 25 cent per exemplaar

- * (218) **De postzegelverzameling**, door T. БОКМА. Geill. gekl. omslag. Gecartonneerd. 3 zwarte plaatjes. 110 blz. Prijs 50 ct.

Een uitnemend jongensboek, dat tot grooten zegen kan zijn, en om zijn strekking toejuiching verdient.

De hoofdpersoon, postzegelverzamelaar, is een beeld uit de dagen waarin we leven.

Wij leeren hem kennen als een flinken, ijverigen schooljongen van twaalf jaren en verlaten hem als een jongen man, boekhouder op het groote kantoor van de heeren Windmakers & Co.

De flinke, ijverige scholier krijgt lust in 't verzamelen van postzegels, maar die lust wordt tot hartstocht en voert hem tot het verwaarloozen van zijn werk, tot het zoeken van verkeerd gezelschap, tot het achterhouden van geld, dat zijn moeder toebehoort, en zoo meer. Deze laatste val wordt de aanleiding tot zijn waarachtige bekeering.

Frans belooft beterschap en bewijst die ook. Hij belijdt zijn zonde aan zijn ouders en aan den Heere en ontvangt vergeving. Zoo komt alles terecht.

De heele postzegelverzameling wordt van de hand gedaan, op één exemplaar na, dat hem, man geworden, steeds er aan herinnert, dat alle hartstocht zonde is en tot zonde leidt.

De Heer Bokma vertelt zeer onderhoudend.

De strekking van het verhaal is uitermate praktisch en geheel berekend op onzen tijd.

De waarschuwing tegen den hartstocht, die zijn eerste plichten verzuimt, om toch maar bot te kunnen vieren aan zijn liefhebberij, kan niet anders dan zeer gepast worden geacht.

En de waarheid, dat de zonde ook voor den Heere moet worden beleden, komt in dit boekje wel uit. Toch had het doel van den Schrijver, den hartstocht in 't gemeen bij onze knapen van 12 en 13 jaar te bestrijden, en de liefde en de vreeze des Heeren bij hen aan te kweeken, wat scherper belijnd kunnen worden.

Het geheele boekje maakt, zoowel van binnen als van buiten, een aangenaamen indruk. Ook de plaatjes zijn goed uitgevoerd.

De prijs 50 cents voor een boekje van 110 bladzijden zal niemand, die postzegel-verzamelande jongens heeft, van koopen behoeven terug te houden.

Of we gansch geen aanmerkingen hebben?

Deze ééne: Onzes inziens laat de Auteur de ouders een te ondergeschikten rol spelen. Vooral de vader is niet flink genoeg; doorziet niet de gevaren, die zijn jongen loopt en treedt niet op met het wapen des Goddelijken Woords, dat bij het groeien van zulk een waarlijk niet vreemden hartstocht, het beproefde middel is bij knapen, die op een Christelijke school gaan. Wij gelooven wel, dat er zulke ouders zijn, maar zij mogen dan dit boekje lezen, om aan hun zwakheid ontdekt te worden.

Deze opmerking weerhoudt ons echter in geenen deele, dit keurige boek onvoorwaardelijk aan te bevelen.

- * (221) **Raphaël Otthello**, door IDA KELLER. Geill. gekl. omslag. Gecartonneerd. 1 gekleurd, 4 zwarte plaatjes. 110 blz. Prijs 50 cent.

Dit verhaal, verdeeld in 23 hoofdstukken met opschrift, goed gestileerd, of schoon niet overal even vloeiend, brengt ons in aanraking met Rafaël Otthello,

die met zijn grootvader, een Italiaanschen beeldhouwer, vier-hoog in een Amsterdamsche Jodenbuurt woonde.

Rafaëls vader was als staatsmisdadiger in hechtenis genomen, waarna den oude man met den moederloozen kleinzoon naar Holland was getrokken. Op drie-hoog kwam eene weduwe en haar dochter Martha wonen, met de opzettelijke bedoeling als Christinnen haar licht te doenen schijnen onder het volk, wél vijanden aangaande het Evangelie, doch beminden, om der vaderen wil. Al spoedig kwamen ze in aanraking met den jongen Rafaël, die door middel van de gesprekken met Martha afstand deed van het Roomsche bijgeloof en in Jezus zijn Heiland vond, terwijl deze op zijn beurt een zegen voor zijn grootvader werd, die op zijn sterfbed verklaarde aan Jezus genoeg te hebben. Bij gelegenheid van een uitstapje naar Scheveningen redde Rafaël, die een uitnemend zwemmer was, het dochtertje van den schatrijken heer Bertram, die bijna een prooi der golven was geworden. De gelukkige vader zorgde voor de toekomst van den jongen beeldhouwer, liet hem een kunstreis naar Italië maken, waar hij zijn vader nog in de gevangenis ontmoette en na zijn sterven een eervolle begrafenis bereidde. In Holland teruggekeerd, aanbad hij met Martha en haar moeder de aanbidelijke leidingen des Heeren.

Wat den vorm aangaat, hebben we een paar aanmerkingen. Op blz. 11 staat: het *tehuis*, dat hij bewoonde.

Op blz. 13 wordt in een noot het Italiaansche woord *banbino* verklaard; waarom nu ook niet *polenta*, als *meelspijs*? En op blz. 45: *goi*?

Blz. 23. *Van -t zomer* wordt wel veel gezegd, doch schoon vinden wij 't niet.

Blz. 57. Is uchtenduur een drukfout?

In den tekst en ook op het titelblad heet het: *Othello*, doch op den omslag *Othello*.

De plaatjes zijn keurig uitgevoerd en van een onderschrift voorzien, met verwijzing naar de bladzijde. De flinke letter maakt dit boekje zelfs voor zwakke oogen gemakkelijk te genieten.

Dit verhaal zegt ons, hoe vriendelijkheid en getrouwheid in het belijden van den Heere rijke vrucht draagt voor God en Zijn dienst. Op getrouw te zijn vooral in het kleine, gelijk Ruth weleer, is de zegen Gods te wachten. De godsdienst is hier geen toevoegsel, maar veeleer als het zuurdeeg in de drie maten meels.

Helder komt in het verhaal uit, hoe het bij den evangelisatiearbeid niet genoeg is, het Woord Gods te brengen, maar dat men bij allen arbeid der reddende liefde moet ingaan tot het volk, dat men bearbeit, en met hen medeleven moet, hierin den Heiland navolgende, die inging in een verloren menscheuwereld, om zondaren te redden van het verderf.

Het zielkundig proces der bekeering, met name van den ouden *Othello*, vinden we te zwak geteekend. (Zie vooral blz. 54 en 55).

Overigens stemmen wij weder gaarne in met het slot, waarin aangaande den schijnbaar hopeloozen arbeid onder de Joden gezegd wordt: „Wij zaaien, de oogst is des Heeren“, Gods weg is dikwijls in het verborgen“ en: „de Geest blaast, waarheen Hij wil.“

Wij bevelen dit boekje, dat belangstelling wekken kan voor de zending onder de Joden, gaarne aan.

* (238) **Hooger op**, door WILH. RIEM VIS. Geïll. gekl. omslag. Gecartonneerd. 4 zwarte plaatjes. 109 blz. Prijs 50 cent.

Grietje, een weesmeisje, die als „Greta“ in den Haag komt dienen bij een vriendelijke Christin, hou it het daar niet lang uit. Dienen is haar te gering. Ze gaat naar Rotterdam, om modiste te worden bij een Tante. Dat loopt mis, ze keert naar den Haag terug, nu in een hoedenzaak Voor haar vroegere kennis-sen geneert zij zich. Haar zwak lichaam laat den drukken arbeid niet toe, ze

geeft bloed op en komt in 't ziekenhuis terecht. Hare vriendinnen zoeken haar op, ze begint beschaamd te worden, haar trots is gebroken. Haar hart wordt toegankelijk voor het woord van vermaning en onderwijzing aangaande den weg des heils. Door toedoen van de vroeger gesmade vriendinnen, wordt ze uitbestede te Ede in een gezin van een weduwe, een godvreezende vrouw, vroeger ook door haar veracht, waar het volle licht in haar ziel opgaat en zij ootmoedig den Heere leert dienen en anderen tot zegen wordt.

De strekking is: God wederstaat den hoogvaardige, maar den nederige geeft Hij genade.

Dienen is geen schande. Men durft tegenwoordig het woord bijna niet meer gebruiken. Immers, men gaat „in betrekking“.

Dit boekje is daarom geschikt voor meisjesverenigingen uit den dienenden stand. Minder voor Zondagsschoolleeringen. Daarvoor is het niet kinderlijk genoeg.

De taal is goed verzorgd. De Auteur gebruikt „cursus“ overal vrouwelijk. „Heer“ en „Heere“ worden bij afwisseling gebruikt. De verhaaltrant is vermoeiend. Eindeloze dialogen, soms over onbeduidende dingen. Telkens wordt de draad plotseling afgebroken en zonder éénige overgang iets nieuws begonnen. Het verhaal is (de gewone fout) verzonnen, onmogelijk, onwaarachtig. Een meisje met zóó hoogmoedig karakter als Greta, wordt, zelfs bij bekeering, niet zóó grondig veranderd, dat zij een heilige wordt. Overigens is het te veel een samenraapsel van wonderbaarlijke ontmoetingen en toevallige gebeurtenissen. Dit wat den vorm betreft.

Ernstig bezwaar hebben we tegen sommige uitdrukkingen.

Uitspraken als op bl. 92: „Ik weet nu, dat geen godsdienst ons in den hemel kan brengen“; „katholiek en protestant zijn namen door menschen uitgedacht“, klinken op zijn minst verlacht. De kerk krijgt hier een steek onder water.

De grondgedachte van het boek is zuiver Schriftuurlijk en wordt door de gebeurtenissen heen ernstig uitgewerkt.

De strekking is ongetwijfeld prijzenswaardig; doch 't is de Schrijfster niet gelukt haar doel te benaderen. Het schort haar in dit verhaal niet aan vroomheid, maar aan natuurlijke uitbeelding. Wij zijn van deze Auteur iets anders en iets beters gewoon, dan zij ons hier biedt.

Hoe goed ook bedoeld, het gegeven is zwak uitgewerkt. Daarom kunnen wij dit boekje slechts matig aanbevelen.

Boeken van 60 cent.

Met geïll. omslag, gecartonneerd en 4 zwarte plaatjes.

(Banden 25 cent.)

- (239) **Naar zee.** Een verhaal voor jongelieden 1648-1651, door W. J. D. VAN DIJCK. Geïll. omslag. Gecart. 4 zwarte plaatjes. 155 blz. Prijs 60 ct.

Dit is een boek naar ons hart. En naar het hart onzer jongens. Jan van Koperen wil naar zee. Zijn moeder, weduwe, wil hem als zijn overleden vader, wever zien worden. Jan komt op zee. Maar zijn eerste en eenige zeetocht is vol wedervaardigheden. Van Vlissingen uit, gaat het goed. De stuurman, een echte zeebonk, maar die God vreest, wordt Jans beste vriend. De tocht gaat naar de Levant. Op de huisreis komen de zeeroovers van Marokko, en Jan wordt als slaaf verkocht. De slavernij valt niets mee. Hij wordt aangespoord om het Christendom te verlaten en Mohammedaan te worden. Doch God, heiligend wat Jan bij zijn moeder en ter catechisatie geleerd had, maakte hem getrouw. Hij vindt onder de slaven een van zijn ooms. De Ruijter koopt beiden vrij. Jan komt thuis en wordt wever van Moorsche tapijten.

Onze vriend van Dijk schreef voor een kleine 40 jaar zijn historische novel-
len in „de Boodschapper” en heeft toen duizenden geboeid met „Selcart” „de
Klerk van den Inquisiteur”, enz.; ook met dit boek. De trant van verhalen
viel toen in den smaak, en verveelt nog niet. Wij stellen tegenwoordig wel
eischen, die eenigszins verschillen van wat voor 30 en 40 jaar gold, maar de
vorm is nog niet verouderd te rekenen. Bovendien is zoo uit alles te ontdek-
ken, dat de Schrijver de geschiedenis van zijn vaderland goed kent en hartelijk
liefheeft, en dat hij in de historie speurt naar en anderer oog vestigt op de
de eere Gods, die in de leidingen Gods met volken en personen schittert.

Dit verhaal is doorweven van teere gevoelens, die er door heen schitteren als
een gouden draad. De Schrijver doet zien de heerlijkheid van het oprecht en
kinderlijk geloof in den Heere Jezus Christus. Het boek is van den echt Ge-
reformeerden geest doortrokken.

De strekking van het verhaal is, te doen uitkomen wat op bldz. 151 wordt
gezegd: dat de Heere is een machtig God, die soms verrassende uitkomsten
schenkt en die terecht brengt, wat bij de menschen een afgesneden zaak schijnt.

De plaatjes bij het verhaal zijn heel goed. De typografische uitvoering is
onberispelijk. Mooi van uiterlijk en goed geïllustreerd, de prijs is waarlijk laag.
't Is een boek van blijvende waarde, dat wij onvoorwaardelijk aanbevelen.

* (246) **De Speelman**, door A. J. HOOGENBIRK. Geïll. gekl. omslag. Gecarton-
neerd. 4 zwarte plaatjes. 158 blz. Prijs 60 cent.

De heer Hoogenbirk (een verteller van den ouden stempel!) geeft hier een
boeiend en leerzaam Christelijk verhaal, waarin de Speelman een der hoofdpersonen
is. Deze Speelman is een muzikant uit het begin der 18e eeuw, die als boeren-
knecht in dronkenschap een ongeluk kreeg, dat hem een been kostte en hem
noodzaakte op een andere dan gewone wijze zijn brood te verdienen. Hij kon
zoo wat fluit spelen. Hij werd speelman en tevens kruidenzoeker voor dokters
en apothekers. Dat ongeluk was echter aanleiding geworden tot zijn bekeering,
zoodat hij werd een speelman, die Christelijke liederen aan den weg speelde en
zong, en daarmede zijn brood vond. Zoo kwam hij in aanraking met de bewo-
ners van een kasteel bij Ellecom, met een tuinman en zijn vrouw, maar inzon-
derheid met het eenig dochtertje van het huis, wier ouders uitsluitend voor de
wereld leefden, doch dat zelf blijkbaar al heel vroeg diepe godsdienstige indruk-
ken had. De Speelman droeg niet weinig bij tot haar geestelijke ontwikkeling.
Hij redde zelfs haar leven door zijn kruiden. De ouders werden tot andere
gedachten gebracht en leerden God zoeken. De Speelman werd door dezen
in een huisje gezet en kon voortaan onbezorgd leven.

De vorm is die van den heer Hoogenbirk, die vertelt, wat anderen doen en
zeggen, maar daar tusschendoor zijn eigen mededeelingen doet over oude en
nieuwe tijden, over vroegere en hedendaagsche toestanden, over menschen en
boeken, over tijdelijke en eeuwige dingen. Sommige menschen maken hem
daarvan een grief, o. i. ten onrechte. De opmerkingen zijn nl. alleszins waard,
gehoord, gelezen en ter harte genomen te worden. Zoo ziet ge hier den ouden,
aangenamen Verteller, die het zoo goed meent met de lezers en gaarne wil, dat
ze veel zullen leeren. Door dien vorm moge het boekje in dezen tijd misschien
aan kunstwaarde wat verliezen, het wint er mee aan belangrijkheid. Wanneer
die intermezzo's er niet waren, zou het verhaal op zichzelf niet half zoo tref-
fend zijn. Mogen wij de strekking vinden in het lied, dat wij als laatste van
den Speelman vinden aangegeven, dan is zij deze, dat de Heere de Zijnen door
wonderlijke wegen van wijsheid en liefde leidt om hen te volmaken. Deze
strekking is alleszins naar Gods Woord. Die met aandacht gelezen heeft, voelt
in zijn hart de gedachte rijzen: Wat baat het den mensch, dat hij het goed en
de vreugde der wereld volop geniet, zoo hij den vrede met God mist? Slechts
de vreeze des Heeren maakt rijk voor den tijd, en voor de eeuwigheid geluk-

fig. Van de uitvoering hebben we niets dan goed te spreken. Trouwens, de heer Callenbach verwent ons publiek. De plaatjes zijn sprekend. De prijs is laag. We wenschen Schrijver en Uitgever met dit nummer der collectie hartelijk geluk. We bevelen het met warmte aan.

* (253) **Gusta Norman**, door A. C. v. D. Mast. Geïll. gekl. omslag. Gecartonneerd. 1 gekleurd en 2 zwarte plaatjes. 158 blz. Prijs 60 cent.

Gusta Norman is de dochter van een welgesteld medicus, die, evenals zijn vrouw, God vreest. Het dochtertje is heel trotsch en wordt daarin gestijfd door een vriendinnetje, tot groote smart van haar moeder. Inzonderheid is zij ondragelijk voor een meisje uit minderen stand, die ook met haar op school in dezelfde klas zit. Gusta beschuldigt haar zelfs van diefstal, als zij door eigen onachtzaamheid iets verloren heeft. Als het uitkomt, dat zij dit meisje ten onrechte heeft verdacht en dit kind op haar sterven ligt, krijgt zij berouw en wordt haar hoogmoed gebroken. Ze leert nu anderen achten, ook al zijn ze arm.

Een eenvoudig, goed geschreven verhaal, spannend van afwikkeling; zonder onmogelijkheden in den loop der gebeurtenissen. Het boeit en pakt door zijn frischheid.

De Auteur typeert de meisjes uitstekend en weet haar gesprekken levendig weer te geven, zoodat het boek zich aangenaam laat lezen.

We kunnen de strekking niet anders dan toejuichen. De Auteur wil blijkbaar aantonen, hoe leelijk de hoogmoed is: hoe gevaarlijk het is iemand te vleien, hoe schoon de deugd der oprechtheid is en vooral, hoe de nederigheid gaat voor de eere.

Wij vinden het heel goed, dat Gusta Norman berouw krijgt over haar verkeerdheden en beleedigingen; dat zij vergeving vraagt, maar hadden gaarne gezien, dat zij recht schuldbesef voor *God* had leeren kennen en vergeving leeren zoeken aan den troon der genade, om op grond van Christus' verdienste kwijtschelding te ontvangen. De Heiland wordt wel met een enkel woord in het boekje vermeld, maar van zijn middelaarschap en borggerechtigheid wordt inderdaad te weinig gesproken.

Dit boekje is zowel uit- als innerlijk keurig verzorgd. De teekenaar heeft zich den tekst te weinig ingedacht, als hij den dokter, die met zijn vrouw uitgaat, afbeeldt gekleed in een overjas. En dat in een tijd als, volgens bladz. 37, alles in zomerdos is en de rozen heerlijk bloeien!

Een uit paedagogisch oogpunt zeer gewichtig motief wordt in dit verhaal op voortreffelijke wijze uitgewerkt, n.l. dat hoogmoed een leelijke kwaal is, die niet gemakkelijk geneest. De eene zonde baart de andere en verkeerde omgang, zooals met Lien Verhoef, voedt het kwaad. Ook is het berouw van Gusta goed opgevat en juist weergegeven.

Door zijn eigenaardige personen-verhoudingen is het boek echter meer voor de kinderen uit den gegoeden stand, dan voor de leerlingen der Zondagschool geschikt. Voor de eersten kan het onder 's Heeren zegen een gewichtige roeping vervullen.

Boeken van 90 cent.

Met geïll. omslag, gecartonneerd en 4 zwarte plaatjes.

(Banden 30 cent.)

(269) **De jonge pottenkoopman**. *Verhalen voor jongetjes*, door E. GERDES. Zesde druk. Geïll. omslag. 4 zwarte plaatjes. 171 blz. Prijs 90 cent.

De titel van dit boekje is onvolledig in zooverre slechts de eerste van de vijf geschiedenissen vermeld wordt. Juister zou het geweest zijn, als geformuleerd.

leerd ware: De jonge Pottenkoopman, en andere verhalen, door E. Gerdes.

De opschriften der vier overige vertellingen luiden: de Vuurtoren, het Schellespook, Goudforellen en Geborgen. Wij willen den inhoud van elk in 't kort weergeven.

De jonge Pottenkoopman: Bart van der Ploeg was als zuigeling door zijn vader (weduwenaar), die voor zaken naar het Buitenland gereisd was, aan een min uitbesteed. Bij zijn terugkomst was de min gestorven en het kind spoorloos verdwenen. De min had aan een pottenkoopman opgedragen het kind bij de familie te brengen, doch deze had het bij zich gehouden. Eerst bij zijn sterven deelde hij Bart mede, dat een portefeuille met inhoud onder in de pottenmand hem van dienst zou zijn. Door een wonderlijke samenloop van omstandigheden kwam Bart in aanraking met den heer Willems te Nijmegen, een vroegeren compagnon van zijn vader, een godvreezend man, die uit den inhoud der portefeuille het geheim van Barts geboorte ontdekte, en wyl diens vader inmiddels overleden was, voor zijn opvoeding zorg droeg en zodoende het middel in des Heeren hand werd voor de bekeering van zijn beschermeling, wiens lust het werd ook anderen tot Jezus te leiden.

De Vuurtoren. Een torenwachter, die op een stormachtigen dag naar een naburige stad moest, werd door kuststroopers overvallen, die hem gevangen hielden, om hem te beletten licht in den vuurtoren te ontsteken, opdat zij in staat zouden zijn hun schandelijk bedrijf uit te voeren, wanneer tengevolge van de duisternis een schip tegen de klippen verbrijzeld werd. Zijn eenig dochtertje had echter den moed, het voor haar bijna ondoenlijke werk te verrichten, nl. den gevaarlijken toren te beklimmen en licht te ontsteken. Daardoor werd een schip van wissen ondergang gered, terwijl de inmiddels losgelaten vader met zijn dochtertje in de gelegenheid gesteld worden, een der stroopers het leven te redden.

Het Schellespook. Een Duitsch dorpspredikant moest bij regen- en stormweder noodzakelijk naar de stad en trok te paard over een beek, die men 's morgens droogvoets over kon, doch bij zulk weder zóó zwol, dat het 's avonds een snelvlietende stroom leek. Zijn zootje bleef met een dienstbode en een huisknecht achter. Terwijl hij bij den terugtocht zijn paard in het water verloor en in levensgevaar verkeerde, werd er in de pastorie herhaaldelijk luid gescheld, zonder dat men iemand ontdekken kon, die de schel in beweging bracht. De huisknecht leidde er echter uit af, dat er gevaar was en het gelukte hem zijn meester te redden. Het schellekoord, dat over den zolder heenliep, was in beweging gebracht door een kip, welke poot in het ijzerdraad vastzat. Allen hadden stof tot dank aan God, wiens uitreddende bewaring duidelijk zichtbaar was.

Goudforellen. Een rijk Hamburgsch koopman, die met vrouw en kind op een zijner schepen een plezierreis naar Amerika deed, maakte kennis met een zending, die op deze reis het middel werd, dat het kind tot God bekeerd werd. Hoewel sympathie voor den zendingeling gevoelend, volhardde de koopman bij zijn wereldsch leven. In Hamburg teruggekeerd, was hij voornemens op een schitterend feest kostbare goudforellen op te dischen. Nog vóór het feest, werd zijn kind het middel tot zijn bekeering, waardoor hij, in plaats van de kostbare forellen te koopen, een groote som gelds beschikbaar stelde voor den Amerikaansen zendingeling, die daardoor uit grooten nood gered werd.

Geborgen. Een arme sjouwerman in een groote koopstad smokkelde op raad van een matroos, zijn zoon, voor wien hij geen werk kon vinden, heimelijk in 't ruim van een koopvaardijschip. Toen hij gedurende de zeereis voor den dag kwam, werd hij als kajuitsjongen aangenomen. Een der passagiers maakte hem met den weg der zaligheid bekend, waardoor hij tot bekeering kwam. In China geraakte hij tot grooten welstand en keerde later terug in het ouderlijke huis, waar eveneens het Woord Gods heil en vrede gewrocht had.

Het eerste verhaal is verdeeld in 6 hoofdstukken met opschrift; de andere zijn doorlopende verhalen, of verdeeld in hoofdstukken zonder opschrift. De

illustraties mün ten o. i. niet uit. De *jonge* pottenkoopman gelijkt op beide plaatjes meer op een man van middelbaren leeftijd. Behoudens enkele drukfouten is er op taal of stijl geen bijzondere aanmerking te maken; de verhalen loopen vlot van stapel. Zij vertoonen allen den trant van Gerdes met zijn *deugden* en *gebreken*. De manier van vertellen is lang zoo goed niet als van veel hedendaagsche schrijvers, en toch boeit Gerdes vaak meer; de stijl is soms saai, de inhoud wat gerekt en wat preekerig, de hoofdpersonen zijn te „mooi“ voorgesteld; zij gelijken bijkans engelen — en toch hebben de verhalen een weldadige strekking. Ze spreken van de liefde Gods in Christus voor verloren zondaren geopenbaard, terwijl bovendien telkens de wonderlijke leiding des Heeren uitkomt, die op menigerlei wijze Zijn Woord gebruikt, om licht te ontsteken in de duisternis van het afgedwaalde zondaarshart. Om dit alles zijn wij blij, dat de oude Gerdes-boeken nog eens weer gelezen worden. De 6e druk bewijst wel, dat deze verhalen nog steeds met graagte ontvangen worden. Toch doet dit bundeltje zien, dat de Uitgever aan het secundaire werk van dezen primair kinderschrijver is genaderd. Deze verhalen behooren althans o. i. niet tot Gerdes' beste.

Desniettemin kunnen wij ze hartelijk aanbevelen.

(272) **De verloren schuldbekentenis.** Een verhaal voor Jongelieden, door E. GERDES. Zevende druk. Geill. omsl. 4 zwarte plaatjes. 174 bldz. Prijs 90 cent.

Gerard Baarsman, de zoon van een weduwe, wil naar zee, maar komt op een kassierskantoor. Hulpvaardig van inborst, doch opvliegend van karakter, geraakt hij ten slotte in de gevangenis, omdat hij een ondeugenden en gemeenen jongen bijna doodgestoken had. (Deze jongen was de zoon van een bakker, die ook niet deugde en die aan de Wed. Baarsman f 2000. schuldig was, hem door haar overleden man geleend. De schuldbekentenis was zoek, en de bakker herinnerde zich van de schuld niets.) De ongelukkige Gerard wordt genoodzaakt, met een anderen gevangene te ontvluchten, en komt aan boord van een schip, dat onderzeil ging naar China. Aan boord van dat schip maakt hij kennis met een zendeling, door wien hij den Heere leert kennen. In de golf van Bengalen wordt het schip door zeeroovers aangevallen, geplunderd en bijna geheel uitgemeurd, doch door een Engelsch fregat geholpen. De zeeroovers worden getuchtigd, ook worden hun ontnomen vele door hen vroeger geroofde voorwerpen, waaronder heel wat uit een schip, waarop Gerards oom kapitein was geweest, en daaronder ook — de schuldbekentenis. Gerard gaat, geholpen door den Engelschen kapitein, terug naar Holland, ontvangt gratie en leeft gelukkig met zijn moeder.

Een ouderwetsch verhaal, dat ons in onze jeugd door zijn vorm nog boeide, maar thans wat saai wordt. Het past niet meer in onzen tijd. Vreemd doet het aan, dat aan de *Koningin* gratie moest worden gevraagd. Gerdes heeft natuurlijk geschreven van den *Koning*. Dat had men moeten laten zooals het was. De geheele opzet van het verhaal is voor onzen tijd zeer onnatuurlijk; er komen zóóveel gemaakte toevalligheden in voor; dat men het verhaal hoe langer hoe meer gaat betwijfelen: en daarvoor heeft Gerdes toen niet willen schrijven.

In dit boek wordt veel te veel van de goedgeloovigheid van den welwillenden lezer gevraagd. De bemanning van het schip „Paulowna“ vindt bv. twee mannen aan boord, die tevoren niet gezien zijn. Ze is getuige geweest van een zeer gestreng onderzoek door de politie naar twee voortvluchtige gevangenen, maar ze schijnt niet op de gedachte te komen, dat deze onbekenden de gezochte lieden zijn kunnen. En de Schrijver zegt geen woord, om deze wonderbare onnoozelheid eenigszins aannemelijk voor ons te maken.

Ook wat vreemd doet het aan, dat er maar één schuldbekentenis is, en dat

de broeder van den kapitein aan den vasten wal, die f2000.— gaf, hem niet bewaarde. Dit lag toch veel meer voor de hand, dan dat de zeeman haar meenam, ofschoon hij er slechts f500.— aan bijgedragen had. Dat de vrouw van den voornaamsten geldschietser niet eens zeker weet, of er f2000.— is uitgeleend, is mede wat „kras“. Zoo is er meer in dit avontuurlijk boek.

Daarbij komt nog, dat ook de *vorm* veel te wenschen overlaat.

Wat zegt men b.v. van dezen zin? „Gedurende acht dagen had het *aanhoudend achter elkander* gewaaid, geregend, gehageld en zóó gestormd, dat“ enz. (Blz. 5). Op blz. 138 gaat de commandant van het Engelsche oorlogsschip met zijn officieren beraadslagen, om de zeeroovers voor altijd „schadeloos te maken“. In goed Nederlandsch zegt men immers „onschadelijk maken“?

De strekking schijnt te zijn, te doen zien, hoe veel er toe noodig is, om een licht ontvlambaar hart tot ootmoed en liefde te stemmen en te doen buigen onder de krachtige hand Gods.. De Heere weet ook de stugste en de hardste harten wel klein te krijgen. Daartoe staat alles Hem ten dienste.

Deze strekking is zeker niet zoo kwaad. Toch maakt het gedrag van Gerard Baarsman op ons niet zulk een indruk, dat wij aan het slot zeggen: deze Gerard had zulk een diepen weg noodig. Een draadje hakt men toch niet door met een bijl.

Of dit boek van Gerdes daarom niet aanbevelenswaardig zou zijn? Och, laten onze groote jongens en meisjes het gerust lezen. Het zal hun eer goed dan kwaad doen. Met al de gebreken houden wij de boeken van onzen „ouden kennis“ Gerdes nog veel beter dan de lectuur van L. Couperus en dergelijke.

Ook kunnen wij over de lezing van dit verhaal nog wel Gods zegen afsmeeken.

Toen alles reeds voor de pers gereed was, ontvingen wij van den heer Calenbach nog:

Bijbelsch Prentenboek. Uitgave der Nederlandsche Zondagsschoolvereniging. Geïll. omslag. Gecartonneerd. Op zwaar papier gedrukt. 31 afbeeldingen met bijschriften. Prijs 60 cent per ex.

De halve prijs-voorwaarde of andere prijsvermindering bij getallen is hierop *niet* van toepassing.

Deze prachtuitgave (want dat is het inderdaad) begroeten wij met blijdschap. Dit is nu eens geen boek met verhalen. Geen suikergebak, maar deugdelijke, gezonde spijsje. In groot formaat bewerkt, bevat elk bladzijde (slechts aan één zijde bedrukt) een sterk sprekende, zeer mooie illustratie, die minstens de helft der pagina inneemt. Dan volgt een bijschrift, naar de ruimte toelaat in grooter of kleiner letter. Kort, duidelijk en degelijk. Wij laten de titels hier volgen.

De Hoogepriester, Daken, Bedden, Het wasschen der handen, Maaltijden, Schrijven, Boeken, Ploegen en Zaaïen, Dorschen, De wijnpers, Groeten, Versierselen, De bruiloft, Potten en pottenbakken, Geld, Water, Lederen zakken, Muziekinstrument, Lampen, Rouwklagen, Wapenrusting, Kronen, Schepen, Een bewaterde tuin, Wijngaard, De muur van Jeruzalem, Straat in Damaskus, Nijl en Pyramiden, Kameel.

Aan deze uitgave is zeer bijzondere zorg besteed. Zij geeft bij heldere woorden, duidelijke beelden.

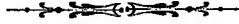
Telkens wordt aan het slot van het bijschrift op den Heere Jezus gewezen. Doch hier plaatsten wij wel eens een streepje. Het slot van het bijschrift over den Hoogepriester, pag. 1, luidt: „Onze Hoogepriester is de Heere Jezus Christus“, die eens en voor altijd in het allerheiligste, dat niet met handen gemaakt is, in den hemel zelve, is ingegaan en daar zijn eigen bloed geofferd heeft voor de zonden der geheele wereld.”

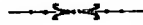
Heeft Christus zijn bloed *geofferd* in den hemel? En de uitdrukking „voor de zonden der geheele wereld,” had wel nadere toelichting noodig.

Op blad. 24 staat van Christus: „Hij droeg die (n.l. de doornenkroon) met geduld ter liefde van ons.” De Christelijke geest is wat algemeen.

Overigens wordt hier op eenvoudige wijze aan de jeugd veel kennis van het Oostersch leven toegebracht, die zeer bevorderlijk is tot het goed verstand der Heilige Schrift. Een boek, dat aan de jeugd den Bijbel beter leert kennen, bevelen wij gaarne aan.

Uitgaven van J. M. BREDÉE te Rotterdam.

Ook de Uitgever BREDÉE heeft weer een rijke sorteering nieuwe lectuur voor de jeugd de wereld ingezonden. 19 verschillende boekjes ontvingen wij ter beoordeeling, die over het gemeen zeer gunstig gerecenseerd zijn. Slechts één moest worden ter zijde gelegd. Verscheidene konden echter met warmte worden aangeprezen.

Er zijn goede oude bekenden bij, die om hun schoonheid ten volle waard zijn in kennis te blijven. Van de nieuwe uitgaven zijn er twee, die betrekking hebben op den wereldoorlog. No 87 en 106.

Deze brachten ons de vele Duitsche oorlogsboeken en boekjes voor de jeugd in herinnering. Het Octobernummer van »Blätter für Bücherfreunde«, een tijdschrift, dat tot devies heeft: »Inter folia fructus« lazen wij onder de geschriften voor de jeugd o. a. de volgende:

Gerh. Büttner, *Onbevreesd en getrouw*. Getuigenissen van Duitsche kracht uit den wereldkrijg 1914—'15.

Herman B. *Wij spelen oorlog*. Op linnen gedrukt. Onverscheurbaar.

Het gruwelijk bedrijf van den wereldoorlog wordt hier als een handeling van spelende kinderen voorgesteld, die tot in de kleinste bijzonderheden het leven van hun vader en broeder aan het front nadoen. Het wordt in het tijdschrift genoemd: een »hübsches, wohlfeiles Bilderbuch«, dat de jeugd vreugde zal bereiden.

Oorlogsboek voor de Jeugd en het Volk. Schilderingen van veldslagen en van krijgsmateriaal.

Müller-Münster *Gloria Victoria*. Allerlei beelden van den krijg. Met gedichten en platen. Onverscheurbaar op linnen.

Van denzelfden Schrijver: *In het vijandelijk land*.

Deze boeken worden geprezen als levendige soldatenboeken.

Ge gevoelt het dadelijk, ze zijn geschreven door Auteurs, wier volk zelf in den oorlog gewikkeld is. De werkjes, die over deze materie onder ons verschenen, hebben een geheel ander karakter. Zij spreken niet *uit*, maar *over* den oorlog en getuigen van het wonder van Gods goedgunstig-

heid, die tot nu toe ons land, ondanks zijn hoogstgevaarlijke ligging, genadig heeft behoed.

De uitgaven der heeren BREDEE en CALLENBACH vertoonen elk een eigenaardig stempel. Ge kunt terstond wel zien, of een boekje in Nijkerk of in Rotterdam is verschenen. Al de boekjes zien er keurig uit. Ook de illustratie der werkjes van BREDEE is veelszins uitlokkend schoon. De plaatsjes hebben wel een onderschrift, doch missen het cijfer der bladzijde, waarop de afbeelding betrekking heeft. De heer CALLENBACH geeft die er steeds bij. Wij vertrouwen, dat ook de heer BREDEE dit goede voorbeeld zal volgen.

Al de boekjes worden bij een bestelling van 10 stuks, ook gesorteerd genomen, voor den *halven prijs* geleverd. Op banden wordt geen prijsvermindering toegestaan.

Bij de bestelling behoeven de titels niet te worden vermeld. De opgaaf van het nummer alleen is voldoende.

Voor elke Zondagsschool stelt de Uitgever weder een bundel »*Kerst-klokken*« beschikbaar. Deze bevat een volledig stel overdrukken der nieuwe Kerstboekjes. Het wordt, na inzending van 25 cent voor portokosten, gratis toegezonden.

De Catalogus toont, dat de Uitgever, als steeds, ruim voorzien is van Wandteksten en cartons in allerlei formaten en zeer uiteenlopende prijzen. Doch, wijl ons ditmaal daarvan geen collectie is toegezonden, kunnen wij daarvan geen nadere vermelding doen.

Wij wenschen den ijverigen Uitgever, die, vooral ook ten aanzien van de Kerstboekjes, zijn devies: »Immer Moedig Bergopwaarts« eere aandoet, van harte een al grooter wordend debiet toe.

Boekje van 5 cent.

Niet geïllustreerd.

- 1 Geen plaats voor het Kindeken.** Een Kerstgeschenkje voor kinderen, door P. HUET. 22e druk. 11 blz. Prijs 5 cent.

Een eenvoudige berijming van het Kerstverhaal, met een dubbele toepassing. Voor een 22ste druk is het uiterlijk vrij sober: geen illustraties, geen plaatje, slecht papier, meer traktaatje dan boekje. Ook de correctie laat vrij wat te wenschen: bv. bestofd, voor bestoft; gestreeft voor gestreefd; roept voor roep; 'd voor de.

De toon is kinderlijk, en de strekking uitnemend. Om het aandringen van een plaats in hart en leven voor het Kindeke, in Bethlehem geboren, is dit kleine geschrift nog steeds aan te bevelen. 't Is inzonderheid voor gezinnen zonder Bijbel een geschikt evangelisatiemiddel.

Bookjes van 10 cent.*Geill. omslag en een gekleurd plaatje.*

30. **Naar den hemel**, door HERMAN Derde druk. Geill. gekleurd omslag, één gekleurd en een zwart plaatje. 16 blz. Prijs 10 cents.

Een ouderwetsche Kerstvertelling.

Een arme wees van zeven jaar wordt in de strenge koude door zijn onbarmhartige, hardvochtige tante uitgezonden, om lucifers te verkoopen en te bedelen. Op straat ontmoet hij een jongeling, die een gesprek met hem begint en hem medeneemt naar de Zondagsschool, waar hij voor het eerst over den Heere Jezus en van den hemel hoort spreken. Ofschoon hetgeen hij gehoord heeft, nog veel duisters voor hem bevat, is er toch in zijn hart een verlangen naar den hemel opgewekt. Onderweg heeft hij zijn lucifers ergens neergezet, doch als hij terugkomt, zijn ze weggenomen. Hij durft nu niet meer naar zijn tante terug en zwerft uren in de koude rond, tot hij uitgeput in slaap valt, bijna dood vriest en door een politieagent gevonden wordt, die hem in een ziekenhuis brengt. Door een verpleegster wordt hij nader onderricht aangaande den weg der zaligheid, doch zijn ziekte neemt toe en weldra wordt zijn verlangen, om in den hemel te zijn, bevredigd.

Mooi is de omslag, mooi is het plaatje tegenover den titel, mooi is ook de letter, die de gewenschte grootte heeft. Taal en stijl zijn over 't algemeen vrij goed.

De verhaaltrant is eenvoudig en kan zelfs door de kleinste kinderen goed worden gevolgd.

Voor dezen is het dan ook meer geschikt, dan voor de grooteren.

Wij hebben hun van den Heere Jezus echter wat anders te vertellen, dan dat Hij een goed man is, die ons in den heerlijken hemel wil nemen. Hij maakt ons van harte gewillig en bereid, om ook *hier* voor Hem te leven. De weg des heils wordt in dit verhaal wat oppervlakkig voorgesteld. Wel komt in de terechtbrenging van het knaapje duidelijk uit, hoe de Heere het weggedrevene zoekt, en hoe Hij vaak langs eenvoudige, doch daarom niet minder wonderlijke wegen zijn verloren schapen in zijn stal samenbrengt, maar de voorstelling van „zijn zalig worden” bevalt ons niet. Wel wordt van de liefde van den Heere Jezus gesproken, doch niet van zijn borgtochtelijk lijden, ofschoon er toch (blz. 15) alle gelegenheid, ja zelfs aanleiding toe bestond, toen het jongetje besef van zonde openbaarde.

Ons dunkt ook, dat de rijke jongen er niet *alleen* aan had moeten denken, Andreas mee naar de Zondagsschool te nemen. De arme knaap had toch ook zoon behoefte aan een stuk brood en een beter tehuis. We hebben de ellendigen ook voor *deze* wereld te helpen.

Al wordt op dit sierlijk schoteltje geen Gereformeerde kost geboden, nochtans kunnen wij het wel aanbevelen; doch de aanmerkingen, die wij maakten, toonen, dat wij het slechts onder voorbehoud mogen doen.

Bookjes van 15 cent.*Geill. of zwarte omslag en een gekleurd plaatje.*

35. **Een ferme jongen**, door HERMAN. Tweede druk. Gekleurd geill. omslag, 1 zwart plaatje, 24 bldz. Prijs 15 cent.

De geschiedenis van een jongen, wiens moeder arm en sukkelend is. Wij¹

zijn vader op zee schijnt omgekomen te zijn (wat later blijkt niet waar te wezen), moet hij er reeds vroeg op uit, om wat te verdienen tot onderhoud van het gezin. Hij tracht dit te doen door met een ezel aan 't strand den badgasten van dienst te zijn. Doch dit brengt niet veel op. Er komt verandering in den benarden toestand van dit gezin, als Hans met eigen levensgevaar het eenige kind eener gravin van een wissen dood in de golven redt. Deze dame trekt zich uit dankbaarheid het lot der behoeftige familie aan, en stelt Hans in staat, een flink werkman te worden. Later komt ook de reeds dood gewaande vader terug.

Dit verhaal is keurig geschreven. Echt natuurlijk. Het mooie plaatje is een schilderijtje gelijk. Heldere druk. Prachtige omslag.

De uitkomst is ook hier wat al te mooi. Overigens een lief en ernstig boekje, waarin op het lijden en sterven van Christus en de troostrijke kracht des Evangelies, zoowel voor den rijke als voor den arme, ernstig wordt gewezen. Ook teekent het op aangrijpende wijze, hoe een gehoorzaam en onderdanig kind zijn ouders tot blijdschap en zegen is. Het gebruik van »Heere« en »Heer« wisselt af. Dit werkje reiken wij gaarne aan onze kinderen uit. Het kan hun tot zegen strekken. Van harte aanbevolen.

- 36. Onder goed geleide**, door HERMAN. Tweede druk, Gekl. geïll. omslag, 1 zwart plaatje, 23 bldz. Prijs 15 cent.

Een uitnemend boekje, waarin verhaald wordt van een doofstommen knaap, die in een afgelegen streek van Bohemen bij zijn ouders woont. Schijnbaar zal er van het arme kind niet veel terecht komen. Verdwaald geraakt zijnde, komt hij in een inrichting voor doofstomme kinderen terecht. Daar wordt hij onderwezen en leert er ook de beteekenis van het Kerstfeest kennen. Later keert hij tot zijn ouders terug en allen danken den Heere voor zijn wonderlijke leiding en heerlijke uitredding. De ongelukkig knaap is nog een beroemd schilder geworden. Ook dit boekje is naar het uiterlijke keurig verzorgd. Het plaatje op den omslag is in één woord prachtig. Heldere letter. Boeiende verhaaltrant. Ook in dit boekje is de Godsdienstige toon zwak, doch de strekking is uitnemend. Het leert ons, hoe onder Gods voorzienig bestuur uit het schijnbaar kwade het goede wordt geboren en hoe wij onder zijn geleide steeds veilig gaan. Daarom kan het worden aanbevolen.

- 37. Onder het beste dak**, door A. VOLLMAR. Derde druk. Gekl. Geïll. omslag, 1 zwart plaatje, 23 bldz. Prijs 15 cent.

Een oude vrouw uit Friesland onderneemt alleen de groote reis naar Amerika, om bij haar kinderen te komen. Ofschoon ze hun juist adres niet weet, trouwt zij, dat de Heere, die meer dan 60 jaren haar verzorgd en geleid heeft, ook nu haar den weg zal wijzen. Haar kinderlijk geloof wordt niet beschaamd. Een lief boekje, waarin op treffende wijze geteekend wordt de trouwe zorg Gods voor zijn volk. Het gekleurde plaatje op den omslag is zoo mooi, als men het maar wenschen kan. Heldere druk. Flinke letter. Hartelijk aanbevolen.

- * **38. Klein, maar dapper**, door J. DRIESSEN. Geïll. omsl. 1 zwart plaatje, 21 blz. Prijs 15 cent.

„Klein maar Dapper” is een vrij onbeteekenend verhaal van drie berenleiders met hun dieren, van eenige jongens en van een kantonrechter.

De hoofdpersoon is een brave Jan, die al vroeg een uitblinkend zintuig schijnt te hebben voor dierenbescherming, bepaaldelijk tegen het mishandelen van een kermisbeer.

Op den vorm hebben we geen aanmerkingen. „Bete” op blz. 18 moet zijn „bette”. De dialoog is wel geslaagd.

Dat het boekje liefde tot de dieren wil aankweken, is nog zoo kwaad niet, maar dit doel kon beter bereikt worden door een mooier verhaal met een meer Christelijke strekking.

Nu moeten de teksten aan den voet der bladzij het vooral doen. Jan Terweek, de held van 't verhaal, komt wat veel uit als „brave Hendrik”.

Die jongeheer is zoo klein — maar dapper, dat het alleronwaarschijnlijkst is, dat hij een Hollandsche jongen van Hildebrands type wezen zou; de brave vroomheid ligt er zóó dik op, dat er van het Evangelie der zaligheid alleen aan 't slot in dit vertelsel een klein toepassingkje te vinden is.

Een naar den inhoud zoo onbeduidend en, wat het Christelijk beginsel aangaat, zoo slap verhaal, is voor Jachins Zondagsscholen niet aan te bevelen.

* 39. **Frits van den dominee.** Een verhaal voor onze Zondagsscholen, door E. HARÉ. Geill. gekl. omslag. 1 zwart plaatje. 23 blz. Prijs 15 cent.

De hoofdpersoon van dit verhaaltje, dat 4 hoofdstukken elk voorzien van een opschrift, bevat, is Frits, het zoontje van Ds. Berghout te W. Frits is de lieveling van het dorp, en wordt door ieder vertroeteld. De hoofdzonde van Frits is: zijn driftigheid. Op een keer gooit hij een jongen met een steer een gat in 't hoofd. Zijn vader onderhoudt hem daarover en wijst hem op het woord van den Heere Jezus: „Leert van mij, dat Ik zachtmoedig ben”. Frits belooft beterschap. Maar later maakt hij het haast nog erger. Van den dorpsheer heeft hij een lammetje gekregen, waarvan hij veel houdt. Op zekeren dag echter slaat hij in een driftige bui het dier dood, omdat het zijn bloempjes opgegeten heeft. Van verdriet wordt hij zwaar ziek. Van zijn krankheid hersteld, leert hij nu tegen zijn drift bidden en strijden. Later wordt hij de opvolger van zijn vader te W.

De strekking: kinderen te wijzen op de jammerlijke gevolgen van driftigheid, hen te vermanen daartegen te strijden en daartoe God om kracht te bidden, is uitnemend, maar kan toch moeilijk met den weinig beduidenden inhoud verzoenen.

Had de Schrijver naar kinderlijke bevatting de gedachte uitgewerkt: »'t Is niet alleen dit kwaad, dat roept om straf«, en had hij gewezen op het bloed, dat van alle zonden reinigt, de inhoud had zooveel rijker kunnen zijn.

Ook had er op gewezen moeten worden, hoe verkeerd het is, kinderen te vertroetelen en in hen geen kwaad te willen zien. Het is te verwonderen, dat Frits, door iedereen bedorven, nog niet erger dingen deed, en dat er van hem nog een degelijk mensch geworden is. De schuld van zijn verkeerde daad ligt voor een groot gedeelte bij zijn omgeving.

Dat de vader meent, dat Frits geen kwaad kon doen, pleit niet voor zijn paedagogisch inzicht. Dat de kleine jongen overal zijn slechte daad gaat vertellen, en de menschen voor die zonde waarschuwt, is ook niet natuurlijk, en de bekeering van drift tot zachtmoedigheid gaat wonder snel.

De uitdrukking: „er tusschen uit geknepen” (12) is ongepast. Ook behooren vreemde woorden, als: *jubiläum* en *proper* niet in een kinderboekje. Taal en stijl zijn over 't algemeen goed. Wij vonden echter enkele fouten; blz. 9: dien ouden Schep (10 naamval); *hoofd*, in plaats van *kop* van een schaap (17); één,

in plaats van een der dorpelingen (18).

Kunnen wij het doodslaan van een dier een *moord* noemen? bid. (18).

Een lief zwart plaatje op den omslag en een tegenover den titel, versieren dit boekje. Het geheel ziet er niet onaardig uit.

Ofschoon het, uit godsdienstig oogpunt beschouwd, wel wat oppervlakkig, en hier en daar van overdrijving niet vrij is, kunnen wij het nog wel aanbevelen.

Boekje van 17 $\frac{1}{2}$ cent.

Geïll. omslag met 2 plaatjes.

71. **De geschiedenis van den armen Hans**, door ELISE GERDES. Tweede druk. Geïll. gekleurde omslag. Een zwart plaatje. 31 bladz. Prijs 17 $\frac{1}{2}$ cent.

Hans, 't oudste kind van een armen wever in Zwitserland, verliest in duren tijd en hongersnood zijn godvreezende moeder. Zijn vader ziet ten slotte geen anderen uitweg, dan Hans de wijde wereld in te zenden. Deze komt in dienst bij een boer, wiens dienstmeid medelijden met hem heeft en goed voor hem is, maar wiens knechts met ruwe spotternij zijn vroomheid opmerken en hem daarom sarren, ja, den hond aanhitsen, die hem zulk een wonde toebrengt, dat hij aan de gevolgen overlijdt. Hans vergeeft den knechts hun goddeloos gedrag en vernaant hen, niet meer te vloeken, maar te bidden. Voor de meid zijn de konst en 't verblif van Hans bij den boer tot rijken zegen.

De verhaaltrant is goed, de stijl onderhoudend, maar de taal niet allijd zuiver. Men zegt niet: de winter van 1816 tot 1817, maar op 1817. *Ketting* is mannelijk, doch hier is het vrouwelijk gebruikt. Een wollen rok *van haar eigen* is geen Nederlandsch. En zoo zijn er meer vlekjes.

Dit boekje heeft een keurigen omslag. 't Plaatje aan de binnenzijde is goed geteekend, de prijs is laag.

Het begin van het verhaal is zeer vreemd. Moeders en grootmoeders (die samenvoeging is zeker ook eene vergissing?), die zich den winter van 1816 op 1817 nog herinneren, zullen de kleine lezers immers vergeefs zoeken?

Deze treffende en ernstige vertelling waarschuwt alle ouders nadrukkelijk, om hun kinderen toch niet zoo vroeg de wijde wereld in te sturen. Een vermaning vooral in dezen tijd wèl van pas.

De strekking is alleszins uitnemend. Het leven van den armen Hans en zijn sterven spreken van den vrede door het bloed des Kruises; eene vrede, dien de wereld niet kent, en die alle verstand te boven gaat en meer is dan al de goederen der aarde.

Duidelijk toont de Schrijfster aan, dat God zijn kinderen niet vergeet, maar hun op zijn tijd uitkomst schenkt, en ook, dat de Heere het kwade straft, en het goede, zoo niet hier, dan toch hiernamaals beloont.

Om deze voortreffelijke strekking bevelen wij dit verhaal hartelijk aan.

Boekjes van 20 cent.

Met geïll. omslag en 2 gekleurde plaatjes.

84. **De twee Zusters**, door HERMAN. Geïll. omslag in kleuren. Tweede druk, 2 zwarte plaatjes, 39 bidz. Prijs 20 cent.

Een verhaal uit den tijd der Hervorming in Duitschland. Twee ouderlooze zus-

ters, bij een oom inwonend, worden ten gevolge van priesterheerschappij voortdurend aangespoord, ontrouw te worden aan het Protestantsch geloof, waarin ze zijn opgevoed. ('t Is in 't jaar 1535). Een der zusters bezwijkt voor de verzoeking, de andere volhardt. Langs bittere wegen wordt de oom tot kennis der waarheid gebracht en de ontrouwe dochter tot het geloof harer ouders teruggeleid.

't Is aantrekkelijk verhaald. De stijl is wat plat. Hier en daar hinderen drukfouten. »Heer« en »Heere« worden verwisseld. Ook in dit boekje is de Duitsche oorsprong goed merkbaar, niet alleen in sommige uitdrukkingen als: vrouw Frude, maar ook nu en dan in den zinsbouw.

De strekking is goed. Helder treedt aan het licht, dat wie standvastig is in het geloof, daarmee niet beschaamd uitkomt; alsmede, hoe de Heere menigmaal den weg des lijdens gebruikt, om tot het geloof te brengen. Met nadruk wijst het op het Woord des Heeren: »Wie vader of moeder liefheeft boven Mij, is mijns niet waardig.«

't Uiterlijke van dit boekje is onberispelijk verzorgd. Sprekende illustratie. De teekenaar heeft zich in den tekst goed ingedacht. Flinke letter. Wij bevelen het gaarne aan.

85. **Het Kerstfeest onder het Kruis**, door F. BUNGNER. Bewerkt door J. P. HASEBROEK. Geïll. omslag in kleuren. Vierde druk. 40 bldz. 2 plaatjes in zwartdruk. Prijs 20 cent.

Een schoone episode uit de beide laatste levensjaren van Johannes Hus. In het eerste deel van het verhaal wordt een Kerstfeestviering beschreven in het kasteel Hussinecz (1413), waar ook Huss tegenwoordig was, nadat hij gedaagd was voor het concilie te Constanz. Hoewel alle aanwezigen hem rieden te blijven, gaf hij gehoor aan de stem van den zontje van den edelman, die tot hem sprak: „Meester, gij zult gaan“. De stem van het kind was hem een stemme Gods. In het tweede gedeelte viert Huss een jaar later zijn Kerstfeest in den kerker te Constanz. Zijn vrienden, die hem mogen bezoeken, hebben alles gereed tot de vlucht. Doch terwijl allen nu zeggen: „Ga,“ spreekt weder hetzelfde kind: „Blijf.“ En Huss blijft, zijn Kerstfeest alzoo vierende onder 't kruis.

Een sierlijk boekske met keurigen omslag. De voorzijde geeft, in prachtige kleuren, een der meest aangrijpende tooneelen uit het boekje te zien. De illustratie's in zwartdruk konden wij slechts middelmatig vinden. Taal en stijl zijn goed, doch de inkleeding maakt het boekje alleen geschikt voor de rijpere jeugd. In den vorm heeft dit verhaal eigenaardigheden, waardoor het voor kinderen althans niet gemakkelijk te lezen is. De Kerstboom die er in voorkomt, geeft het voor ons geen meerdere aantrekkelijkheid.

De strekking is uitnemend, wijl helder uitkomt, hoe Huss zijn eigen wil ten offer brengt aan den wil des Heeren. De kracht des geloofs, die beide malen spreekt uit het besluit, dat hij neemt: eerst om te gaan, daarna om te blijven, treedt in het verhaal treffend op den voorgrond. Wel aan te bevelen.

86. **Annie en Lize**, door CATHARINA. Tweede druk. Geïll. gekl. omslag. 2 plaatjes in zwartdruk, 38 bldz. Prijs 20 cent.

Annie is het eenige kind van Dominee en Mevrouw Schiller, en Lize het dochttertje van een arme weduwe. Deze weduwe ontslaapt in den Heere. Lize, even oud als Annie, wordt als pleegkind opgenomen in het predikantsgezin.

Op haar 10den verjaardag valt Annie in het water, tengevolge waarvan zij ziek wordt en sterft. Lize neemt nu geheel de plaats in van Annie en is de troost harer pleegouders.

Het verhaal is liefelijk van vorm. Er waait een geest van ware, blijde godsvrucht door het boekje.

De stijl is eenvoudig, passend bij het verhaal. Maar: »Los barst zij in tranen«, »opgroeiend in den zonneshijn der liefde«, »alleen staande in die groote onbarmhartige wereld«, zijn ons wel wat mooi opgesmukte uitdrukkingen, die niet overeenstemmen met den kunstloozen eenvoud, die deze vertelling over 't algemeen kenmerkt.

De taal is zuiver. De correctie had beter kunnen zijn. Eenige stofjes hadden wij wel willen wegblazen.

De mooie illustraties, die het jongens- en het kinderleven bekoorlijk uitbeelden verhoogen zeer de lectuur van dit boekje. Groote letter. Helder papier.

Deze geschiedenis is op zeer eenvoudige leest geschoeid. Zij is gespeend aan al het buitengewone, dat menig kinderboekje ontsiert. 't Is alles natuurlijk, wat hier te lezen wordt gegeven, en daarom te meer aanbevelenswaardig.

Wat de bedoeling van de Schrijfster is met dit verhaal, is niet recht duidelijk. Misschien wil zij opwekken tot Christelijk liefdebetoon jegens armen, weduwen en weezen. Maar er is uit deze schetsjes van het huiselijk leven in de vreeze Gods wel een en ander te leeren voor kleinen en grooten. Het werk Gods komt uit, zoowel in de opvoeding der kinderen, als in de barmhartigheid jegens de ellendigen.

Het boekje zal met graagte gelezen worden. Zij het velen ten zegen! Met warmte aanbevolen.

* 87. **Door zijn hond gered.** Een verhaal uit het begin van den wereldoorlog. Augustus 1914, door JOHANNA BREEVOORT. Met geïll. omslag, 1 zwart en 1 gekleurd plaatje. 40 blz. Prijs 20 cent.

Dit boekje spreekt een woord ter rechter tijd. Een Hollandsch meisje, uit den omtrek van Maastricht, is met een Duitscher gehuwd. Ze wonen in Elberfeld. Kort na het huwelijk barst de wereldoorlog uit. Heinrich wordt ook opgeropen en neemt een roerend afscheid van Maria, zijn vrouw, die hij aan de hoede Gods aanbeveelt. Zij neemt, vergezeld van haar hond, de wijk naar haar ouders, die bij Maastricht wonen. Al dadelijk in het begin van den oorlog wordt Muller, bij de verovering van Visé zwaar gewond. Door middel van den hond komt Maria haar man op het spoor. Zij laat hem naar het huis van haar ouders vervoeren, waar hij, na liefderijk verpleegd te zijn, kalm in zijn Heiland ontslaapt.

Dit boekje met zijn mooi geïllustreerden omslag, 1 gekleurd en 1 zwart plaatje van binnen, ziet er aantrekkelijk uit. In 5 hoofdstukken met opschriften is het verhaal ingedeeld. De stijl is vlot en levendig. Vreemde woorden worden verklaard aan den voet der bladzijde.

Wij streepden enkele fouten en onnauwkeurigheden aan: bl. 6, heerscht, moet zijn: heerschte; mogelijkheid in plaats van mogelijkheid; bl. 9: Ps. 90, moet zijn Ps. 91. Vers 5 van dezen Psalm is niet precies aangehaald. In het onderschrift van het tweede plaatje vonden wij „met een mooie(n) ruiker — bl. 14: „och“, moet zijn doch — bl. 34: „het booze kwaad“: het kwade is toch zeker altijd boos — Ps. 27: 3 en 7 (berijmd) bl. 40, bevatten ook enkele onnauwkeurigheden.

Met vrijmoedigheid kunnen wij dit boekje aanbevelen. Het is in onze tijds-

omstandigheden zeer geschikt voor onze kinderen. De Schrijfster teekent met levendige kleuren de ellende van den oorlog, maar laat ook uitkomen, hoe de Heere op wonderlijke wijze voor zijn volk zorgt. Ook wijst zij op den vrede des harten, die troost te midden van elke beroering en smart.

Om het actueele van den inhoud en de uitnemende strekking, welke in de duisternis van den bangen tijd, dien wij beleven, een heldere lichtstraal doet vallen, verdient dit mooie boekje alle aanbeveling.

Boekjes van 25 cent.

Met geïll. omslag en twee gekleurde plaatjes.

- 94. De kroon des levens. De marteldood van Angelus Marula en Guido de Brès,** *verhaald* door P. J. KLOPPERS. Derde druk. Geïll. omslag in kleuren en twee zwarte plaatjes. 47 bladz. Prijs 25 cent.

Twee verhaaltjes in één boek. De titel geeft den inhoud aan. Het eerste is het best geschreven en beantwoordt ook het meest aan den titel. Het schetst het lijden en den geloofsmoed van Merula. Het tweede geeft den strijd bij Austruweel, het beleg van Valenciennes en zegt dan als terloops op de laatste drie bladzijden nog iets van Guido de Brès. Het geheel is daardoor te veel ineengedrongen. De geschiedenis van Merula zal meer indruk maken, dan het tweede verhaal over Zuid-Nederland en Guido de Brès. Dit dunkt ons voor kinderen wat te hoog. Ook is het onduidelijk. De oplettenheid, die het van zijn lezers eischt, is onbestaanbaar met een onverdeeld genot. Het biedt wel bouwstof, maar geen gebouw.

De druk is helder, de stijl goed. De verhaaltjes zijn verdeeld in hoofdstukken met opschriften, wat een verdienste is.

Het weglaten van jaartallen op blz. 12, regel 1, schaadt aan de duidelijkheid. Onvertaald is de uitdrukking: *Ce sera moi, Nassau* (bladz. 38).

De uitvoering is onberispelijk. De in prachtige kleuren uitgevoerde omslag boeit ongetwijfeld het kinderoog.

Onze jeugd iets te verhalen van den geloofsmoed onzer voorouders, van hun lijden en hun strijd, maar ook van de kroon des levens, die ze naar 's Heeren belofte hebben ontvangen, is altijd een lofwaardig werk. Ook dit boekje werkt daaraan mede, weshalve we aan de strekking onze volkomen goedkeuring kunnen hechten en het ook gaarne aanbevelen.

- 95. Een Jobszegen,** door HERMAN. Tweede druk. Gekleurd geïll. omslag. 2 gekleurde plaatjes, 46 bldz. Prijs 25 cent.

Margaretha Engelhard, de dochter van eenen rijken koopman te Lubeck, is van haar jeugd af met beslistheid »de nieuwe leer« togedaan en wordt daarom door haar vader ontferd. Zij huwt een man, die met haar één is in het geloof, doch wordt na zes jaren reeds weduwe en vervalst met haar dochttertje in armoedige omstandigheden. Eene rijke tante, die haar vroeger ook verstiet, wordt, door Margaretha's geloofsvolharding getroffen, tot bekeering geleid. Zij vindt haar te Wittenberg weder en nu ervaart de jonge weduwe, dat de Heere zijn volk in den weg van getrouwheid niet beschaamt. De dagen van haar kommer en haar gebrek zijn nu voor goed voorbij.

Dit verhaal stelt het woord van Christus in het licht: „Wie verlaten zal heb-

ben vader en moeder en vrouw en kinderen om Mijntwil en om des evangelies wil, die zal alles beërven."

Zoo wel uiterlijk als innerlijk een schoon boekje, Het is eene levendige en boeiende vertelling, die wij van harte aanbevelen. Onze kinderen zullen haar met graagte lezen. Pittige stijl. Heldere druk. De plaatjes zijn duidelijk en scherp van teekening. Inzonderheid de illustratie op den omslag is een lust voor het oog. Tegenover de zachte tinten van dat plaatje steekt de scherpe kleurenmengeling der andere plaatjes wel wat veel af. Toch vinden wij deze ook heel mooi. Dit schoone boekje zal op zijn tweede rondreis zich zeker weer vele vriendjes en vriendinnetjes maken.

Boekje van 30 cent.

Geïll. omslag. Gecartonneerd en twee gekleurde plaatjes.

- * 98. **Het verwaarloosde meisje.** Een Rotterdamsche vertelling, door JOHANNA BREEVOORT. Geïll. gekl. omslag. Gecartonneerd. 2 gekl. plaatjes. 56 bladz. Prijs 30 cent.

Mevrouw Winkelmans ontmoet op straat in Rotterdam een verwaarloosd kind, Nella. Haar vader is weduwnaar, bij wien „Rooie Griet“ een slecht mensch, zooveel als huishondster is. Nella wekt Mevrouw's medelijden op. Zij krijgt wat eten en drinken, schoone kousen en een manteltje. Maar een dag of wat later zet „Rooie Griet“ dit om in jenevercenten. Mevrouw W. besluit in overleg met haar man, dit gezin uit zijn hopeloozen staat te redden. „Rooie Griet“ loopt gelukkig weg en laat Nella's vader in den steek. Vader en Nella komen nu bij fatsoenlijke menschen in den kost en vader bij mijnheer W. in 't werk. Vader staat op tot een nieuw leven. De Kerstfeestviering maakt een machtigen indruk op 's mans gemoed. Een eenvoudig, schoon verhaal, soms zelfs aandoenlijk.

De strekking is uitnemend. Het boekje toont de ellende, die het gevolg is van den afval van God en de daarmede samenhangende drinkgewoonten en ongeregeldheden. Tegen dien somberen achtergrond komt goed uit de vrucht der dienende liefde om Christus' wil. We treffen hier geen praatgodsdienst aan, maar een praktisch Christendom, dat niet nalaat zegen te verspreiden.

We wenschen dan ook, dat dit boekje in vele verwaarloosde gezinnen komt en den weg tot verbetering mag wijzen.

Taal en stijl zijn behoorlijk verzorgd. De correctie liet te wenschen over.

Bl. 24, Greta, in plaats van Nella. Bl. 25, uitging, i. p. v. ontging. Bl. 29, ter, i. p. v. te, enz.

Of we geheel voldaan zijn? Helaas, neen, want van hartgrondig berouw, schuld belijden voor God, door de wederbarende genade des Heiligen Geestes, vernemen we niets. De kenmerkende heilsfeiten komen niet tot hun recht.

Het „opstaan tot een nieuw leven“ van Nella's vader gaat zoo maar in eens.

Als Nella niet beter wordt van haar ziekte, zal ze altijd bij den Goeden Herder zijn. (blz. 46).

Een der recensenten schreef bij deze uitdrukking, wijl zij in het verhaal volstrekt niet gemotiveerd wordt, de vraag: „Zoo maar?“

Is wat water- en melkachtig. Doch om de uitnemende strekking, en de overigens vele goede eigenschappen, die dit verhaal der bekende Schrijfster heeft, durven wij het wel aanbevelen. Onder 's Heeren zegen, kan hot in menig ver-

waarloosd gezin een groote roeping vervullen. Daarom doet het ons waarlijk leed, dat wij het niet met meer warmte kunnen aanprijzen.

Bookjes van 35 cent.

Met geïll. of zwarte omslag. Gecartonneerd en twee gekleurde plaatjes.

- * 106. **De landweerman van Veelust.** Een verhaal uit de mobilisatie van 1914, door P. A. SPARENBURG JR. Geïll. omslag. Gecartonneerd. 2 zwarte plaatjes. 61 blz. Prijs 35 cent.

Dit boeiend verhaal heeft de verdienste »up to date« te zijn. Het handelt over Nederlands mobilisatie in 1914. Een jonge, ijverige boer, levende uitsluitend voor zijn boerdertj, moet als landweerman Harer Majesteits mobilisatiebevel opvolgen; uit zijn werkkring weggerukt, komt hij, te midden van zijn soldatenleven en door bemoeiingen met Belgische vluchtelingen in aanraking met een godvreezend echtpaar. Langzamerhand wordt hij van het zondige in zijn vroeger leven overtuigd en bekeert hij zich van harte tot God.

Om de duidelijke en levendige beschrijving van drieërlei feit, dat in ons land diepen indruk gewekt heeft, nl. den angst op 31 Juli en 1 Aug., het bombardement van Antwerpen en de aankomst der Belgische vluchtelingen, zal dit boekje zeker opgang maken. Jammer, dat het veel te vluch'ig bewerkt is. Vooral in de teekening van natuurtafereelen en bijzondere episoden schiet het tekort. Taal, stijl en correctie zijn slordig. Enkele voorbeelden uit de zeer vele: Pag. 7: *Na zijn dienstplichten te hebben vervuld, keerde hij weer huiswaarts, na eerst te zijn overgegaan bij de landweer.* Zulke oninogelijke zinnen komen telkens weer voor. Voorts: *ligt*, voor *licht*, bl. 27; *grenzen*, voor *grens*, bl. 49; *naamlooze*, voor *namelooze*, bl. 59; waar, voor daar, bl. 61. En wat zal een boerenjongen zeggen van *opgevangen* paarden? Waarom toch geen vruchten *dragen* in plaats van *afwerpen*?, bl. 4. Waarom in een kinderboek woorden als Panslavisme?, bl. 31.

Wat den inhoud en het doel van dit verhaal aangaat, kan het niet anders dan geprezen worden. En om zijn actualiteit, en om zijn uitnemende strekking, dat God de harde benauwing dezer tijden gebruikt, om afgedwaalden weer terug te brengen tot Zijn dienst. De figuur van den timmerman Jansen is, als een man van echt-christelijke wijsheid en godzaligheid, niet onverdienstelijk geteekend. De bekeering van den landweerman, door middel van den eenvoudigen timmerman, bij wien hij in Brabant is ingekwartierd is gezond schriftuurlijk. Ondanks de genoemde gebreken, kunnen wij dit boekje gerustelijk aanbevelen. 't Is vooral voor jongens van 10-13 jaar bijzonder geschikt.

107. **Onder de leiding Gods.** *Uit het leven van een Savoyaard.* Tweede druk. Naar het Fransch van LEFRAY ALPHONSE, door P. C. MONDRIAAN SR. Gekl. geïll. omslag. Gecartonneerd. 2 gekleurde plaatjes, 63 bladz. Prijs 35 cent.

Jozef Charlano moet met andere Savoyaards op jeugdigen leeftijd zijn arm vaderland verlaten, om elders in zijn levensonderhoud te voorzien. Hij komt bij een schoorsteenveger en opkooper van afval te Parijs, die hem alles behalve liefderijk behandelt. Als hij eens slecht gekleed, hongerig en van koude bibberend, langs de straat loopt, ontfermt een werkman. Varol, zich over hem. Hij geeft hem de helft van zijn boterham en voorziet hem van schoenen. In Jozefs

hart heeft de Heere vroeg reeds het zaad der genade gestrooid, zoodat hij de hulpe Gods op al zijn wegen ernstig behoeft.

Door de zorg van zijn tweeden meester, die hem beter behandelt dan zijn eerste, komt hij als bediende in een ijzerwinkel. Daar zijn patroon geen kinderen heet wordt hij later deelgenoot in zijn zaak, zoodat hij een welgesteld man wordt. Zijn moeder komt nu ook te Partjs bij hem wonen. Hij vindt later Varol, zijn weldoener, terug, wien hij, door hem een plaats te geven in zijn winkel, den tol der dankbaarheid betaalt.

Een boeiend verhaal, in zeven hoofdstukken, met opschriften, verdeeld. De jeugd, wij zijn er zeker van, zal bij de lezing genieten. Op bladz. 27 worden de woorden van Psalm 72: »Na het zure geeft Hij 't zoet«, de woorden van een versje genoemd. Een zin als op bladz. 34 met drie gedeelten van versjes er in, kan een kind moeilijk begrijpen. Voorts is het ons een raadsel, hoe een »godvreezende« en »biddende moeder« haar kind van zich kan laten gaan, nog wel uit Savoye naar Frankrijk. Doch deze dingen schaden niet aan den indruk, dien het geheel maakt. Op aandoenlijke wijze wordt in het verhaal bevestigd: »In zes benauwdheden zal Hij u verlossen en in de zevende zal u het kwaad niet aanroeren.« Job 5 : 19. Zonder aarzeling bevelen wij dit boekje aan.

Dit verhaal boeit in die mate, dat de jeugdige lezer, als hij het uit heeft, wel dadelijk weer van voren af kan beginnen

Boekje van 45 cent.

Met geïll. omslag. Gecartonneerd en drie zwarte plaatjes.

- * 134. **Kwaad met goed vergolden**, door B. GOSLINGA. Geïll. omslag in kleuren. Gecartonneerd. 2 zwarte plaatjes. 96 blz. Prijs 45 cent.

Dit is een eersteling van een jeugdig Auteur, die wij hartelijk welkom heeten. De bedoeling van dit boekje is, den kinderen in te prenten, dat zij kwaad met goed moeten vergolden. Piet van Veen is de zoon eener weduwe, die nog een zoonkje heeft, dat verlamd is aan de voeten en eene oudere dochter, die dient. Hoewel ze het niet ruim hebben, daar de moeder alles verdienen moet, leven ze gelukkig, wijl de vreeze Gods in het gezin woont.

Hein Ribbers is een ondeugende jongen uit een huisgezin, dat door dronkenschap van den vader is verarmd. Dit gezin leeft zonder God in de wereld, hoewel de vader anders opgevoed is. Hein plaagt Piet telkens en gooit eenmaal het lamme jongetje met een steen. Piet wil zich wreken, maar zijn moeder leert hem, dat hij kwaad met goed moet vergolden en vertelt de gelijkenis van den ontarmhartigen dienstknecht. Op weg naar de Zondagsschool heeft Piet gelegenheid om Hein, die in nood is, te helpen. Dit heeft zegenrijke gevolgen. De Zondagsschoolonderwijzer komt met het gezin in aanraking op den avond van het Kerstfeest en er heeft een heele omkeering plaats. Ook Hein, door Piets handelwijze getroffen, wordt veranderd. De inhoud is zeer eenvoudig en beweegt zich vooral om de Kerstfeestviering der Zondagsschool.

Naar het uiterlijk is dit werkje keurig verzorgd. Een net gecartonneerd bandje met een gekleurde plaatje op den omslag. Binnenin nog twee illustraties in zwartdruk. Het verhaal is verdeeld in 7 hoofdstukken met opschriften en een »besluit«. De vertelling is, als het gegeven zelf, eenvoudig, doch loopt tamelijk vlot. Wat rijker inhoud, had er meer levendigheid aan gegeven. Niet mooi zijn de samentrekkingen, die gedurig voorkomen, als: makkelijk, mogelijk, vriendlijk,

aantreklijk, aansteeklijk, taamlijk, vreeslijk, in plaats van makkelijk, aantrekkelijk, enz. Behoort dat soms ook tot de nieuwe spelling?

De correctie had beter kunnen zijn. Zie b.v. onderrchrift van 't 1e plaatje »duwd(e)«; bl. 36 Zondagsavonds, moet zijn 's Zondagavonds; bl. 53 vraag (graag); bl. 71 bij de(n) ingang; onderrchrift 2e plaatje: kondigd(e) aan; bl. 73 de(n) gelukkigste(n); bl. 77 weervaren (wedervaren); bl. 87 Weduwe (weduwe); bl. 93 Moeder (moeder). 'Telkens wordt »nee« (neen) gebruikt. En op bl. 93 »Hij was toen nog een kind geweest«, moet zijn: »hij was toen nog een kind«. Overigens is de taal goed.

De strekking wordt door den titel aangegeven: Men moet kwaad met goed vergelden, en behoort zijn vijanden lief te hebben. Op onze schuld tegenover God wordt gewezen en ook op den eenigen Zaligmaker. Eenvoudig en duidelijk wordt het Evangelie van Gods genade in Christus voorgesteld. Dit is een groote verdienste, waardoor het verhaal zich van veel andere gunstig onderscheidt.

Voor de jongere leerlingen bevelen wij dit boekje gaarne aan.

Boekje van 50 cent.

Met geill. omslag. Gecartonneerd en drie gekleurde plaatjes.

* 145. **In den Levensstrijd**, door ZEELANDIA. Geill. gekl. omslag. Gecartonneerd. 2 gekleurde plaatjes. 130 blz. Prijs 50 cent.

De familie Harmsma is een arm visschersgezin, in de duinen wonend. De moeder sterft, de vader komt, naar men denkt, op zee om, want wrakhout van zijn schip drijft aan. Steven, de zoon, gaat den verkeerden weg op, verwondt een ander en vlucht, meenend, dat hij een moord heeft begaan. Moeder Harmsma heeft een broer, wien het zeer goed is gegaan, maar die naar de familie H. niet omziet. Greet, de dochter van Harmsma, komt bij haar oom als naaister. Haar nichtje hecht zich zeer aan Greet, hoewel de ouders van het nichtje daar sterk tegen zijn. Het nichtje wordt ernstig ziek, als de omgang met Greet wordt verboden. De dokter laat Greet roepen en het komt tot een verzoening. In denzelfden tijd komt er een brief van Steven, die na veel zwerven te Hamburg is gekomen en daar zijn doodgewaanden vader heeft ontmoet. Alles komt dan ten slotte goed terecht.

Het eerste hoofdstuk, met zijn wat gezwollen stijl, schijnt door een ander geschreven dan de overige, die bijna zonder uitzondering goed kinderlijk zijn. Er is in 't boek zeer veel actie. Een ingewikkelde historie, niet gemakkelijk in kort bestek weer te geven. Ook hier en daar zeer »treffende«, doch eenigszins ongebeurlijke tooneeltjes. Maar er is ook veel schoons in. O. a. de strijd van den ouden Harmsma om oom Barends niet toe te rekenen, dat hij 't gezin van zijn zoon op alle manieren vertrappt. In 's Heeren kracht overwint hij zijn stugge natuur. Al is het ook, dat Zeelandia de fantasie te veel heeft laten spelen, zoodat o. i. het boekje te romantisch en kunstmatig karakter vertoont, wijl de ontknooping buiten het gewone leven ligt, toch hebben we dit verhaal met genoegen gelezen.

't Boekje is pakkend geschreven, en in de religieuse beschouwingen zuiver Gereformeerd. We zien hier, hoe God de zijnen door diepe wegen brengt, waar ze wezen moeten. 't Is hier niet een plotselinge overzetting, maar een natuurlijke ontwikkeling door verootmoediging, waardoor het hoogmoedig bestaan langzamerhand een knak krijgt, tot het ten slotte gebogen en gebroken wordt. Goed

komt uit, dat in eigen kracht niets is te bereiken, maar dat dan veeleer zonde op zonde volgt. Ook is er van schuldbesef ernstig sprake. Misschien staat de tijdelijke uitredding wel iets te veel in het middelpunt.

De uitvoering is evenals die van al Bredée's beekjes, in één woord keurig.

't Is ons een vreugde, dat wij ook dit boek van Zeelandia, die reeds herhaaldelijk schoone werkjes gaf, van harte mogen aanbevelen.

Bij dezen Uitgever is ook verschenen:

Jaarboekje voor de Zondagsscholen

1916. Tweede jaargang.

Deze uitgave zal zeker weder met blijdschap worden begroet. Zij voorziet in een behoefte. Het Jaarboekje geeft door zijn rijken inhoud licht over den belangrijken en schoonen arbeid der Zondagsschool. Het biedt velerlei raad en besturing, en wil gaarne een vademecum zijn voor den Zondagsschoolonderwijzer. Een zakboekje en een notitieboekje.

De lijsten voor het Zondagsschoolbezoek, voor de adressen der kinderen en voor het huisbezoek, kunnen dienstbaar zijn om de organisatie van den arbeid te versterken. Dit is een zaak van groote beteekenis.

Het Jaarboekje teekent het stadium, waarin de Zondagsschool zich bevindt. Het wil voor den arbeid der Zondagsschool propaganda voeren, en de organisatie van het werk bevorderen.

Wij hopen, dat dit Jaarboekje burgerrecht verkrijgen moge. Het beveelt zich om verschillende redenen zeer aan. Het formaat is handig. Wijl het vrij wat grooter is dan dat van den eersten jaargang, biedt het meer ruimte voor het invullen der lijsten. Daardoor is het voor het gebruik veel verbeterd. De lettertype is duidelijk. De rood linnen omslag geeft er stevigheid aan. De inhoud is rijk aan leering en besturing. De prijs is 35 cent. Elk Zondagsschoolbestuur moest aan al de onderwijzers zulk een Jaarboekje uitreiken.

Bij bestelling van 10 of meer exemplaren zal misschien wel prijsvermindering worden gegeven.

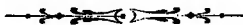
Wij wenschen den Uitgever een ruim debiet toe. Nu de omvang van het Zondagsschoolwezen steeds krachtiger toeneemt, is zulk een Jaarboekje een eisch der omstandigheden.

Wij drukken hier de inhoudsopgaaf volledig af. Deze zal ongetwijfeld velen uitlokken, om zich zulk een boekje aan te schaffen.

INHOUD.

In contact met Gods Woord. Kalender. Het gebed op de Zondasschool. Moeilijke onderwerpen. Het lied op de Zondagsschool. Kerstfeestviering op de Zondagsschool. Trouw aan Oranje. Als een klare beek. De Zondagsschool en de Christelijke dagschool. De Zondagsschool en de Zending. Losse gedachten. De staf des geloofs. Lijst der kinderen. Lijst van het Zondagsschoolbezoek. De arbeiders zijn weinige. Dubbele hulp. Alleen belydende leden. Wie de beste onderwijzers zijn. Anderen aan het werk zetten. Het belang der opleidingsklassen. Denk[?] aan de schakels. Bijbelverspreiding. Losse gedachten. Lijst voor het huisbezoek. Wat men bij het huisbezoek kan ontmoeten. Wat de Zondagsschool een ongeloovige waard was. Het kwaad zit van binnen. Goed begrepen.

Getrouw tot den dood. Neutraal. Beschamend en Bemoedigend. Hoe Jan „er in” zat. Een mooi Kerstverhaal. Nooit vakantie Losse gedachten. Jezus is de zielenherder.

Uitgave van A. GEZELLE MEERBURG te Heusden.

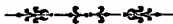

Kerstzangen in oorlogstijd. Zestal kerstliederen voor Zondagsschoolgebruik. Op bekende wijze, door R. VAN MAZIK. *Rotterdam.* Prijs 5 cent. 25 ex. f 1,—; 50 ex. f 1,75; 100 ex. f 3,—; 250 ex. f 5,—.

Dit bundeltje wil in een zestal liederen wijzen op de beteekenis van het Kerstfeest, het geboortefeest van den Vrededorst, in een oorlogstijd als de onze. Het denkbeeld verdient ten volle waardeering en ook de uitwerking is over 't algemeen loffelijk. 't Eerste lied is een loflied ter eere Gods voor Zijn bewarende hand over ons volk, maar vooral voor de groote liefde ons bewezen, in de geboorte van het Kindeke van Bethlehem. Dan volgen: „Vrede op aarde“, „Strijd en Vrede“, „'s Heilands geboorte“, „Bethlehem“, „Danklied“. Rijm en maat zijn over 't algemeen vloeiend. De toon, die uit de liederen spreekt is warm, vooral die van het „Danklied“. Al zal het den kinderen niet meevallen, de versjes te leeren, omdat ze soms wat groot zijn, ze zullen ze zeker mooi vinden. De bekende wijzen, zullen hun den weg gemakkelijker maken.

We verblijden ons met dit bundeltje echt Christelijke tijdzangen en bevelen het hartelijk aan. 't Is een goede gave van een bevriende hand, die door zijn „Engelenzang“ en door zijn interessante bijdrage in „De Zondagsschool“ over *Assistenten*, bij de „Jachinieten“ gunstig bekend is.

Wij wenschen den Schrijver en Uitgever een zeer ruim debiet toe.

SCHEURKALENDERS.

Is de Zondagsschool een der voornaamste instellingen voor den arbeid der Evangelisatie, des scheurkalender is een der voortreffelijkste middelen bij het evangelisatiewerk. Voortreffelijk, omdat het zulk een veelzijdig middel is. Hij spreekt op drievoudige wijze: door zijn sierlijk schild, door de korte verklaring van den dagtekst en door zijn verhalen aan de achterzijde. En hij doet dat van dag tot dag, heel het jaar door. Niet alleen de ouders, ook de kinderen waardeeren zulk een kalender, die door zijn meestal kleurig schild het oog bekoort en in zijn verhaaltjes zich dikwijls rechtstreeks tot de kinderen wendt.

Wij achten het zeer aan te bevelen, aan de oudste leerlingen uit huisgezinnen, die van God en Zijn Woord vervreemd zijn, een scheurkalender uit te reiken. Daardoor treedt een boodschapper van goede tijding in vele huisgezinnen binnen. Door zijn telkens wisselende blaadjes

wordt de vergankelijkheid van het leven gepredikt, doch al die blaadjes zoowel die uit de eerste als die uit de laatste maand des jaars, verkondigen het Woord Gods, het eenige blijvende te midden van al het vergankelijke in dit leven.

Wij verblijden er ons van harte in, dat wij ook thans weder een drietal scheurkalenders mogen aanprijzen. Wij hopen, dat vele Zondagsschoolbesturen er een ruim gebruik van zullen maken. En wij zijn er dankbaar voor, dat de Uitgevers hun kalenders voor verspreiding op de Zondagscholen tot zeer lagen prijs verkrijgbaar stellen. Wij hopen, dat zij tot zeer vele huisgezinnen hun weg zullen vinden. Daarvan mag onder 's Heeren zegen kostelijke vrucht worden verwacht.

Wij bespreken ze in de orde, waarin ze door ons zijn ontvangen.

1 Uit de Fonteynen des Heils. Woorden des levens voor iederen dag des jaars, door Ds. W. H. Oosten. Uitgave van W. KIRCHNER te Amsterdam.

Het schild bevat een driedelige voorstelling. Het middenstuk is Jacobs belofte bij Bethel, naar Harold Copping.

Een gelukkige keuze. Het leven toch is een pelgrimsreis. Gelukkig, wie op zijn weg God ontmoette, die zal te midden van de moeiten des levens menigen steen, die met lofprijzen van 's Heeren hulp spreekt, kunnen oprichten. Aan de rechterzijde is op liefelijke wijze Psalm 23 : 1 uitgebeeld. Die een Bethel in zijn leven kent, heeft een trouwen leidsman voor heel zijn levenspad in den Heere. Hij zal, trouwelijk geleid, met blijdschap zijn weg bewandelen, gelijk het linker plaatje aanwijst, dat door het onderschrift Jesaja 12 : 3 wordt verklaard.

De drie voorstellingen in zachte kleuren uitgevoerd, vormen te zamen één geheel: Welzalig is hij, die den God Jacobs tot zijn hulpe heeft. Aan dit sierlijke schild paart zich een deugdelijke inhoud. De voorzijde der blaadjes bevat een eenvoudige, ernstige overdenking over een of ander Schriftwoord. De achterzijde geeft verhalen en versjes. Vol afwisseling en rijk aan nuttige lessen.

Wij bevelen dezen Kalender weder van harte aan. De prijs per exemplaar is 40 cent; 25 ex. à 30 ct; 50 ex. à 25 ct; 100 ex. à 22 ct.

De Premie is het bekende werk: **Tot arbeid geroepen**, door M. VAN DER STAAL, dat in tweeden druk verschijnt. De omslag heeft een zeer sprekend karakter, door zijn zinrijke illustraties.

Beide de Auteur en zijn boek zijn wel bekend. De heer van der Staal is op het gebeid der Evangelisatie een man van ernstige praktijk. Een verdienstelijk arbeider. Hij bepleit in dit boek de noodzakelijkheid van den arbeid der Evangelisatie, inzonderheid in de groote steden. Hij doet dit in den vorm van een verhaal, waarin hij den lezer allerlei typen van verdoolde geestelijk verwaarloosden doet ontmoeten. Van de duisternis en ellende, die in Rotterdam's achterbuurten heerscht, vertelt hij op boeiende, vaak ontroerende wijze. Zonder het met woorden te zeggen, geeft hij ons verschillende methoden te zien van evangelisatiewerk. De rijke inhoud van dit boek bedoelt slechts één gedachte: het roept op tot arbeiden in den wijngaard des Heeren. Waarlijk een hoogst nuttig en zeer ernstig boek.

Laten vooral ook de Zondagsschoolbesturen van dit boek nadrukkelijk kennisnemen. 't Biedt hun een leerschool en een oefenschool. De indeeling van het verhaal bewijst dat reeds. Het eerste deel heeft tot titel: Voorbereiding; het tweede deel: Het arbeidsveld; het derde deel: Het werk aanvaard; het vierde: De roeping verstaan.

Wij bevelen dit schoone boek met warmte aan. Er is tegenwoordig allerwege een drang tot Evangelisatie. De oogen gaan steeds meer open, voor den schreien-

den nood der duizenden en tienduizenden om ons heen, die van God en Zijn Woord geheel vervreemd zijn. Menigmaal ontvangen wij brieven, waarin ons gevraagd wordt om raad, hoe het werk begonnen en voortgezet worden moet. Wij zouden zeggen: laat allen die aan dezen arbeid zich wijden, met nadruk dit boek lezen. Het zal zich een goede en ervaren gids voor hen betoonen.

In de keuze dezer Premie herkent gij den Uitgever als lid van het comité voor Gereformeerde Evangelisatie.

2. Gezelle Meerburg's Christelijke Volks-scheurkalender voor 1916.

Ook deze Kalender is een oude en goede bekende, die met blijdschap zal worden ontvangen, en naar wiens woorden men gaarne hoort.

Het schild stelt in frissche kleuren en sprekende beelden voor. Exodus 12 : 13. Ge ziet daar een Israelietisch huisvader, die het bloed van het Paaschlam strijkt aan de posten der deur. Zijn vrouw en de kinderen zijn daarvan getuigen. En zeer aantrekkelijk is het knaapje, dat met levendige belangstelling, de beide handen op den rug, het werk van zijn vader beschouwt.

Een diep ernstige vermaning brengt dit mooie schild tot elken huisvader, om toch zijn zware verantwoording als hoofd des gezins te verstaan. Het richt voortdurend de vraag tot ons, of wij al reeds leerden schuilen achter het bloed, dat alleen verzoening en behoudenis aanbrengt. Aldoor richt deze kalender de beslissende vraag tot u: Draagt uw huis en uw deur óók het teeken des bloeds?

De voorzijde der blaadjes bevat, behalve de opgave van datum, zon en maan, een dagtekst met een eenvoudige, maar degelijk bijschrift. De achterzijden geven verhalen, raadsels, in rijke verscheidenheid en afwisseling.

Wij bevelen dezen Kalender met warmte aan. Hij spreke dag aan dag zijn ernstig woord in zeer wijden kring, tot zegen voor velen. De prijs is 40 cent. Bij getallen minder.

3. Gereformeerd tractaatgenootschap „Filippus“. Scheurkalender voor het jaar 1916. Uitgever F. P. D'Huy te Middelburg.

Altijd heeft deze Kalender een degelijk en voornaam aanzien. Het schild geeft de voorstelling der verhooring van de slang door Mozes in de woestijn, met Num. 21 . 9b als bijschrift ter rechterzijde van het schild.

Voortreffelijk is het in een tijd van zooveel wonden en ellenden als de onze, met nadruk te wijzen op de eenige, maar ook afdoende artseneij.

Het geheel ziet er keurig uit.

De teksten zijn met zorg gekozen, de bijschriften kort en degelijk, en de verhalen aan de keerzijde leerzaam en aantrekkelijk. Aan de stem van het Woord Gods worden ook hier stemmen uit de geschiedenis van het vaderland en van de zending, alsook stemmen uit de dagelijksche ervaring gepaard.

De prijs is 40 ct. Aan Zondagsschoolbesturen wordt aanzienlijke vermindering toegestaan.

De Premie is een belangrijk boek van heldere en degelijke Schriftuitlegging. Zij draagt tot titel: **De Bergrede van onzen Heere Jezus Christus**, uitgelegd door Ds. L. S. JONGSMA.

Op goed papier, met flinke letter gedrukt, beslaat dit boek 207 blz.

Mattheus 5—7 wordt er in behandeld in 33 hoofdstukken zonder opschriften.

Dit laatste vinden wij jammer. Zulk een opschrift geeft dadelijk een uitgangspunt en een rustpunt.

Dat de nagedachtenis van Ds. JONGSMA, ook door dit kostelijk boek nog voor velen ten zegen moge zijn.

De prijs van „Filippus“ Kalender met Premie is f 1.—.

Worde het goede zaad des Woords door een ruime uitdeeling van deze scheurkalenders heinde en verre verspreid. Ook voor het Christelijk gezin is een goede scheurkalender een beteekenisvolle zaak, wijl hij de huiselijke godsdienstoefening krachtig versterken kan. En aan versterking van den huiselijken godsdienst hebben wij vooral in onzen tijd, zoo vol afleiding en verstrooiing, dringende behoefte.

Hiermede zijn wij aan het einde gekomen van onze jaarlijksche boeken-schouw. Met dankbaarheid mogen wij uitspreken, dat deze arbeid steeds meer wordt gewaardeerd. Ook nu ontvangen wij herhaaldelijk brieven, waarin ons gevraagd wordt, of de Boekbeoordeeling toch spoedig verschijnen zou. Dezen zomer ontmoetten wij op een der Zeeuwsche dorpen een Zondagsschool-onderwijzer, die zeide, dat zelfs zijn boekhandelaar ten aanzien van de boekjes, dien hij hem ter inzage zond, met Jachins verslag rekende: Het pakket, dat hij ontving, bevatte alleen boekjes, die door »Jachins «commissies waren aanbevolen.

Een ander onderwijzer betuigde ons zijn dankbaarheid over het bewerken der Boekbeoordeeling.

»Toen ik«, zoo schreef hij, »vóór jaren mij als secretaris de zorg toevertrouwd zag voor de Kerstfeestviering met 1000 kinderen, moest ik ieder jaar de uitgaven van Callenbach lezen. Voor ijver en toewijding van menig onderwijzer had ik niets dan lof, maar de menschen konden absoluut geen boekjes lezen. Er was geen tijd voor! En omdat ik er geen vrede meê kon nemen, om maar allerlei uit te deelen, las ik.

»In allerlei snipperuren, de heele maand November, en dan maakte ik mijn aantekeningen, en in December wist ik, wat in de 50 à 60 uitgaven werd aangeboden. Dan moest er geschift, en iedere klas het behoorlijk aantal hebben. En dan vroeg men mij nog nadere bijzonderheden. Gelukkig, dat men mij later op Jachin's arbeid opmerkzaam maakte, al was het voor mij meer dan eens een voldoening op te merken, dat Jachin boekjes afkeurde, die ik eveneens op zij had gelegd.

»Thans lees ik die werkjes niet meer. Ik ga op Jachin af. Maar omdat ik weet wat aan dat beoordeelen vastzit, heb ik voor dien eenvoudigen arbeid ook een soort van eerbied.«

In No 50 van »de Bazuin« schreef ons hooggeacht commissielid Ds. C. LINDEBOOM van Amsterdam een artikel over Jachin's Boekbeoordeeling. Wij zijn hem daar dankbaar voor. Als wij de korte recensie's der nieuwe Zondagsschooluitgaven, welke de groote bladen gewoon zijn te geven, nagaan, dan zeggen wij niet te veel, dat onze Zondagsschoolbesturen daaraan weinig hebben. In vele gevallen is het bloot een opsomming der titels.

Terecht schrijft Ds. LINDEBOOM in het genoemde artikel: »De «leestafel« onzer Christelijke dag- en weekbladen brengt hen (n.l. de Zondagsschoolbesturen en onderwijzers) ook niet veel verder. Er verschijnt zooveel,

dat door hen *beoordeeld* moet worden, dat zij in den regel volstaan met de groote bezending Kerstuitgaven eenvoudig *aan te kondigen*. Dit kan niet anders. Indien zij alles wilden lezen, zou stellig hunne recensie vele weken te laat komen.

»Sinds tal van jaren wordt daarom door de Gereformeerde Zondagschoolvereeniging »JACHIN« deze zaak met ernst en toewijding ter hand genomen. Zij draagt zorg, dat de nieuwe boeken en boekjes één voor één worden gelezen en beoordeeld.«

Het is de redactiën onzer bladen dus niet euvel te duiden, dat zij geen breedere recensie der Zondagsschoolboekjes geven. Toch spreken wij over één ding onze bevreemding uit, n. l. dat zij in hun korte bespreking niet verwijzen naar »JACHIN's« Boekbeoordeeling. Zoo deed »*Hollandia*« eens. En ook de »*Amsterdamsche Kerkbode*«. Wij zouden echter zoo gaarne wenschen, dat dit meer, dat dit geregeld geschiedde. Dit zou van groote beteekenis zijn. Het kon ten gevolge hebben, dat »JACHIN's« Verslag in wijder kring bekendheid kreeg en alzoo zou er ook door christelijke ouders meer vraag naar gedaan worden.

»Wij raden«, zoo zegt Ds. LINDEBOOM, »ieder, die op het naderend Kerstfeest kinderen met een boekgeschenk wil verblijden, ernstig aan, »JACHIN's« Boekbeoordeeling vooraf te raadplegen«.

De luttele prijs van 15 cent stelt ieder in staat zich het Verslag aan te schaffen.

Overigens erkennen ook wij met blijdschap dat ook van de zijde der Uitgevers, aan den bloei der Boekbeoordeeling krachtig wordt meege- werkt. Opdat het werk der recensie niet haastig zou moeten geschieden, maar rustig kan worden gedaan zenden zij reeds vroeg in het jaar de eerste collectie der nieuwe uitgaven ons toe. Zoo kan deze omvangrijke arbeid steeds gemakkelijker en ook steeds beter worden verricht.

Nu blijven ons nog eenige plichten over, waarvan wij ons gaarne kwijten.

Namens de Gereformeerde Zondagsschoolvereeniging »JACHIN« betuigen wij den H.H. Uitgevers hartelijk dank voor de welwillende toezending hunner nieuwe uitgaven. Moge het blijken, dat ons Verslag ook voor hen tot voordeel is.

Hartelijk dank inzonderheid aan al de broeders Commissieleden voor de belangrijke diensten, ook nu weer trouw en vaardig aan »JACHIN« bewezen. Zij mogen er van overtuigd zijn, dat velen voor dezen hun arbeid met gevoelens van dankerkentenis vervuld zijn. Menigmaal ontvingen wij daarvan duidelijke bewijzen.

Hartelijk dank aan den Heer KOSTER voor de hulp, ons verleend. Aan de Uitgevers deelen wij mede, dat dit Verslag weder op ruime schaal wordt verspreid. Aan al de geabonneerden op de Toelichting, aan al de verspreide leden, aan al onze Afdeelingen, aan al de bij »JACHIN« aan-

geslotene Corporatiën, aan al onze Correspondenten, en ook aan al de Commissieleden wordt het in een of meer exemplaren toegezonden. De oplaag bedraagt bijna 2000 exemplaren.

Evenals vorige jaren wordt het ook nu weder in den handel gebracht. Wie een ex. wenscht te ontvangen, wende zich tot de firma A. GEZELLE MEERBURG te *Heusden*. De prijs is 10 ct.; franco per post 15 cent.

Het Hoofdbestuur stelt gaarne weder eenige exemplaren van het Verslag voor H.H. Uitgevers beschikbaar, met beleefd verzoek, zoo goed te willen zijn, deze H.H. Schrijvers te doen toekomen. Het zou ons zeer verblijden, zoo zij van de recensies kennis wilden nemen. Misschien is de veronderstelling niet te stout, dat een enkele opmerking hier en daar ook hun wel eenige winste kan brengen. Met dankbaarheid voor de vriendelijke toezending, ontvingen wij onmiddellijk na het verschijnen der Voorloopige Lijst van al de goedgekeurde boekjes weder eenige present-exemplaren, om daarmede de behoeftige Zondagsscholen te verblijden.

Den Bestuurders van behoeftige Zondagsscholen verzoeken wij voor 5 *December* a.s. hun aanvraag om boekjes in te zenden aan den heer P. KOSTER te *Valthermond* in Drente. Deze is weder bereid, den arbeid der verdeeling van de present-exemplaren op zich te nemen. Een lastig werk, doch, dat hem alleszins toevertrouwd kan worden.

Bij elke aanvraag moet 25 *cent* gevoegd worden in postzegels, benevens een opgave van het aantal leerlingen der school of der scholen, waarvoor de aanvraag geschiedt.

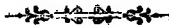
Verleden jaar zonden enkele Zondassscholen hun aanvraag *te laat* in. Alles was reeds verzonden. Laat men nu toch op den datum van 5 *December* letten. Dan zal men die teleurstelling zich besparen. Sommige Zondagsscholen vroegen wèl tijdig aan, maar verzuimden postzegels in te sluiten. Dat men daaraan toch denke. Het is al heel mooi, dat men een gratis-pakket ontvangt, daarbij ook nog *franco toezending* te verwachten, is wel wat erg.

Eindelijk brengen wij nog in herinnering, dat alleen *werkelijk behoeftige* Zondagsscholen voor deze uitdeeling in aanmerking komen.

En nu leggen wij de pen neder met de bede, dat de Heere de Zondagsscholen zegenen en de Besturen, alsook de onderwijzers, zalven moge, met zijn Heiligen Geest, om met ernst en blijmoedigheid hun arbeid der liefde te verrichten, tot eer van zijn heiligen Naam en tot uitbreiding van zijn heerlijk Koninkrijk.

Weesp, 19 November 1915.

J. P. TAZELAAR.

Uitgaven van de Geref. Zondagsschoolvereniging „JACHIN.”

OFFICIËEL ORGAAN.

De Zondagsschool.

Tijdschrift ter bespreking van de belangen der Geref. Zondagsscholen.
Redacteur J. P. Tazelaar te Weesp.

Dit blad verschijnt maandelijks. Elke aflevering bestaat uit 6 pagina's, over 2 kolommen gedrukt. Prijs per Jaargang, franco per post bij vooruitbetaling, 60 ct.; 10 ex. f 5.25; 20 ex. f 9.—; 25 ex. f 10.87½.

Men abonneere zich bij den uitgever A GEZELLE MEERBURG te Heusden.

GEDENKBOEK.

Feestuitgave bij het 40-jarig bestaan van »JACHIN«, door J. P. Tazelaar. Met vele illustraties. Ruim 400 bladz. in sierlijken omslag.

De prijs van dit standaardwerk, dat voor elk die op het gebied der Zondagsschool meeleeft, bepaald onmisbaar is, bedraagt slechts f 1.15,

Er zijn echter nog vele Zondagsschoolbesturen, die geen Gedenkboek bestelden. Wij raden hun ernstig aan, zich een of meer exemplaren aan te schaffen. Het is te bekomen bij den Penningmeester, den Heer P. KOSIER te Valthermond.

Stel niet uit, want dan is het uitverkocht.

KALENDER MET TOELICHTING.

Kalender van de Geref. Zondagsschoolvereniging »JACHIN«, samengesteld door de Heeren Ds. DOUMA, Dr. F. W. GROSHUIDE en Ds. J. P. TAZELAAR.

In boekformaat of geperforeerde vellen, prijs 3 cent.

De **Toelichting** bij den kalender onder redactie van dezelfde Heeren. Prijs per jaargang (in driemaandelijksche afleveringen) franco per post 60 cent.

VEREENVOUDIGDE ROOSTER.

»JACHIN'S« vereenvoudigde Rooster is verschenen.

Wij raden al onzen Zondagsschoolbesturen aan, er kennis mede te maken. Op aanvraag wordt gaarne een ex. gratis toegezonden. In boekjesformaat met een voor kinderen zeer aantrekkelijken omslag of in geperforeerde bladen. Prijs 3 cent. Bij elk twintigtal, dat van dezen Rooster besteld wordt, ontvangt men *gratis de*

WENKEN VOOR DEN ONDERWIJZER,

bij dezen Rooster passende. Deze *Wenken* zijn ook afzonderlijk verkrijgbaar tegen 3 cent per ex.

Het Bestuur verwacht, dat van deze uitgave, die in een reeds lang bestaande behoefte voorziet, een ruim gebruik zal worden gemaakt.

BOEKJES.

Een vijftal stellingen in betrekking tot de Zondagsschool, door A. LITTOOIJ, Geref. Pred. te Middelburg. Prijs 10 ct.

Wat heeft de Zondagsschool gedaan en wat kan ze doen ter verbreiding van de kennis der Heilige Schrift? door Ds. A. LOOIS. Prijs 7½ ct.

Huiscatechisatie en Zondagsschool, door P. ORANJE, Hoofd eener Geref. School te *Amsterdam*. Prijs 7½ ct.

Waarom opgeheven? door Ds. J. P. TAZELAAR. Prijs 10 ct.

De Zondagsschool. *Een boekje voor de leerlingen der hoogste klassen*, met plaatjes, door Ds. J. P. TAZELAAR. Prijs 10 ct.

De Zondagsschool en de Christelijke lectuur (in aansluiting aan »Jachin's, werk), door P. ORANJE. Prijs 10 ct.

Het Genadeverbond en de Zondagsschool, door Ds T. Bos. Prijs 10 ct.

Hoe moet het Oude Testament op onze Zondagsscholen behandeld worden? door Dr. J. C. DE MOOR. Prijs 7½ cent.

Wat onderscheidt de Gereformeerde van de Methodistische Zondagsschool? door Ds. D. POL. Prijs 7½ cent.

De eeuw van het kind en het kind naar Gods Woord, door F. LETTINGA. Prijs 10 cent.

Het beste tuchtmiddel ook op de Zondagsschool, door A. JONKMAN. Prijs 10 ct.

Drie vragen beantwoord, door Ds. J. P. TAZELAAR. Prijs 10 cent.

Eenige wenken ter handhaving van Orde en Tucht op de Zondagsschool, door D. MULDER. Prijs 10 cent.

De Zondagsschool, een aangewezen middel in den Evangelisatiearbeid, door Ds. W. BREUKELAAR. Prijs 10 cent.

De opleiding onzer a. s. Zondagsschoolonderwijzers, door A. VERLEUR. Prijs 10 cent.

Op welke wijze behooren nieuwe Zondagsscholen gesticht en bestaande Zondagsscholen uitgebreid te worden, door Ds. G. WIELENGA.

De beteekenis van het Congres voor Gereformeerde Evangelisatie, door Ds. J. P. TAZELAAR.

De vertelling op de Zondagsschool, door ORANJE. Prijs 7½ ct

In zijn vorm van dezen Tijd. Openingsrede Algem. Vergadering, door Ds. F. W. GROSHEIDE. Prijs 15 ct.

De Zondagsschool naar en in den geest van Christus, door Ds. W. G. GISPFEN.
Zondagsschool en Vervolgklas, door Ds. J. P. TAZELAAR.

TRACTAATJES.

Een serie nieuwe Tractaatjes. 12 nummers. No. 1. De eerste Zondagsschool in ons land. No. 2. De kinderen door God geteld. No. 3. Bijna een moordenaar. No. 4. De gevonden geldbeurs. No. 5. Op het kerkhof te D. No. 6. Wat een moeder haar kind leerde. No. 7. Een kind, dat vroeg den Heere vreesde. No. 8. Bijna gered. No. 9. Een feest, dat in rouw eindigde. No. 10. Wat weet gij van den Heere Jezus? No. 11. De Bijbel en het Pistool. No. 12. Meer dan goud of zilver. Op gekleurd papier. Acht pagina's. Prijs 2 cts.; 100 ex. f1.50; 250 ex. 3.—; 500 ex. f5.50; 1000 ex. f10.—. Gesorteerd.

BELOONINGSKAARTJES.

Kaartjes No. 1, in pakjes van 500 kaartjes 50 cent.

Van de belooningskaartjes No. 1 is een nieuwe soort uitgegeven. Wij danken het nog aan de goede zorgen van onzen vorigen Penningmeester, wijlen Ds. LOOIS. Met goede smaak heeft hij het uitgekozen. In verschillende zachte kleuren uitgevoerd: rose, groen, geel, enz. geven zij den tekst door twee sierlijke randjes omlijst. De Schriftuurplaats is met duidelijke letter in het witte middenvakje afgedrukt. Ze zijn voor kinderen zeer aantrekkelijk en worden druk verkocht. De prijs per pakje van 500 is 50 ct. Ze zijn *iets* duurder dan de oude, maar *veel* mooier.

Kaartjes No. 2, in pakjes van 100 kaartjes 40 ct.

De nieuwe kaartjes No. 2 hebben inderdaad een bekoorlijk aanzien en zijn voor het kinderoog zeer aantrekkelijk.

Op zacht getinten ondergrond (in 6 verschillende kleuren verkrijgbaar) met een sierlijk randje omlijst, staat de tekst met bruine letter afgedrukt.

Aan de bovenzijde de naam »JACHIN« met flinke mooie typen. Rechts een Bijbelsch tafereeltje in vier teekeningen: 1. Jezus' intocht in Jeruzalem. 2. De Goede Herder en Zijn schapen. 3. Jezus de kinderen zegenend. 4. De wegleiding van Christus naar Golgotha.

Hoewel klein, zijn deze illustraties toch duidelijk en inderdaad fijn uitgevoerd. De prijs is dezelfde als die der oude soort.

Kaartjes No. 3, in pakjes van 25 kaartjes 30 ct.

12 pakjes à 25 ct. per pakje; 25 pakjes à 24 ct. per pakje; 50 pakjes à 22 ct. per pakje; 100 pakjes à 20 ct. per pakje.

Deze kaartjes zien er zeer aanlokkelijk uit. Zij bevatten landschapjes en bloemtakjes in frissche kleuren. Terzijde in duidelijke letter een passende tekst. Wij vestigen er bijzonder de aandacht op. De leerlingen zullen ze met vreugde ontvangen.

Met het oog op het a.s. Kerstfeest wordt de aandacht gevestigd op:

Het gouden snoer, prijs 2 ct.; 100 ex. f1,50; 250 ex. f3,—; 500 ex. f5,50; 1000 ex. f10,—.

Voorzeggingen des O. T. aangaande den Heere Jezus, prijs 1 ct.; 100 ex. f0,75; 250 ex. f1,80; 500 ex. f3,30; 1000 ex. f6,—.

Drie Kerstliederen, door D. MULDER te *Zierikzee*. Prijs 1½ ct.; 100 ex. f1,25; 250 ex. f2,50.

Engelenzang, door R. VAN MAZIJK. Prijs ½ ct.; 100 ex. f0,35; 250 ex. f0,80; 500 ex. f1,55.

Nieuwe Diploma's. prijs 1 ex. f0,12½; 10 stuks f1,—; 25 stuks f2,25; 50 stuks f4,—; 100 stuks f7,—.

 Bedient uzelf van onze uitgaven en beveelt ze bij anderen aan!

„Jachins” Kalender

VOOR DE LAAGSTE KLASSEN

DER

ZONDAGSSCHOLEN.

3de tienduizendtal.

HEUSDEN. A. GEZELLE MEERBURG.

Prijs per stuk 3 cent. Bij elk twintigtal, dat van dezen Rooster besteld wordt, ontvangt men gratis de

WENKEN VOOR DEN ONDERWIJZER

bij dezen Rooster passende.

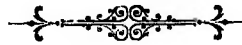
Deze wenken zijn ook afzonderlijk verkrijgbaar tegen 3 cent per exemplaar

INHOUD.

Lijst der Commissiën voor de Boekbeoordeeling	1
Uitgaven van G. F. CALLENBACH	10—40
» » J. M. BREDÉE	40—54
» » GEZELLE MEERBURG.	54, 56
» » W. KIRCHNER	55
» » »FILLIPPUS''	56
» » »JACHIN''	60—63

Uit „Jachins” Statuten.

ART. 2.

Het doel der Gereformeerde Zondagsschoolvereeniging »JACHIN« is: het bevorderen van den bloei der Gereformeerde Zondagscholen.

Dit doel tracht de Vereeniging te bereiken:

- a. door het tot stand brengen van een verband tusschen en samenwerking van alle Gereformeerde Zondagsscholen in ons land;
- b. door het uitgeven van hulpmiddelen ten dienste van de onderwijzers en de leerlingen der Zondagsschool;
- c. door andere wettige middelen, die aan het doel bevordelijk kunnen zijn.

ART. 3.

Leden dezer Gereformeerde Zondagsschoolvereeniging zijn allen, die met haar grondslag en haar doel instemmen en een jaarlijksche contributie betalen van ten minste 50 cents.

Het lidmaatschap vervalt door overlijden, door bedanken of door royement bij het niet naleven der statuten.

ART. 4.

Minstens 10 leden, in één gemeente of in nabij elkander liggende gemeenten woonachtig, kunnen een afdeeling vormen. Deze betaalt aan de Vereeniging een jaarlijksche contributie van 25 cent voor ieder harer leden.

ART. 5.

Corporatiën, mits rechtspersoonlijkheid bezittende, die met het doel en den grondslag van »JACHIN« instemmen en jaarlijks f 3 in de algemeene kas storten, verkrijgen daardoor het recht van een afdeeling met minder dan 26 leden.

Het Bestuur noodigt allen, die den arbeid der Zondagsschool wenschen te steunen, uit, lid te worden van „JACHIN” en in hun omgeving nieuwe leden voor de Vereeniging aan te werven.

De Gereformeerde Zondagsscholen, die nog niet bij „Jachin” zich aansloten, wekken wij dringend op, zulks te doen. Het is allereerst in hun eigen belang. Zich bij „Jachin” te voegen, doet meelevén en geeft allerlei voordeelen voor het bestuur, voor de onderwijzers — en niet het minst voor de leerlingen.

Het adres van den Penningmeester is: den Eerw. Heer P. KOSTER te Valthermond.

Het adres van den eersten Secretaris is: den Weled. Heer P. ORANJE, Eikenweg 4, Amsterdam.